

Úvod : 101 OTÁZOK/11. februára 2005

Inštitúcie EÚ/4. februára 2005

V jednotlivých členských štátoch EÚ sa inštitúcie ako panovnícky rod, parlament, ombudsman či vláda a jej ministerstvá podieľajú na celkovom obraze krajiny ako celku. Rovnakým spôsobom je potrebné pristupovať k inštitúciám EÚ, aby bolo možné pochopiť, ako funguje systém spolupráce v rámci EÚ. Spoluprácu v rámci EÚ charakterizuje práve vzájomný vzťah medzi týmito inštitúciami a ich úlohami v procese prijímania rozhodnutí.

Jedným zo základných znakov spolupráce v rámci EÚ, ktorá je pomerne špecifickou v porovnaní s inými formami medzinárodnej spolupráce, je fakt, že členské štáty akceptovali nezávislú existenciu viacerých inštitúcií EÚ od samotných členských štátov. Tieto inštitúcie tvoria súčasť EÚ ako takej a môžu prijímať rozhodnutia alebo prispievať k rozhodnutiam, ktoré sú právne záväzné pre jednotlivé členské štáty a ich občanov. Každá z inštitúcií plní špecifické úlohy a povinnosti v procese prijímania rozhodnutí a jednotlivé predpisy a rozhodnutia sa prijímajú prostredníctvom presne rozpracovaných vzájomných vzťahov medzi rôznymi inštitúciami.

Tromi hlavnými orgánmi EÚ sú Európsky parlament, Rada Európskej únie a Európska komisia. K ďalším patria Súdny dvor, Súd prvého stupňa a Dvor audítorov, Hospodársky a sociálny výbor (HSV), Výbor regiónov, Európska centrálna banka a Európsky ombudsman. Štruktúra a funkcie týchto inštitúcií sú v krátkosti opísané nižšie, zatiaľ čo v otázkach nájdete podrobný opis vybraných tém týkajúcich sa jednotlivých inštitúcií.

2.1. Európsky parlament

Hlavné funkcie Európskeho parlamentu je možné rozdeliť do troch kategórií:

1. Podieľanie sa na **legislatívnom procese** v EÚ
2. Schvaľovanie **rozpočtu** EÚ
3. Uplatňovanie **demokratického dohľadu** nad činnosťou výkonných orgánov EÚ

Európsky parlament združuje politikov z členských štátov EÚ volených priamou voľbou v každom z členských štátov. Členovia Európskeho parlamentu sa volia na päť rokov. Európsky parlament má 732 členov. Nemecko s 99 členmi má v Európskom parlamente najväčšie zastúpenie, zatiaľ čo Malta s piatimi členmi má najmenší počet europoslancov (pozri otázku č. 29).

Európsky parlament sa vyvíjal postupne. Po založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele v roku 1952 sa predchodca Európskeho parlamentu nazýval „Zhromaždenie“ (Assembly) a jeho členovia boli zároveň členmi národných parlamentov šiestich členských štátov. Zhromaždenie pôvodne malo len poradné právomoci, to sa však postupom času zmenilo. V súčasnosti Európsky parlament plní centrálnu úlohu v procese prijímania rozhodnutí v rámci EÚ (pozri otázku č. 69).

Členovia Európskeho parlamentu nie sú zoskupení podľa národností, ale na medzinárodnom základe vytvárajú rôzne politické zoskupenia reprezentujúce hlavné politické tendencie v členských štátoch (pozri otázku č. 28).

DV\562918SK.doc

External translation

V Európskom parlamente pôsobia rôzne výbory zaoberajúce sa jednotlivými otázkami ešte predtým, než sa o nich rokuje a hlasuje na plenárnom zasadaní, t.j. na zasadaní všetkých členov Európskeho parlamentu.

Viac sa o Európskom parlamente môžete dozvedieť na webovej stránke: <http://www.europarl.eu.int>.

Adresa:

European Parliament

Secretariat

Centre Européen

Plateau du Kirchberg, B.P.1601

L-2929 Luxembourg

Tel. + 352 43 001

Fax + 352 43 002 92 92

2.2 Rada Európskej únie (tiež Rada ministrov alebo len Rada)

Rada Európskej únie je pôvodnou hlavnou legislatívnou inštitúciou EÚ, ale v niektorých legislatívnych oblastiach spolupracuje s Európskym parlamentom (pozri otázku č. 67). Rada Európskej únie sa často označuje aj ako „Rada ministrov“ alebo jednoducho „Rada“.

Rada sa skladá zo zástupcov vlád každého členského štátu, obvykle ministrov. Konkrétne zloženie Rady ministrov závisí od typu otázok, ktoré sú predmetom rokovaní. Tak napríklad ministri poľnohospodárstva sa stretávajú, keď sú v centre záujmu poľnohospodárske otázky, zatiaľ čo ministri zodpovední za oblasť životného prostredia vedú rokovania a prijímajú rozhodnutia o environmentálnych problémoch (pozri otázku č. 37).

Vo všeobecnosti platí, že všetky rozhodnutia Rady sa prijímajú jednohlasne alebo kvalifikovanou väčšinou. Jednohlasnosť pritom znamená, že daný návrh bude zamietnutý, ak proti nemu hlasuje čo len jeden členský štát. Inými slovami, všetky členské štáty majú právo veta. Jednohlasne sa prijímajú napríklad rozhodnutia týkajúce sa harmonizácie daní, ako napr. problematika DPH. Pojem kvalifikovaná väčšina znamená, že hlasy jednotlivých členských štátov majú rôznu váhu a určitý členský štát môže byť nútený prijať aj také rozhodnutie, ktoré sám neodsúhlasil (pozri otázku č. 43).

Rada sídli v Bruseli, ale aprílové, júnové a októbrové zasadania sa konajú v Luxemburgu. O Rade a jej konkrétnych činnostiach sa viac dočítate na webovej stránke: <http://ue.eu.int>.

Adresa:**The Council of the European Union**

Secretariat-General

Rue de la Loi 175

B-1048 Brussels

Tel. + 32 2 285 61 11

Fax + 32 2 285 73 97

2.3. Európska komisia

Zatiaľ čo členovia Rady zastupujú vlády jednotlivých členských štátov EÚ, Európska komisia je od členských štátov nezávislá a svoju činnosť vykonáva v záujme EÚ ako celku.

Komisia je výkonným politickým orgánom, ktorý sa skladá z 25 komisárov, pričom každý z nich je zodpovedný za určitú oblasť. Komisárov menujú vlády jednotlivých členských štátov a následne ich schvaľuje Európsky parlament, a to na päť rokov. Každý členský štát zastupuje jeden eurokomisár (pozri otázku č. 45).

Komisia pôsobí ako kolegiálny orgán. To okrem iného znamená, že za rozhodnutia nie sú zodpovední jednotliví komisári, ale Komisia ako celok. Komisári sa obvykle schádzajú raz za týždeň, väčšinou v stredu. Rozhodnutia Komisie sa prijímajú jednoduchou väčšinou, pričom však ani možnosť jednohlasného vyjadrenia súhlasu nie je vylúčená.

Komisári vykonávajú politické rozhodnutia Komisie, ktorá je rozdelená na viac ako dvadsať generálnych riaditeľstiev. V nich pracujú úradníci, ktorí sú zodpovední za uvádzanie politických zámerov EÚ do praxe. Generálne riaditeľstvá sa môžu ďalej deliť na konkrétne riaditeľstvá, v závislosti od ich pracovnej náplne a celkového vyt'aženia.

Komisia zohráva kľúčovú úlohu v procese prijímania rozhodnutí v rámci EÚ a má na starosti množstvo dôležitých povinností. Komisia je zároveň činiteľom navrhujúcim, výkonným aj kontrolným. Komisia má značný vplyv v legislatívnom procese EÚ, hoci rozhodnutia formálne prijíma Rada, pričom často spolupracuje s Európskym parlamentom. Komisia má v podstate výhradné právo na predkladanie návrhov, čo znamená, že určitý legislatívny návrh musí najprv podať Komisia, a až potom môže Rada prijať príslušné rozhodnutie. Komisia môže okrem toho sama schvaľovať predpisy v určitých presne stanovených prípadoch (pozri otázku č. 46).

Komisia musí zabezpečiť, že budú prijaté predpisy a rozpočet EÚ a zaistí sa uskutočnenie programov schválených Európskym parlamentom a Radou. Komisia okrem toho vykonáva kontrolnú činnosť a dohliada na to, aby členské štáty dodržiavali predpisy EÚ. Ak tomu tak nie je, Komisia môže dať podnet na zahájenie súdneho konania voči takýmto štátom na Súdny dvor Európskych spoločenstiev (pozri otázku č. 50). Komisia tiež zohráva dôležitú úlohu pri uzatváraní medzinárodných obchodných dohôd v rámci EÚ.

Predchodca Komisie sa nazýval „Vysoký úrad“ (High Authority) a bol zriadený ešte v roku 1952 spolu so založením Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO) (pozri otázku č. 2).

Viac o Komisii sa dozviete na webovej stránke:

<http://www.europa.eu.int/comm/>.

Adresa:

European Commission

Rue de la Loi 200
B-1049 Brussels,
Belgium
Tel. +32 2 299 11 11
Fax +32 2 295 01 38

2.4. Súdny dvor a Súd prvého stupňa

Súdny dvor sa vyznačuje najvyššou súdnou právomocou v rámci EÚ a jeho úlohou je zabezpečenie spravodlivosti a dodržiavania zákonov prostredníctvom interpretácie a uplatňovania zmluvných ustanovení EÚ. Prostredníctvom sudcovského práva Súdneho dvora bolo vytvorených množstvo právnych zásad EÚ (pozri napr. otázku č. 89).

K špecifickým vlastnostiam spolupráce v rámci EÚ patrí, že inštitúcie môžu schvaľovať predpisy, ktoré sú priamo záväzné pre členské štáty a ich občanov. Európska únia kvôli tomu zriadila Súdny dvor, ktorý je kompetentný rozhodovať v prípadoch týkajúcich sa povinností členských štátov v zhode so zákonmi EÚ. Súdny dvor musí zabezpečiť, aby sa zákony EÚ dodržiavali, interpretovali a uplatňovali rovnakým spôsobom vo všetkých členských štátoch EÚ bez ohľadu na to, v akej krajine vzniknú prípadné spory. Úlohou Súdneho dvora je zabezpečiť jednotnú interpretáciu ustanovení EÚ.

Súdny dvor má právo rozhodovať v prípadoch vyplývajúcich zo Zmluvy o založení ES. Iný prístup sa uplatňuje vo vzťahu k Zmluve o EÚ. Základným pravidlom je, že Súdny dvor nemá právo rozhodovať v prípadoch vzťahujúcich sa na Zmluvu o EÚ; jeho právomoc je tu ohraničená a presne ju vymedzujú jednotlivé ustanovenia Zmluvy o EÚ.

Zmluva o založení ES sa právne vzťahuje na nadnárodnú zložku spolupráce v rámci EÚ. To znamená, že umožňuje EÚ schvaľovať predpisy s priamou účinnosťou v členských krajinách a týmto spôsobom priamo pôsobiť na občanov jednotlivých krajín (pozri otázku č. 11). Zmluva o EÚ obsahuje ustanovenia týkajúce sa medzivládnej spolupráce v oblasti spoločnej zahraničnej bezpečnostnej politiky EÚ a tiež spolupráce v oblasti policajnej ochrany a trestného súdnictva.

Súdny dvor môže rozhodovať v sporoch, v ktorých sú zainteresované členské štáty, inštitúcie EÚ, obchodné spoločnosti aj jednotlivci. Konanie Súdneho dvora má niekoľko podôb (pozri otázku č. 52/X).

Na Súdnom dvore pracuje 25 sudcov – jeden z každého členského štátu. Súdnemu dvoru vypomáha osem generálnych advokátov, ktorí predkladajú verejné návrhy týkajúce sa súdnych rozhodnutí v akomkoľvek spore prejednávajúcom sa Súdnym dvorom (pozri otázku č. 51).

V roku 1989 bol s cieľom pomôcť Súdnemu dvoru s veľkým objemom predkladaných prípadov zriadený **Súd prvého stupňa**. Tým sa v právnom systéme EÚ zaviedla možnosť podania opravného prostriedku.

Kvôli zabezpečeniu efektívneho právneho dohľadu zo strany Súdneho dvora v rozširujúcej sa Európskej únii zaviedla Zmluva z Nice niekoľko zmien v organizácii Súdneho dvora aj Súdu prvého stupňa. Súdnemu dvoru boli okrem iného pridelené dodatočné právomoci a v zmluve má osobitné miesto. V návaznosti na Zmluvu z Nice bol prijatý Štatút Súdneho dvora vo forme protokolu k samotnej zmluve (pozri otázku č. 8). Štatút podrobne uvádza podmienky činnosti Súdneho dvora, ustanovenia týkajúce sa menovania sudcov, podmienky zahájenia súdneho konania na Súdnom dvore a Súde prvého stupňa a pod.

Podrobnejšie informácie o Súdnom dvore a Súde prvého stupňa nájdete na webovej stránke: www.curia.eu.int.

Adresa:

Court of Justice of the European Communities

Palais de la Cour de Justice
Boulevard Konrad Adenauer
L-2925 Luxembourg
Tel. +352 43 031
Fax +352 43 03 2500

2.5 Dvor audítorov

Úlohou Dvora audítorov je uskutočňovať kontrolu účtov EÚ a zabezpečiť, aby boli príjmy a výdavky EÚ v súlade s prijatým rozpočtom a platnými predpismi.

Každú krajinu EÚ na Dvore audítorov zastupuje jeden člen. Členov Dvora audítorov navrhujú jednotlivé členské štáty a ďalej ich schvaľuje Rada – po odsúhlasení Európskym parlamentom – na obdobie šiestich rokov. Rovnako ako komisári, aj členovia Dvora audítorov sú nezávislí od jednotlivých inštitúcií spoločenstva aj od vlád členských štátov. Kontrolná činnosť Dvora audítorov musí byť vykonávaná objektívne a jej členov nie je možné počas zvoleného obdobia odvolať bez mimoriadneho dôvodu.

Dvor audítorov vykonáva kontrolné funkcie na rôznych rovinách, od inštitúcií EÚ až po národné, regionálne a miestne samosprávne celky, ktoré sa podieľajú na využívaní zdrojov EÚ. Dvor audítorov má tiež právo a povinnosť vykonávať účtovné kontroly príjemcov finančných prostriedkov z fondov EÚ v členských štátoch aj v štátoch mimo EÚ – obvykle v spolupráci s orgánmi štátnej správy členských štátov.

Hlavnou úlohou Dvora audítorov je kontrola účtovníctva – bez prijímania konkrétnych opatrení v prípade zistenia účtovných závad, ako sú napríklad rôzne podvody, zneužívanie dotácií a pod. Správy Dvora audítorov sú však dôležitým prostriedkom pri kontrole podvodov či zneužívaní finančných prostriedkov, hoci zodpovednosť za túto činnosť nesú inštitúcie ako Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF).

Rozpočet EÚ je natoľko komplexnou záležitosťou, že Dvor audítorov nemôže vykonávať účtovnú kontrolu pri každej finančnej transakcii v rámci EÚ. To znamená, že kontrola účtovníctva sa uskutočňuje na prvom stupni prostredníctvom priebežných kontrol. Značná časť

konkrétnej kontrolnej činnosti sa uskutočňuje priamo „na mieste“, to znamená v budove správcu a príjemcu finančných prostriedkov z EÚ.

Dvor audítorov vykonáva svoju prácu na základe vlastného pracovného programu. Pritom však platí podmienka, že táto práca by sa mala každý rok ukončiť výročnou správou, v ktorej Dvor audítorov zhrnie výsledky svojho prieskumu z oblasti správy financií EÚ za posledný rok.

Správy Dvora audítorov a bližšie informácie týkajúce sa tejto inštitúcie nájdete na webovej stránke: <http://www.eca.eu.int/>.

Adresa:

The European Court of Auditors

External Relations Department

12, rue Alcide De Gasperi

L-1615 Luxembourg

Tel. +352 4398 45410

Fax +352 4398 46430

E-mail: euraud@eca.eu.int

2.6 Hospodársky a sociálny výbor (HSV)

Hospodársky a sociálny výbor (HSV) je poradným orgánom reprezentujúcim záujmy rôznych spoločenských skupín na európskej úrovni. Výbor má 350 členov, ktorí zastupujú rôzne ekonomické a sociálne skupiny: výrobcov, poľnohospodárov, dopravcov, zamestnancov, živnostníkov, predstaviteľov slobodných povolání, spotrebiteľov či štátne zastupiteľské orgány.

Výbor musí schváliť množstvo ustanovení týkajúcich sa vnútorného trhu, vzdelávania, ochrany spotrebiteľov, životného prostredia, regionálneho rozvoja či sociálneho zabezpečenia a zamestnanosti. Výbor tiež môže predkladať rôzne návrhy z vlastnej iniciatívy. Výbor musí odobrať rôzne ekonomické a sociálne návrhy, ako aj návrhy týkajúce sa zamestnania a sociálneho zabezpečenia, ale zároveň môže vyjadrovať svoje stanovisko k akejkoľvek inej problematike, ktorú považuje za dôležitú.

Viac sa o HSV dozviete na webovej stránke: www.esc.eu.int.

Adresa:

The Economic and Social Committee

Rue Ravenstein 2

B-1000 Brussels

Belgium

Tel. +32 2 546 9011

Fax +32 2 513 4893

E-mail: info@esc.eu.int

2.7 Výbor regiónov

Výbor regiónov je poradným orgánom, ktorého úlohou je dohliadať na zachovávanie miestnej súdržnosti v rámci EÚ. Výbor regiónov schvaľuje otázky týkajúce sa regionálnej politiky, životného prostredia a vzdelávania. Vo výbore pracuje do 350 zástupcov európskych orgánov miestnej samosprávy. Títo zástupcovia musia byť zvolení buď do orgánov miestnej samosprávy, alebo musia zastávať politickú funkciu v príslušnom volenom orgáne.

Bližšie informácie o Výbore regiónov získate na webovej stránke: www.cor.eu.int/.

Adresa:

Committee of the Regions

Rue Montoyer, 92-102

B-1000 Brussels

Belgium

Tel. +32 2 282 2211

Fax +32 2 282 2325

E-mail: info@cor.eu.int

2.8 Európska centrálna banka (ECB)

Európska centrálna banka (ECB) má na starosti spoločnú menovú politiku v eurozóne a vydávanie eurobankoviek. Pretože krajiny patriace do eurozóny majú spoločnú menovú politiku, dohľad nad ňou nemusí podliehať centrálnym bankám členských štátov. Európska centrálna banka bola založená 1. júna 1998 so sídlom vo Frankfurt nad Mohanom.

Európska centrálna banka má tri rozhodovacie orgány: Radu guvernérov, Výkonnú radu a Generálnu radu.

Rada guvernérov je hlavným rozhodovacím orgánom ECB, určuje spoločnú menovú politiku a prijíma rozhodnutia týkajúce sa možných zmien v oblasti úrokových sadzieb. V Rade guvernérov zasadať guvernéri národných centrálnych bánk krajín eurozóny a tiež členovia Výkonnej rady Európskej centrálnej banky. Rada guvernérov zasadať raz za štrnásť dní.

Výkonná rada má za úlohu zabezpečiť, aby sa spoločná menová politika uplatňovala v súlade s rozhodnutiami prijatými Radou guvernérov. Výkonná rada má šesť členov – predsedu, podpredsedu a štyroch radových členov.

Generálna rada pozostáva z prezidenta a viceprezidenta ECB a guvernérov centrálnych bánk členských štátov EÚ. Generálna rada má na starosti otázky týkajúce sa krajín, ktoré nepatria do eurozóny, vrátane systému ERM II (pozri otázku X). Členovia Generálnej rady sa schádzajú raz za tri mesiace.

Viac informácií o Európskej centrálnej banke nájdete na webovej stránke:

<http://www.ecb.int>.

Adresa:

The European Central Bank

Kaiserstrasse 29

D-60311 Frankfurt am Main
Germany
Tel. +49 69 1344 0
Fax +49 69 1344 6000
E-mail: info@ecb.int

2.9 Európsky ombudsman

Úlohou Európskeho ombudsmana je zaoberať sa sťažnosťami občanov EÚ, inštitúcií, firiem a pod., ktoré sa cítia byť obeťou omylu alebo zanedbania povinností zo strany európskych inštitúcií alebo orgánov. Ombudsman tiež môže podať podnet na vyšetrovanie z vlastnej iniciatívy.

Akýkoľvek občan alebo fyzická či právnická osoba s trvalým bydliskom či sídlom v jednom z členských štátov EÚ môže podať na úrad Ombudsmana sťažnosť vo veci omylu alebo zanedbania povinností zo strany určitej inštitúcie EÚ.

Európsky ombudsman môže príslušnú sťažnosť plynúcu z omylu alebo zanedbania povinností postúpiť napríklad Komisii, Rade alebo Európskemu parlamentu. Výnimku však tvoria uznesenia Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa, pretože tieto uznesenia sa prijímajú v rámci vykonávania súdnych právomocí týchto inštitúcií. Úrad Ombudsmana teda nemá plniť funkciu ďalšieho odvolacieho orgánu v rámci právneho systému EÚ. Európsky ombudsman sa nezaobera sťažnosťami plynúcimi z rozhodnutí národných či regionálnych orgánov štátnej správy členských štátov.

Jednotlivé inštitúcie a orgány EÚ sú povinné poskytnúť Ombudsmanovi požadované informácie. Členské štáty sú tiež povinné poskytnúť Ombudsmanovi akékoľvek informácie, ktoré by mohli bližšie osvetliť omyl alebo zanedbanie povinností zo strany inštitúcií či orgánov EÚ.

Úrad Európskeho ombudsmana bol zriadený na základe Maastrichtskej zmluvy v roku 1992. Európsky parlament volí Európskeho ombudsmana na obdobie piatich rokov. Prvý Európsky ombudsman bol Európskym parlamentom zvolený v roku 1995.

Súčasný Ombudsman, pán Nikiforos Diamandouros z Grécka, bol Európskym parlamentom zvolený s účinnosťou od 1. apríla 2003.

Sťažnosti určené pre Európskeho ombudsmana je potrebné odosielať na adresu:

The European Ombudsman
1, Avenue du President Robert Schuman
B.P. 403
F-67001 Strasbourg Cedex
France
Tel. +33 3 88 17 40 01
Fax +33 3 88 17 90 62
E-mail: euro-ombudsman@europarl.eu.int
www.euro-ombudsman.eu.int

HISTÓRIA EÚ

1. Aký je účel EÚ?
2. Aké boli začiatky EÚ?
3. Aké medzinárodné organizácie boli v Európe pred EÚ?
4. Čo je to Schumanova deklarácia?

BUDÚCNOSŤ EÚ

5. Čo je to Európsky konvent?
6. Kedy nadobudne nová Ústavná zmluva platnosť?
7. Čo obsahuje nová Ústavná zmluva?

USTANOVENIA ZMLUVY

8. Čo je to zmluva?
9. Koľko zmlúv tvorí základ spolupráce EÚ?
10. Kedy sa začalo ES nazývať EÚ?
11. Aký je rozdiel medzi medzivládnu a nadnárodnou spoluprácou?
12. Ktoré sú tri piliere EÚ?
13. Čo je to ratifikácia?

ČLENSKÉ ŠTÁTY / ROZŠÍRENIE EÚ

14. Ktoré krajiny sú členmi EÚ a kedy sa stali jej členmi?
15. Kedy začali rokovania o poslednom rozšírení EÚ?
16. Patria Kanárske ostrovy do EÚ?
17. Aký je vzťah Grónska a EÚ?
18. Je Nórsko členom EÚ?
19. Čo majú Bermudy spoločné s EÚ?
20. Môže krajina z EÚ vystúpiť alebo byť vylúčená?
21. Aké referendá týkajúce sa EÚ sa konali v krajinách EÚ?
22. Aké prechodové zmluvy sa uplatňujú medzi starými a novými členskými štátmi EÚ?
23. Čo hovorí Zmluva o procese rozšírenia EÚ?
24. Aké požiadavky musia krajiny splňať, aby sa mohli stať členmi EÚ?
25. Ktoré krajiny požiadali o členstvo v EÚ?

EURÓPSKY PARLAMENT

26. Čo má Mickey Mouse spoločné s Európskym parlamentom?
27. Kde je sídlo Európskeho parlamentu?
28. Koľko politických skupín je v Európskom parlamente?
29. Koľko poslancov Európskeho parlamentu má každá krajina?

- [30. Koľko Európanov volilo vo voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2004?](#)
- [31. Môže byť poslanec Európskeho parlamentu súčasne členom národného parlamentu?](#)
- [32. Aký je plat poslancov Európskeho parlamentu?](#)

RADA

- [33. Aký je rozdiel medzi „Radou“ a „Európskou radou“?](#)
- [34. Čo sa deje na zasadaniach Európskej rady?](#)
- [35. Je Rada Európy súčasťou EÚ?](#)
- [36. Čo je to edzivládna konferencia?](#)
- [37. Čo sa deje na zasadaniach Rady, ak členské štáty nemajú ministrov zodpovedajúcich za rovnaké oblasti?](#)
- [38. Čo to znamená, keď je niektorá krajina „predsedajúcou“?](#)
- [39. V akom poradí členské štáty získavajú predsedníctvo?](#)
- [40. Čo je to „trojka“?](#)
- [41. Kto je „pán/pani SZBP“?](#)
- [42. Čo je to COREPER?](#)
- [43. Čo sa myslí pod pojmom „kvalifikovaná väčšina“?](#)
- [44. Aké sú podiely pri štatistickom vážení hlasov v Rade?](#)

KOMISIA

- [45. Ako sa nazývajú členovia Komisie?](#)
- [46. Môže Komisia prijímať právne predpisy?](#)
- [47. Čo je to „osobný kabinet“?](#)
- [48. Koľko osôb je zamestnaných v Komisii?](#)

SÚDNY DVOR

- [49. Môžem priamo predložiť nejaký prípad Európskemu súdnemu dvoru?](#)
- [50. Aké typy konaní existujú na Európskom súdnom dvore?](#)
- [51. Kto je to generálny advokát?](#)
- [52. Je Európsky súd pre ľudské práva súčasťou systému EÚ?](#)

VŠEOBECNE

- [53. Kto bola Európa?](#)
- [54. Existuje oficiálna hymna EÚ?](#)
- [55. Čo symbolizuje zástava EÚ?](#)
- [56. Kedy je Deň Európy?](#)
- [57. Koľko jazykov sa používa v EÚ?](#)
- [58. Úradný vestník EÚ – sú to noviny?](#)
- [59. Čo má EÚ spoločné s letným časom?](#)
- [60. Čo je to COSAC?](#)

PRAVIDLÁ

DV\562918SK.doc

10/130

External translation

- [61. Čo je to princíp subsidiarity?](#)
- [62. Čo je to nariadenie?](#)
- [63. Čo je to smernica?](#)
- [64. Čo je to spoločné stanovisko?](#)
- [65. Kde môžem nájsť predpisy EÚ?](#)
- [66. Čo znamená oznámenie?](#)
- [67. Aké rozhodovacie procedúry existujú v rámci EÚ?](#)
- [68. Ako funguje konzultačná procedúra?](#)
- [69. Ako funguje spolurozhodovacia procedúra?](#)
- [70. Čo je to „acquis communautaire“?](#)

EURO A ROZPOČET

- [71. V ktorých krajinách sa používa euro?](#)
- [72. Zavádzajú nové členské štáty euro?](#)
- [73. Koľko euro „stojí“ a ako vyzerá?](#)
- [74. Čo je to HMÚ?](#)
- [75. Čo sú to konvergenčné kritériá?](#)
- [76. Je ERM II postava z Hviezdnych vojen?](#)
- [77. Čo je to Pakt stability a rastu?](#)
- [78. Aký veľký je rozpočet EÚ a koľko doň členské štáty prispievajú?](#)
- [79. Ktoré krajiny sú čistými prispievateľmi do rozpočtu EÚ?](#)
- [80. Ako sa schvaľuje rozpočet EÚ?](#)

SCHENGEN

- [81. Čo je to schengenská spolupráca a prečo sa tak nazýva?](#)
- [82. Ktoré krajiny sa zúčastňujú na schengenskej spolupráci?](#)
- [83. Musím si so sebou zobrať pas, keď cestujem do inej krajiny EÚ?](#)
- [84. Čo je to schengenské vízum?](#)
- [85. Zaznamenávanie akých informácií je súčasťou schengenskej spolupráce?](#)

SPOLOČNÁ POLITIKA

- [86. Čo je to SPP?](#)
- [87. Čo je to Lisabonská stratégia?](#)
- [88. Čo je to vnútorný trh?](#)
- [89. Čo má Kir Royal spoločné s vnútorným trhom? \(tovary\)](#)
- [90. Čo má vnútorný trh spoločné s pravidlami prestupov medzi futbalovými klubmi? \(osoby\)](#)
- [91. Čo má tipovanie spoločné s vnútorným trhom? \(služby\)](#)
- [92. Čo majú majstrovstvá sveta vo futbale spoločné s predpismi EÚ o hospodárskej súťaži? \(hospodárska súťaž\)](#)
- [93. Môže byť na výrobu kondómov poskytnutá štátna pomoc? \(štátna pomoc\)](#)
- [94. Čo je to environmentálna záruka \(environmentálna výnimka\)?](#)

EÚ A TRETIE KRAJINY

95. Čo zahŕňa Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ?

96. Čo sú EZVO a EHP?

97. Čo sú to Lomské konvencie (Konvencie z Lomé) a Dohoda z Cotonou?

EÚ V ČÍSLACH

98. Koľko ľudí žije v EÚ?

99. Akú plochu zaberá EÚ?

100. Koľko ľudí žije v EÚ na jednom štvorcovom kilometri?

101. Aká je priemerná dĺžka života v EÚ?

HISTÓRIA EÚ

1. Aký je účel EÚ?

Ak niekto opisuje účel EÚ, konkrétne argumenty budú pravdepodobne v mnohom závisieť od toho, či má daná osoba k Európskej únii vzťah kladný, alebo záporný. Kvôli zaisteniu neutrálneho stanoviska sú tu uvádzané informácie výhradne podmienkami zmlúv obsahujúcimi relevantné ustanovenia týkajúce sa účelu EÚ.

Ciele EÚ sú definované v článku 2 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) a v článku 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ZES).

Článok 2 – Zmluva o Európskej únii

„Únia si kladie nasledujúce ciele:

- podporovať hospodársky a sociálny pokrok a vysokú úroveň zamestnanosti, dosahovať vyrovnaný a trvalo udržateľný rozvoj, predovšetkým utvorením priestoru bez vnútorných hraníc, posilnením hospodárskej a sociálnej súdržnosti, uskutočnením hospodárskej a menovej únie a napokon zavedením jednotnej meny v súlade s ustanoveniami tejto zmluvy,
- presadzovať svoju identitu na medzinárodnej scéne, predovšetkým uskutočňovaním spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, vrátane postupného utvárania spoločnej obrannej politiky, ktorá by mohla viesť v súlade s ustanoveniami článku 17 k spoločnej obrane,
- posilniť ochranu práv a záujmov štátnych príslušníkov jednotlivých členských štátov zavedením občianstva únie,
- zachovávať a rozvíjať úniu ako priestor slobody, bezpečnosti a práva, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb spolu s príslušnými opatreniami týkajúcimi sa ochrany vonkajších hraníc, azylu, prisťahovalectva a prevencie a boja proti zločinnosti,
- v plnej miere zachovať *acquis communautaire* a ďalej ho rozvíjať a pritom zvažovať, do akej miery je potrebné zmeniť politiky a formy spolupráce uvedené v tejto zmluve tak, aby sa zabezpečila účinnosť mechanizmov a orgánov spoločenstva.

Ciele únie sa dosiahnu tak, ako je stanovené v tejto zmluve, a v súlade s podmienkami a časovým plánom v nej uvedeným, pri rešpektovaní zásady subsidiarity definovanej v článku 5 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.“

Článok 2 – Zmluva o založení Európskeho spoločenstva:

„Úlohou spoločenstva je utvorením spoločného trhu, hospodárskej a menovej únie a uskutočňovaním spoločných politík a činností uvedených v článkoch 3 a 4 podporovať v celom spoločenstve harmonický, vyrovnaný a trvalo udržateľný rozvoj hospodárskych činností, vysokú

úroveň zamestnanosti a sociálnej ochrany, rovnoprávne postavenie žien a mužov, trvalý a neinflačný rast, vysokú úroveň konkurencieschopnosti a zblížovania hospodárskej výkonnosti, vysokú úroveň ochrany a zlepšovania kvality životného prostredia, zvyšovanie životnej úrovne a kvality života, hospodársku a sociálnu súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi.“

Poznámky k článkom:

Neinflačný rast znamená, že rast v oblasti platov a cien nesmie byť na úkor poklesu skutočnej nákupnej sily.

Zbližovanie hospodárskej výkonnosti znamená, že EÚ sa musí snažiť o dosiahnutie súladu v hospodárskej výkonnosti jednotlivých členských štátov.

2. Aké boli začiatky EÚ?

Súčasná podoba EÚ má svoje počiatky v spolupráci, ktorá sa zrodila založením Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO) v roku 1952 (pozri tiež otázku č. 4). Dnes už Únia uhlia a ocele, ako sa toto spoločenstvo tiež nazývalo, neexistuje, pretože zmluva predstavujúca jeho základ bola podpísaná na obdobie päťdesiatich rokov a jej platnosť vypršala 23. júla 2002. V súčasnosti sa však dôležitosť samotnej zmluvy pre EÚ znížila, keďže spolupráca sa postupom času presunula do oveľa širšej sféry než len uhlie a oceľ.

Zakladateľmi Spoločenstva uhlia a ocele bolo šesť krajín – Francúzsko, Holandsko, Belgicko, Luxembursko, Nemecká spolková republika a Taliansko. Spoločenstvo bolo zamerané na spoluprácu v oblasti produkcie uhlia a ocele, ktorá bola v tom období potrebná pre zbrojársky priemysel a predstavovala pre členské štáty hlavný obchodný artikel. Cieľom spolupráce bolo vytvoriť priestor pre rozširovanie európskej integrácie založenej na vzájomnej závislosti jednotlivých krajín v oblasti výroby uhlia a ocele, aby sa zamedzilo vzniku rozporov a zaistil sa dlhodobý mier v Európe.

O päť rokov neskôr, po rozšírení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele o dve nové spoločenstvá – Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) (často sa v tomto kontexte spomína tzv. Rímska zmluva – pozri otázku č. 9) a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom) – sa však oblasť spolupráce medzi šiestimi členskými krajinami rozšírila. Tieto dve spoločenstvá boli založené s účinnosťou od 1. januára 1958.

Cieľom Euratomu je „prispievať k zvyšovaniu životnej úrovne v členských štátoch a rozvoju vzťahov s tretími krajinami vytváraním podmienok nevyhnutných pre urýchlené vytvorenie a rozvoj atómového priemyslu“.

EHS bolo dominantným spoločenstvom zabezpečujúcim spoluprácu v rámci colnej únie, spoločného trhu s voľným pohybom tovarov, osôb, služieb a kapitálu. Postupne sa vytvorili pravidlá hospodárskej súťaže, spoločnej politiky v oblasti poľnohospodárstva a rybolovu, opatrenia nevyhnutné pre regionálny rozvoj a pod.

Názov EHS sa neskôr zmenil na ES (z „Európskeho hospodárskeho spoločenstva“ na „Európske spoločenstvo“). Táto zmena vstúpila do platnosti 1. novembra 1993 spolu s nadobudnutím platnosti Maastrichtskej zmluvy. Zmena názvu poukazuje na fakt, že spolupráca sa už netýkala výhradne len hospodárstva, ale jej rozsah sa postupne rozširoval na oblasti dopravy, daňovej

politiky a spotrebných daní, sociálnej politiky a zamestnania, vzdelávania, kultúry, zdravotníctva a ochrany spotrebiteľov, výskumu a spolupráce v oblasti environmentálneho rozvoja a ochrany životného prostredia (pozri otázku č. 10).

Na základe Maastrichtskej zmluvy bola založená Európska únia s rozšírením spolupráce o oblasti hospodárskej a menovej únie, spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky v rámci EÚ, justície a vnútorných záležitostí, sociálnych otázok atď.

Posledných viac ako päťdesiat rokov, ktoré uplynuli od založenia Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, znamenalo pre Európsku úniu obdobie mimoriadneho rozvoja vo vzťahu k možnostiam a spôsobom spolupráce. Posledným oficiálnym príspevkom je nová Zmluva o Ústave pre Európu, ktorú sa podarilo dokončiť v júni 2004 (pozri otázky č. 6 a 7).

Západné a východné Nemecko

V čase založenia Európskeho spoločenstva uhlia a ocele bolo Nemecko rozdelené na východnú a západnú časť – Nemeckú demokratickú a Nemeckú spolkovú republiku. Po páde Berlínskeho múru v roku 1989 tieto dva štáty podpísali dohodu o opätovnom spojení. Táto dohoda nadobudla platnosť 3. októbra 1990 a bývalá NDR sa stala súčasťou ES.

Holandsko/Holandské kráľovstvo

Oficiálnym názvom Holandska je Holandské kráľovstvo.

Európske spoločenstvá – základ EÚ

EÚ (Európska únia) je všeobecným názvom spolupráce založenej na Zmluve o založení ES, Zmluve o Euratome a Zmluve o EÚ.

Zmluva o zlúčení

Pôvodné tri spoločenstvá mali vlastné samostatné inštitúcie. Po nadobudnutí platnosti Zmluvy o zlúčení 1. júla 1967 sa inštitúcie týchto troch spoločenstiev zlúčili do spoločných inštitúcií v rámci ES. To znamená, že časti zmlúv o založení ES, o Euratome a EÚ, v ktorých sa uvádza pojem „Komisia“, sa vzťahujú na jedinou spoločnú inštitúciu.

Od Messiny po Rím alebo od ESUO po EHS

V roku 1955 sa ministri zahraničných vecí členských štátov Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO) stretli na Sicílii v meste Mesina. Na tomto spoločnom stretnutí sa zahraniční ministri šiestich členských štátov dohodli na postupnom vytváraní užšej ekonomickej spolupráce

jednotlivých krajín Spoločenstva. Belgický minister zahraničných vecí Paul-Henri Spaak dostal za úlohu zostaviť plán takejto spolupráce a 6. mája 1956 predložil ministrom zahraničných vecí štátov ESUO návrhy zmlúv o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva a Euratomu.

Návrhy predložené pánom Spaakom boli schválené a 26. júna 1956 všetci zúčastnení ministri zahraničných vecí začali o zmluvách intenzívne rokovať. Krátko nato, 25. marca 1957, členské štáty ESUO podpísali Zmluvu o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) a Zmluvu o Európskom spoločenstve pre atómovú energiu (Euratom).

* text related to picture

Spoločný trh uhlia a ocele bol slávnostne otvorený vo februári 1953.

3. Aké medzinárodné organizácie boli v Európe pred EÚ?

Európske spoločenstvo uhlia a ocele (pozri otázky č. 2 a 4) nebol prvý pokus vytvoriť organizovanejšiu formu medzinárodnej kooperácie medzi európskymi krajinami. Hlavne v období po prvej svetovej vojne sa myšlienka zjednotenej Európy stala vážnou témou. Cieľom sa stala zjednotená mierová Európa, kde by nebol možný vznik vojnového konfliktu medzi jednotlivými krajinami.

Liga národov

Bezprostredne po prvej svetovej vojne sa objavili pokusy zorganizovať krajiny na základe Versaillskej zmluvy do tzv. Ligy národov, ktorá by účinne chránila mier a podporovala spoluprácu medzi krajinami.

Liga národov však nebola zameraná len na európske krajiny, je možné sa na ňu pozeráť ako na predchodcu Organizácie Spojených národov. Liga národov bola založená na akceptovaní zvrchovanosti členských štátov, pričom cieľom bolo, aby členské štáty riešili všetky konflikty mierovou cestou urovnania a arbitráže, a aby existovala i možnosť udelenia ekonomických sankcií. Liga národov však nebola taká efektívna, ako sa očakávalo, a nikdy do nej nepatrili všetky veľké svetové mocnosti. USA sa nikdy nestali jej členom, a akonáhle do nej vstúpil ZSSR, v tom čase nacistické Nemecko a potom aj Japonsko z nej vystúpili. Liga národov bola oficiálne zrušená v roku 1964, ale fakticky neexistovala už niekoľko rokov predtým.

OSN

Po druhej svetovej vojne sa snahy o vytvorenie mierového rámca najprv zamerali na Organizáciu Spojených národov (OSN), založenú už v roku 1945. Použitie sily v medzinárodných vzťahoch bolo zakázané a Bezpečnostná rada získala právomoci, prostredníctvom ktorých mala zabezpečiť, aby sa tento zákaz náležite dodržiaval.

OEEC

Jeden z prvých podnetov na vytvorenie európskej ekonomickej spolupráce vznikol v roku 1948, kedy bola založená Organizácia pre európsku hospodársku spoluprácu (OEEC). OEEC bola založená na tradičnej medzivládnej spolupráci (pozri otázku č. 11) medzi nezávislými štátmi. Hlavnou úlohou tejto organizácie bolo uplatňovať Marshallov plán, ktorý predstavoval rozsiahly

americký program pomoci zameraný na rekonštrukciu vojnou zničenej Európy po druhej svetovej vojne. V roku 1961 bola OEEC reorganizovaná na OECD a v tom istom čase začala prijímať i neeurópske krajiny vrátane USA a Japonska.

Haagsky kongres, Európske hnutie a Rada Európy

Paralelne s vytvorením OEEC prebiehali ďalšie iniciatívy týkajúce sa európskej spolupráce. Rôzne organizácie, ktoré pracovali na vytvorení novej formy kooperácie medzi západoeurópskymi krajinami, usporiadali v máji 1948 kongres v Haagu.

Prvoradými cieľmi tohto kongresu bolo „Európske zhromaždenie“, charta ľudských práv a súdny dvor na ochranu týchto práv. Kongresu predsedal bývalý britský ministerský predseda Winston Churchill a medzi inými sa ho zúčastnili i mnohí politici, ktorí neskôr zohrali kľúčové úlohy v súvislosti s vytvorením Európskeho spoločenstva uhlia a ocele a EHS vrátane Roberta Schumana (pozri otázku č. 4).

Po skončení Haagskeho kongresu pokračovala v práci pri uskutočňovaní jeho cieľov nová organizácia, Európske hnutie. Následne bola v roku 1949 založená Rada Európy, ako fórum pre širšiu spoluprácu medzi európskymi krajinami (pozri otázku č. 35).

Vo väčšine krajín západnej Európy však existovali hnutia, ktoré chceli ísť v organizácii európskej spolupráce ďalej. Podľa ich názoru tradičná medzinárodná spolupráca nepostačovala na vyriešenie významných ekonomických, sociálnych a bezpečnostných problémov, ktorým v tej dobe Európa čelila. Želanie vstúpiť do nových foriem medzinárodnej spolupráce vyústilo do Schumanovej deklarácie zo dňa 9. mája 1950 a do následného vytvorenia Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (pozri otázku č. 4).

4. Čo je to Schumanova deklarácia?

Schumanova deklarácia je deklarácia predložená francúzskym ministrom zahraničných vecí Robertom Schumanom 9. mája 1950. Deklarácia sa považuje za prvý oficiálny krok pri zakladaní súčasnej EÚ, pretože viedla k vytvoreniu Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (pozri otázku č. 2). Vo všeobecnosti je možné deklaráciu označiť za návrh na vytvorenie organizovanej Európy s tesnými ekonomickými spojeniami, s perspektívou udržania mierových vzťahov medzi európskymi krajinami.

Schumanova deklarácia vznikla na pozadí napätej situácie po druhej svetovej vojne, v období „studenej vojny“ a strachu z tretej svetovej vojny. Okrem politického napätia existovalo i nebezpečenstvo ekonomického charakteru, pretože európsky priemysel ohrozovala kríza spôsobená nadprodukciou ocele. Prevládal názor, že je v západoeurópskych krajinách potrebné vytvoriť nové formy spolupráce, aby sa riešili bezpečnostné a ekonomické problémy doby; hlavne bolo potrebné vytvoriť súdržnosť medzi Západným Nemeckom a ostatnými európskymi krajinami.

Na základe Schumanovej deklarácie francúzska vláda navrhla riadiť francúzsko-nemeckú výrobu uhlia a ocele podľa pravidiel spoločného orgánu známeho ako „Vysoký úrad“ (predchodca Komisie) v organizácii, ktorá by bola zároveň otvorená pre vstup ďalších európskych krajín. Po predložení Schumanovej deklarácie už šlo všetko veľmi rýchlo. Na základe deklarácie sa uskutočnila medzivládna konferencia v Paríži s cieľom prerokovať nové formy medzinárodnej spolupráce, na ktorej zúčastnené štáty 18. apríla 1951 podpísali Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (Zmluva o ESUO).

Túto zmluvu podpísalo šesť krajín – Francúzsko, Nemecká spolková republika, Belgicko, Holandsko, Luxembursko a Taliansko. Zmluva o ESÚO nadobudla platnosť 23. júla 1952 a Európske spoločenstvo uhlia a ocele sa stalo realitou.

* text related to picture

Predloženie Schumanovho plánu 9. mája 1950 na Ministerstve zahraničných vecí Francúzska. Rober Schuman pri mikrofóne so Jeanom Monnetom (sediaci po jeho pravici), ktorý bol skutočnou hybnou silou Schumanovho plánu.

Výňatky zo Schumanovej deklarácie

Európa sa nevytvorí naraz, alebo podľa jednotného plánu. Bude založená na konkrétnych opatreniach zameraných na dosiahnutie solidarity. Zblíženie národov Európy vyžaduje odstránenie historických sporov medzi Francúzskom a Nemeckom. Akákoľvek činnosť sa musí v prvom rade dotýkať týchto dvoch krajín. Majúc na zreteli tento cieľ, francúzska vláda navrhuje okamžite uskutočniť opatrenia týkajúce sa jednej špecifickej, avšak rozhodujúcej záležitosti. Navrhuje, aby francúzsko-nemecká výroba uhlia a ocele ako celok spadala do kompetencie spoločného Vysokého úradu v rámci organizácie otvorenej pre účasť ostatných krajín Európy.

Budúcnosť EÚ

5. Čo je to Európsky konvent?

Konvent o budúcnosti Európy bol zhromaždením politikov menovaných vládami a parlamentmi členských štátov EÚ a kandidátskych krajín, ako aj zástupcov inštitúcií EÚ. Úlohou Konventu EÚ bolo preskúmať možnosti prispôsobenia rámca a štruktúry EÚ všeobecnému medzinárodnému vývoju, potrebám občanov EÚ a vlastnému rozvoju EÚ v súvislosti s jej rozšírením.

Konvent pripravil „Návrh Ústavy pre Európu“ ako východiskový bod medzivládnej konferencie hláv štátov a vlád, ktorá sa začala v októbri 2003 a skončila prijatím „Zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu“ na zasadaní Európskej rady 17. – 18. júna 2004. Ústavná zmluva však ešte nenadobudla platnosť (pozri otázky č. 6 a 13).

Členovia Konventu začali pracovať 28. februára 2002 a návrh Ústavnej zmluvy predložili Európskej rade 18. júla 2003.

Konvent musel okrem iného preskúmať i otázky, ktoré sa mali podľa deklarácie pripojenej k Zmluve z Nice predložiť v roku 2004 na medzivládnej konferencii. Konvent taktiež skúmal celý rad iných otázok. V zásade neexistovali žiadne obmedzenia tém, ktoré by mohli členovia Konventu predkladať do diskusie, avšak deklarácia z Leaken z roku 2001 už zahŕňala viac ako 64 otázok, ktoré musel Konvent posúdiť (úloha Európy v globalizovanom svete, väčšia miera demokracie, transparentnosť a účinnosť EÚ či Ústava pre európskych občanov).

Jedným zo spôsobov práce Konventu bolo vytvorenie pracovných skupín zaoberajúcich sa podrobnejšie nasledovnými témami: princíp subsidiarity, Charta základných práv EÚ, právna subjektivita EÚ, úloha národných parlamentov v EÚ, rozdelenie kompetencií medzi EÚ a členské štáty, ekonomická politika EÚ, zahraničná politika EÚ, obranná politika EÚ, zjednodušenie legislatívnych procesov EÚ, spolupráca krajín EÚ v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí a sociálna Európa. Ďalej boli vytvorené diskusné skupiny, ktoré sa mali zaoberať organizáciou a kompetenciami Dvora, rozpočtovými procesmi a vlastnými zdrojmi EÚ.

Metóda konventu v novej Ústavnej zmluve

Podľa novej Ústavnej zmluvy (pozri otázky č. 6 a 7) bude štandardný postup pre zmeny a doplnenia určovať „*metóda Konventu*“. To znamená, že keď Európska rada, po konzultácii s Európskym parlamentom a Komisiou, rozhodne prerokovať návrhy zmien a doplnení zmluvy, musí sa ustanoviť Konvent zo zástupcov národných parlamentov, hláv štátov a vlád členských štátov, Európskeho parlamentu a Komisie.

Konvent musí prerokovať návrhy zmien a doplnení a konsenzom prijať odporúčanie pre následnú medzivládnu konferenciu. Európska rada môže však, po schválení Európskym parlamentom, jednomyselne rozhodnúť o tom, že Konvent nezvolá, ak považuje rozsah návrhov zmien a doplnení za neodôvodnený.

Viac sa o Konvente a jeho návrhu ústavy dočítate na webovej stránke: <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EN&Content=>.

Laekenská deklarácia

Laekenská deklarácia je ústredný dokument Európskeho Konventu. Laekenská deklarácia opisuje Konvent do väčšej hĺbky a stanovuje skupiny tém pre rokovanie Konventu. Laekenská deklarácia bola prijatá na zasadaní Európskej rady v Laekene (Belgicko) 14. – 15. decembra 2001.

Laekenskú deklaráciu nájdete na webovej stránke Rady:
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/68827.pdf.

* text related to picture

Z prvého zasadania Konventu 28. februára 2002. Zasadania sa konali vo veľkej sále Európskeho parlamentu, známej ako Hemicycle.

105 členov Konventu:

Konvent bol vytvorený 105 členmi menovanými vládami a parlamentmi členských štátov EÚ a kandidátskych krajín, ako aj inštitúciami EÚ. Boli tam tiež náhradní členovia a pozorovatelia.

- 1 predseda Valéry Giscard d'Estaing (bývalý prezident Francúzska)
- 2 podpredsedovia
- 2 zástupcovia národných parlamentov členských štátov (2x15)
- 1 zástupca vlád členských štátov (15)
- 2 zástupcovia národných parlamentov kandidátskych krajín (2x13)

1 zástupca z každej vlády kandidátskych krajín (13)

16 členov Európskeho parlamentu

2 zástupcovia Komisie

+ náhradníci všetkých členov

Pozorovatelia

3 zástupcovia Hospodárskeho a sociálneho výboru

3 zástupcovia sociálnych partnerov

6 zástupcov Výboru regiónov

Európsky ombudsman

Zoznam členov Konventu je uvedený na webovej stránke Konventu:

<http://european-convention.eu.int/Static.asp?lang=EN&Content=Composition>

* text related to picture

Maskot predsedu Konventu.

6. Kedy nadobudne nová Ústavná zmluva platnosť?

Na zasadaní Európskej rady 17 – 18. júna 2004 vedúci predstavitelia EÚ odsúhlasili novú Ústavnú zmluvu EÚ, ktorej oficiálny názov je „Zmluva zakladajúca Ústavu pre Európu“. Zmluva bola podpísaná hlavami štátov alebo vlád štátov EÚ v Ríme 29. októbra 2004, avšak doteraz nenadobudla platnosť.

Niektoré časti zmluvy však nadobudnú platnosť neskôr. Nové pravidlá o voľbe kvalifikovanou väčšinou nadobudnú podľa zmluvy platnosť 1. novembra 2009 (pozri otázku č. 44), zatiaľ čo nové pravidlá o zložení komisie nadobudnú platnosť 1. novembra 2014 (pozri otázku č. 45).

Podrobnosti o ratifikácii Ústavnej zmluvy krajinami EÚ nájdete na webovej stránke: www.cosac.org.

Ústavná zmluva musí byť pred nadobudnutím platnosti ratifikovaná všetkými krajinami EÚ

7. Čo obsahuje nová Ústavná zmluva?

Cieľom tohto textu nie je poskytnúť vyčerpávajúcu analýzu novej Ústavnej zmluvy, ktorá ešte nenadobudla platnosť, ale krátky opis niektorých jej častí. Niektoré časti Ústavnej zmluvy sú opísané v iných odpovediach a v ďalšom texte sú uvedené príslušné odkazy na podrobnejšie vysvetlenia.

Jedna zmluva pozostávajúca zo štyroch častí

Príslušné zmluvy, zmluvy o založení ES a EÚ boli zjednotené do jednej zmluvy s názvom *Zmluva zakladajúca Ústavu pre Európu*. Zmluva o Euratome bude aj naďalej platiť v samostatnej forme.

Zjednotenie príslušných zmlúv znamená, že tzv. pilierová štruktúra bude zrušená a že skončí táto forma spolupráce členských štátov v spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike a v oblasti spravodlivosti (pozri otázky č. 11 a 12).

Ústavná zmluva pozostáva z preambuly a zo štyroch častí. Je doplnená 36 protokolmi (pozri otázku č. 8).

Časť I

Časť I Ústavnej zmluvy je venovaná všeobecným hodnotám EÚ a inštitucionálnym rámcom, ako aj rozdeleniu kompetencií medzi EÚ a členské štáty. V súlade s diskusiami Konventu o návrhu sa prvá časť zmluvy snaží opísať štruktúru EÚ.

Časť I *okrem iného* obsahuje prehľad základných zásad demokratického života v EÚ a stanovuje, že zasadania Rady musia byť pri prejednávaní a hlasovaní o návrhu právneho aktu verejné (pozri otázku č. 38).

Ďalšou zmenou je tzv. *iniciatíva občanov*, ktorá umožňuje minimálne jednému miliónu občanov EÚ požiadať Komisiu o predloženie návrhu právneho aktu Únie. Skupina občanov musí

reprezentovať významný počet členských štátov. Požadovaný minimálny počet bude stanovený legislatívou EÚ.

Preambula Ústavnej zmluvy

Preambula predstavuje základné vysvetlenie ostatných častí Zmluvy. Určuje základné hodnoty EÚ a úlohy Európy v globálnom kontexte. Kultúrne, náboženské a humanistické dedičstvo Európy sa považuje za základ pre hodnoty EÚ: neporušiteľné a neodcudziteľné práva človeka, demokraciu, rovnosť, slobodu a zákonnosť. Preambula a Ústavná zmluva však neobsahujú konkrétne odkazy na európske kresťanské dedičstvo. O tom, či by Ústavná zmluva mala obsahovať takéto odkazy, sa viedli búrlivé diskusie.

* text related to picture

Zasadacia miestnosť v Ríme na začiatku medzivládnej konferencie 4. októbra 2003.

Časť II

Časť II Ústavnej zmluvy pozostáva z Charty základných práv EÚ, ktoré sa stanú právne záväznými, keď Ústavná zmluva nadobudne platnosť.

Chartu vypracoval konvent v rokoch 1999 – 2000. Európska rada následne chartu schválila vo forme politického prehlásenia na summite 7. – 10. decembra 2000. Charta je preto politickým prehlásením v danom čase a nie je právne záväzná. Inými slovami, občania EÚ nemôžu ešte predkladať sťažnosti a súdne žaloby proti inštitúciám EÚ alebo členským štátom na základe tejto charty.

V súlade s Ústavnou zmluvou sa však charta stane základnou súčasťou tejto zmluvy a je potrebné rozhodnúť, či ustanovenia charty budú záväzné pre všetky inštitúcie EÚ a členské štáty, aj keď len vtedy, keď implementujú právo EÚ. Ústavná zmluva, a teda i charta, nerozširuje rozsah pôsobnosti legislatívy EÚ nad kompetencie EÚ a nevytvára nové kompetencie a úlohy pre EÚ; ani nemení a nedoplňuje už existujúce kompetencie a úlohy.

Charta obsahuje ustanovenia o základných právach, ktoré sú zaručené pre občanov EÚ, ako je právo na život, slobodu vyjadrovania a informácií, právo na vzdelanie, primerané pracovné podmienky, dobrú administratívu, atď.

Energia

Energia má v zmluve samostatné postavenie. Energetická politika EÚ je dnes založená na tzv. „odseku pružnosti“ (článok 308 Zmluvy o založení ES), ktorý sa používa ako právny základ pre pravidlá, ktoré nemajú podklad nikde inde v zmluve.

EÚ a Európska konvencia o ľudských právach

Nakoľko EÚ má vlastnú právnu subjektivitu, Ústavná zmluva stanovuje, že EÚ prijme do určitého termínu Európsku konvenciu o ľudských právach (pozri otázku č. 52).

Časť III

Časť III Ústavnej zmluvy je ťažisková časť zmluvy, pretože obsahuje podrobné ustanovenia o politike a funkciách EÚ. Zahrňuje ustanovenia z takých oblastí, ako je vnútorný trh,

ekonomická a menová politika, dane, sociálna politika a politika v oblasti pracovného trhu, poľnohospodárstvo a rybnárstvo, životné prostredie, ochrana spotrebiteľa a doprava.

Časť IV

Časť IV Ústavnej zmluvy obsahuje záverečné a všeobecné ustanovenia vrátane ustanovení týkajúcich sa zmien zmluvy. Napríklad metóda konventu bude štandardnou metódou pri významnejších zmenách zmluvy (pozri otázku č. 5), hoci zmluva obsahuje tiež zjednodušený postup pre zmeny a doplnenia, takže sa nemusí nevyhnutne zvoliť medzivládna konferencia (pozri otázku č. 36).

Právna subjektivita EÚ

Pri konsolidácii zmlúv EÚ získava právnu subjektivitu. To znamená, že EÚ sa stáva samostatným subjektom, ktorý môže uzatvárať zmluvy. V súčasnosti má takýto štatút len ES. V budúcnosti bude môcť EÚ uzatvárať medzinárodné dohody v oblastiach, v ktorých to dovoľí Ústavná zmluva.

Rozdelenie kompetencií medzi EÚ a členskými štátmi

V súlade s Ústavnou zmluvou, ako tomu bolo i doteraz, od členských štátov závisí, aké kompetencie pridelia EÚ. Ústavná zmluva rozdeľuje oblasti politiky EÚ podľa kompetencie a určuje tri hlavné kategórie.

1. Oblasť výlučnej kompetencie

V tejto oblasti môže vykonávať legislatívu a schvaľovať právne záväzné akty jedine EÚ (princíp subsidiarity sa neuplatňuje).

2. Oblasť zdieľanej kompetencie

Tu majú EÚ aj členské štáty právo vykonávať legislatívu, a EÚ musí brať do úvahy princíp subsidiarity. Rozsah hlavných oblastí je stanovený v časti III zmluvy.

3. Oblasť podpory koordinácie alebo doplnkových činností

EÚ má len oprávnenie schvaľovať legislatívu a vykonáva podporné a doplnujúce činnosti k činnostiam členských štátov. EÚ nemôže v tejto oblasti vyžadovať harmonizáciu legislatívy.

Existujú špeciálne kategórie pre koordináciu ekonomickej politiky, politiky zamestnanosti a spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, na ktoré sa nevzťahujú hore uvedené tri kategórie.

Oblasť výlučnej kompetencie

- colná únia
- vytvorenie pravidiel o konkurencii potrebných pre správnu činnosť vnútorného trhu
- menová politika pre členské štáty, ktorých menou je euro
- zachovanie morských biologických zdrojov v rámci spoločnej politiky rybolovu

- spoločná obchodná politika

Okrem toho má EÚ výlučné kompetencie na uzatváranie medzinárodných dohôd, keď je ich uzatvorenie stanovené právnym aktom Únie alebo je potrebné k tomu aby Únia mohla realizovať svoju internú kompetenciu alebo vtedy, ak jej uzatvorenie môže mať vplyv na spoločné pravidlá alebo môže zmeniť ich rozsah pôsobnosti.

Oblasti zdieľanej kompetencie

Sú oblasti, v ktorých má EÚ kompetenciu, avšak nie výhradnú kompetenciu, alebo kompetenciu doplnujúcu národnú legislatívu.

Toto sa uplatňuje v nasledovných oblastiach: vnútorný trh, sociálna politika a politika trhu práce, pri aspektoch definovaných v časti III Ústavnej zmluvy, ekonomická, sociálna a teritoriálna súdržnosť, poľnohospodárstvo a rybolov, okrem zachovania morských biologických zdrojov, životné prostredie, ochrana spotrebiteľa, doprava, transeurópske siete, energia, oblasť slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, požiadavky spoločnej bezpečnosti v otázkach verejného zdravia, pre aspekty definované v časti III.

Oblasti podpory koordinácie alebo doplnkových činností

- ochrana a zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľov
- priemysel
- kultúra
- turistika
- vzdelávanie, mládež, šport a príprava na budúce povolanie
- civilná ochrana
- administratívna spolupráca

Nakoniec, Ústavná zmluva zachováva zákonný *dialóg* so sociálnymi partnermi.

Ústavná zmluva obsahuje „*doložku pružnosti*“, ktorá zodpovedá odseku pružnosti v Zmluve o založení ES (článok 308). Podľa tejto doložky môže Rada ministrov jednomyselne schváliť návrh na dosiahnutie jedného z cieľov stanovených v Ústave, dokonca aj vtedy, ak neexistuje špecifický právny základ v Ústavnej zmluve na rozšírenie príslušných ustanovení. V takýchto prípadoch Komisia oznámi národným parlamentom návrhy, ktorých sa to týka.

Princíp priority práva EÚ sa uplatňuje, ak EÚ vykonáva pridelené kompetencie.

Národné parlamenty

V Ústavnej zmluve sú národné parlamenty oprávnené monitorovať dodržiavanie princípu subsidiarity prostredníctvom „systému včasného varovania“ (pozri otázku č. 61).

Inštitúcie EÚ

Európsky parlament

Európsky parlament je v legislatívnom procese vo všeobecnosti na rovnakej úrovni ako Rada, nakoľko postup *spolurozhodovania* sa stal *bežným legislatívnym postupom* (pozri otázku č. 69). Európsky parlament má navyše väčší vplyv na prijímanie rozpočtu EÚ. Európsky parlament však nemá kompletnú kontrolu nad legislatívou v oblastiach CFSP a spravodlivosti. V oblasti

práva sa uplatnenie Európskeho parlamentu mení od oblasti k oblasti. V niektorých oblastiach je parlament oprávnený len ku konzultáciám, zatiaľ čo v iných oblastiach musí dávať svoj súhlas predtým, ako sa legislatíva prijme. Horná hranica počtu poslancov Európskeho parlamentu sa zvýšila z 732 na 750 (pozri otázku č. 29).

Európska rada

Podľa Ústavnej zmluvy Európskej rady volí prezidenta na dva a pol roka, namiesto voľby prezidenta každých 6 mesiacov (pozri otázku č. 38).

Rada

Existujúci model predsedníctva sa nahrádza „skupinovým predsedníctvom“ troch krajín na obdobie 18 mesiacov. Každá z týchto troch krajín postupne preberá predsedníctvo všetkých súčastí Rady okrem Rady pre zahraničné veci. Tento model sa v podstate neodlišuje od platných úprav, ale vytvára priestor pre krajiny rozhodovať interne o alternatívnom modeli vedenia, napr. ak malá krajina potrebuje v predsedníckom tíme administratívnu pomoc.

Komisia

V súčasnosti majú všetky krajiny svojho komisára, avšak počet komisárov sa zníži s účinnosťou od roku 2014 a bude zodpovedať dvom tretinám počtu členských štátov, ak Európska rada nerozhodne jednodhlasne o zmene tohto počtu (pozri otázku č. 45).

Predsedu Komisie volí Európsky parlament, zatiaľ čo zoznam ostatných komisárov sa schvaľuje bežnou dohodou s predsedom Komisie. Následne musí byť celá Komisia schválená voľbou v Európskom parlamente.

Minister zahraničných vecí EÚ

Ústavná zmluva vytvára funkciu ministra zahraničných vecí EÚ. Tento minister bude zastávať dva posty: post komisára pre vonkajšie vzťahy a post špeciálneho predstaviteľa EÚ pre zahraničnú politiku. Jednou z úloh ministra je zabezpečiť lepšiu koordináciu diplomatických snáh a rozvojovej pomoci, tzn. diplomatických akcií a peňazí z EÚ pre krajiny mimo EÚ. Minister zahraničných vecí EÚ musí pomáhať definovať zahraničnú, bezpečnostnú a obrannú politiku EÚ a na základe oprávnenia od Rady ministrov ju presadzovať v praxi. (pozri otázku č. 41).

Európsky súdny dvor

V novej Ústavnej zmluve má Dvor všeobecnú kompetenciu vo vzťahu k celej Zmluve, ak nie je stanovené inak. Dvor však nemá kompetenciu v otázkach spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky ani v značnej oblasti policajnej spolupráce. Pokiaľ sa týka tejto spolupráce, Dvor nie je napríklad oprávnený overovať platnosť alebo proporcionalitu činností policajných služieb členských štátov vo vzťahu k úlohám, na ktoré sa vzťahuje národná legislatíva.

Predpisy a rozhodovacie procesy

Princípy subsidiarity a proporcionality

Princípy subsidiarity a proporcionality sa musia dodržiavať v súčasnej forme, avšak budú rozšírené o postup, pri ktorom sa národné parlamenty zapájajú do zabezpečovania súladu z princípom subsidiarity (pozri otázku č. 61).

Bežný legislatívny postup

Bežný legislatívny postup, ktorý zodpovedá postupu spolurozhodovania, sa bude používať okrem prípadov, kedy je stanovené inak, napr. v oblasti CFSP (pozri otázku č. 95). Ostatné oblasti sa budú pohybovať od jednohlasnosti až po kvalifikovanú väčšinu a začlenenie Európskeho parlamentu sa v niektorých oblastiach zvýšilo.

Rozšírenie hlasovania kvalifikovanou väčšinou

Ústavná zmluva stanovuje hlasovanie kvalifikovanou väčšinou ako hlavný postup. Rada musí rozhodnúť kvalifikovanou väčšinou, okrem prípadov kedy Zmluva stanovuje inak. Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou sa uplatňuje približne v 80 % všetkých politických oblastí, čo predstavuje podstatné zvýšenie v porovnaní s dneškom.

Nová definícia kvalifikovanej väčšiny

S účinnosťou od 1. novembra 2009 Ústavná zmluva zavádza novú definíciu kvalifikovanej väčšiny (pozri otázku č. 43).

„Prestovacie doložky“

Ústavná zmluva obsahuje dve tzv. „prestovacie doložky“. Tieto doložky umožnia, aby záležitosť, o ktorej sa normálne rozhoduje jednohlasne, bola postúpená po konečnom hlasovaní na princípe jednohlasnosti v Európskej rade k hlasovaniu kvalifikovanou väčšinou, a taktiež umožnia nahradiť špeciálny postup bežným legislatívnym postupom pre oblasti, kde sa vyžaduje schválenie Radou.

Nové ustanovenia

Ústavná zmluva mení a doplňuje súčasný legislatívny systém, čoho výsledkom je šesť typov zákonov: legislatívne akty vo forme *európskych zákonov* a *európske rámcové zákony* spolu s nelegislatívnymi aktmi vo forme *európskych nariadení* a *európskych rozhodnutí*. Bude tiež obsahovať *odporúčania* a *názory* (pozri otázku č. 62).

Financie EÚ

Viacročný finančný rámec EÚ sa v súčasnosti stanovuje dohodou medzi Komisiou, Európskym parlamentom a Radou. Ústavná zmluva predkladá ustanovenia týkajúce sa viacročného finančného rámca v Zmluve. Zavádza nový postup stanovovania ročného rozpočtu tým, že stavia Radu a Európsky parlament na rovnakú úroveň a pri rozdeľovaní rozlišuje medzi povinnými a nepovinnými výdavkami (pozri otázku č. 80).

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika

Ústavná zmluva nemení postup, podľa ktorého európske rozhodnutia v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky musia byť schválené jednohlasne Európskou radou a Radou ministrov (pozri otázku č. 95).

Politika v oblasti spravodlivosti

Ústavná zmluva ruší pilierovú štruktúru, čo bude mať veľký vplyv na spoluprácu krajín EÚ v oblasti spravodlivosti. To znamená, že policajná a súdna spolupráca medzi členskými štátmi v trestných záležitostiach v rámci tretieho piliera bude týmto zrušená (pozri otázky č. 11 a 12).

Špeciálne formy spolupráce v tejto oblasti však v niektorých prípadoch zostanú, pretože sa budú využívať rozhodovacie procesy odlišné od bežných legislatívnych postupov a v niektorých

oblastiach zostane zachovaný princíp jednotnosti (cezhraničné akcie a operačná policajná spolupráca).

Ústavná zmluva vytvára priestor pre homogénnu politiku v oblasti poskytovania azylu a imigrácie; odkazy na „minimálne pravidlá“ vo vzťahu k poskytovaniu azylu sa následne odstránia. Namiesto toho sa budú používať európske zákony alebo rámcové zákony.

Ústavná zmluva umožňuje stanoviť minimálne pravidlá týkajúce sa definície trestných činov. Toto sa uplatňuje u obzvlášť závažných trestných činov presahujúcich hranice jednotlivých štátov vrátane terorizmu, sexuálneho zneužívania žien a detí či nezákonného predaja drog. Okrem toho, právomoc EÚ schvaľovať trestné sankcie sa rozširuje na oblasti „podliehajúce harmonizačným opatreniam“, ako je vnútorný trh a životné prostredie.

Nová doložka solidarity

Ústavná zmluva obsahuje novú doložku solidarity, ktorá žiada členské štáty a EÚ, aby konali spoločne v duchu solidarity, ak sa niektorý členský štát stane objektom *teroristického útoku* alebo obeťou *prírodnej* či *človekom spôsobenej katastrofy*.

EÚ môže zmobilizovať všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, vrátane vojenských zdrojov, aby napr. predišla teroristickému ohrozeniu a ochránila pred teroristickým útokom demokratické inštitúcie a civilné obyvateľstvo.

Každý členský štát však rozhoduje samostatne, akými zdrojmi prispeje.

Rozšírená spolupráca

Ústavná zmluva zachováva súčasné princípy vytvárania rozšírenej spolupráce medzi krajinami EÚ v rámci EÚ. Hlavným cieľom takejto spolupráce je realizácia cieľov EÚ; spolupráca by mala byť otvorená pre všetky členské štáty a mala by sa využívať len ako posledné východisko. Musí sa na nej podieľať minimálne jedna tretina členských štátov.

Postup dobrovoľného vystúpenia z EÚ

Ústavná zmluva zavádza doložku, ktorá určuje postup dobrovoľného vystúpenia z EÚ (pozri otázku č. 20).

Úrad európskeho prokurátora

Podľa Ústavnej zmluvy Rada môže jednohlasne prijať európsky zákon o vytvorení úradu európskeho prokurátora. Hlavnou úlohou úradu európskeho prokurátora bude bojovať proti nezákonnému porušovaniu finančných záujmov Únie. Úrad bude zodpovedný za vyšetrovanie a súdne stíhanie páchatel'ov takýchto priestupkov a bude vykonávať úlohy vyplývajúce z funkcie prokurátora na príslušných súdoch členských štátov.

Doložka o „záchrannej brzde“ a širšia spolupráca v trestných záležitostiach

Ústavná zmluva zavádza doložku „záchranná brzda“, ktorú môže členský štát uplatniť vo vzťahu ku kooperácii v trestných otázkach, ak má pocit že navrhovaný zákon alebo rámcový zákon ovplyvní základné aspekty jeho trestnoprávneho systému. Členský štát môže požadovať odloženie bežného legislatívneho postupu a v priebehu štyroch mesiacov Európska rada musí buď návrh predložiť naspäť Rade, a tým ukončiť odloženie postupu, alebo požiadať Komisiu o predloženie nového návrhu; v takomto prípade bude pôvodne navrhovaný akt považovaný za neprijatý.

Ak Európska rada nevykonala žiadne kroky v priebehu štvormesačného termínu alebo ak počas 12 mesiacov odloženia nebol rámcový zákon prijatý, minimálne jedna tretina členských štátov môže vytvoriť rozšírenú spoluprácu na podklade príslušného návrhu rámcového zákona.

Ustanovenia Zmluvy

8. Čo je to zmluva?

Zmluva je právne záväzná dohoda medzi dvomi alebo viacerými krajinami.

Ciele EÚ, kompetencie, politické a právne nástroje a pod. sú opísané v zmluvách uzatvorených medzi členskými štátmi EÚ. Ustanovenia zmlúv EÚ tvoria základ pre všetky ostatné zákony EÚ. To znamená, že všetky ostatné legislatívne akty EÚ – nariadenia, smernice, rozhodnutia, uznesenia atď. – musia byť v súlade so zmluvami v zmysle ich obsahu a spôsobu, akým sú zostavené.

Zmluva často začína **preambulou**, ktorá je určitým opisom dôvodov na uzatvorenie zmluvy. Za ňou nasledujú vlastné ustanovenia zmluvy, ktoré sú rozdelené do očíslovaných **článkov**. Protokoly a prehlásenia sa často pripájajú k vlastnému textu zmluvy.

Prehlásenia sú politicky záväzné dokumenty, na rozdiel od právne záväzných protokolov. To znamená, že prehlásenia sa obyčajne používajú ako forma proklamácie postoja ku konkrétnej problematike alebo vysvetlenie, zatiaľ čo protokoly obsahujú špecifické ustanovenia, ktorým sa krajiny musia podrobiť.

Určité prehlásenie môžu podporovať všetky krajiny, alebo môžu jednotlivé krajiny vydať prehlásenie k určitej záležitosti.

Na rozdiel od prehlásení sú **protokoly** právne, a nielen politicky, záväzné dokumenty. Protokoly môžu byť zmenené a doplnené len zmenou a doplnením zmluvy. Napríklad registrované úrady inštitúcií EÚ sú ustanovené v protokole (pozri tiež otázku č. 27).

Prehlásenie týkajúce sa miesta konania zasadaní Európskej rady

V súlade so Zmluvou z Nice všetky krajiny súhlasili s prehlásením týkajúcim sa miesta konania pre zasadania Európskej rady.

22. Prehlásenie týkajúce sa miesta konania stretnutí Európskej rady

Od roku 2002 sa uskutoční jedno zasadanie Európskej rady počas každého predsedníctva v Bruseli. Pokiaľ Únia zahrnuje 18 členov, všetky zasadania Európskej rady sa budú konať v Bruseli.

9. Koľko zmlúv tvorí základ spolupráce EÚ?

Spolupráca EÚ je založená na celom rade zmlúv, z ktorých tri základné sú:

1. Zmluva o založení ES

Zmluva o založení Európskeho spoločenstva (Rímska zmluva)

Táto zmluva bola podpísaná šiestimi pôvodnými členskými štátmi v Ríme 25. marca 1957 - preto sa tiež nazýva *Rímska zmluva*. Zmluva nadobudla platnosť 1. januára 1958.

Táto zmluva sa pôvodne nazývala Zmluva o EHS - Zmluva o Európskom hospodárskom spoločenstve, avšak keď nadobudla platnosť Maastrichtská zmluva, Zmluva o EHS bola premenovaná na Zmluvu o ES – Zmluvu o Európskom spoločenstve (ES). Zmluva o založení ES obsahuje ustanovenia týkajúce sa nadnárodnej spolupráce v rámci EÚ (pozri otázku č. 11).

2. Zmluva o EÚ

Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva)

Táto zmluva bola podpísaná v Maastrichte 7. februára 1992, a preto je známa aj ako *Maastrichtská zmluva*. Zmluva nadobudla platnosť 1. novembra 1993 a obsahuje ustanovenia týkajúce sa medzivládnej spolupráce EÚ (pozri otázku č. 11).

3. Zmluva o Euratome

Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.

Táto Zmluva bola podpísaná v Ríme 25. marca 1957 a platnosť nadobudla 1. januára 1958.

Základné zmluvy boli zmenené alebo doplnené pri rôznych príležitostiach zmluvami, ktoré samé o sebe nie sú základné zmluvy, pretože obsahujú len zmeny a doplnenia k „starým“ zmluvám. Napríklad Jednotný európsky akt (ES balík), Amsterdamská zmluva a Zmluva z Nice samé o sebe nepredstavujú základné zmluvy, avšak ustanovenia týchto zmlúv menia alebo dopĺňajú ustanovenia v zmluvách ES a EÚ. Zmluvy sa tiež podpisujú medzi pôvodnými členskými štátmi a novými členskými štátmi EÚ, keď tieto vstupujú do EÚ.

Zmluva o ESUO

Jedna z ďalších základných zmlúv v EÚ bola Zmluva ESUO – Zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, ktoré možno považovať za predchodcu EÚ. Táto Zmluva bola podpísaná v Paríži 18. apríla 1951 a nadobudla platnosť 25. júla 1952, ale nakoľko bola zmluva podpísaná len na 50 rokov, jej platnosť vypršala 23. júla 2002.

V novej Ústavnej zmluve (pozri otázky č. 6 a 7) boli zlúčené rôzne zmluvné texty EÚ tak, aby tvorili jednu zmluvu s cieľom viac sprehľadniť ustanovenia zmlúv o EÚ. Zmluva o Euratome bola však zachovaná ako samostatná zmluva.

10. Kedy sa začalo ES nazývať EÚ?

ES (Európske spoločenstvo) bolo premenované na EÚ (Európska únia), keď 1. novembra 1993 nadobudla platnosť Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva) .

EÚ bola založená Maastrichtskou zmluvou. Základ pre spoluprácu v rámci EÚ tvoria Zmluva o Európskej únii a Zmluva o Euratome (pozri otázku č. 9).

„Spolupráca v rámci EÚ“ sa používa ako spoločný termín pre činnosti, ktoré sa vykonávajú na základe týchto zmlúv.

11. Aký je rozdiel medzi medzivládnu a nadnárodnou spoluprácou?

V rámci EÚ existujú rôzne formy spolupráce medzi členskými štátmi. Aby sme pochopili EÚ, je potrebné si uvedomiť, že všeobecne existujú dve rôzne formy spolupráce, ktoré zaväzujú krajiny rôznym spôsobom. Druh príslušnej kooperácie závisí od toho, ktorá zmluva tvorí základ pre spoluprácu.

Tá časť, ktorá robí EÚ takou jedinečnou v medzinárodnej politike, sa nazýva *nadnárodná spolupráca*. Nadnárodná spolupráca znamená, že v EÚ je možné vytvoriť pravidlá, ktoré majú priamy dopad na členské štáty, a tým aj priamy účinok na občanov členských štátov. Spolupráca EÚ v oblasti vnútorného trhu, poľnohospodárstva, rybolovu, atď. predstavuje príklady, v ktorých ide o nadnárodnú spoluprácu. Ustanovenia vzťahujúce sa na túto spoluprácu sa nachádzajú v Zmluve o založení ES (pozri otázku č. 9).

Existuje však tiež *medzivládna spolupráca*, ktorá je tradičnou formou medzinárodnej spolupráce medzi krajinami. Medzivládna spolupráca v podstate znamená, že prijaté pravidlá zaväzujú len jednotlivé štáty. To znamená, že dánsky parlament musí schváliť medzivládne pravidlá EÚ predtým, ako môžu mať priamy účinok na občanov Dánska.

Medzivládna spolupráca EÚ sa využíva v politických oblastiach, kde by mohlo byť pre jednotlivé krajiny obtiažne vstúpiť do takej úzkej spolupráce, ako je nadnárodná spolupráca. Medzivládna spolupráca sa preto využíva v oblastiach politickej spolupráce, právnej spolupráce vzťahujúcej sa na trestné prípady a v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Ustanovenia týkajúce sa tejto spolupráce sa nachádzajú v Zmluve o EÚ (pozri otázku č. 9).

12. Ktoré sú tri piliere EÚ?

Termín „tri piliere EÚ“ sa používa na znázornenie štruktúry rôznych foriem spolupráce v rámci EÚ v závislosti od príslušnej politickej oblasti a na časti ustanovení zmluvy.

Pre znázornenie rozdielov medzi rôznymi formami spolupráce v troch oblastiach, hoci táto spolupráca sa realizuje v rámci jedinej inštitúcie – EÚ, bola ako základ použitá štruktúra typického gréckeho chrámu, pričom každý z jeho troch pilierov reprezentuje inú oblasť politiky. Tieto tri piliere držia spolu prostredníctvom spoločnej strechy a spoločných základov.

Prvý pilier predstavuje nadnárodnú spoluprácu (pozri otázku č. 11). Ide o spoluprácu, ktorá je odvodená zo Zmluvy o ES, a v rámci tejto spolupráce môže EÚ vydávať legislatívne akty (nariadenia – pozri otázku č. 62), ktoré sú priamo záväzné pre občanov EÚ.

Každý z pilierov 2 a 3 obsahuje iný typ medzivládnej spolupráce (pozri otázku č. 11). Pilier 2 predstavuje *zahraničnú a bezpečnostnú politiku*, zatiaľ čo pilier 3 predstavuje medzivládnu spoluprácu v oblasti *policajného vyšetrovania a trestného súdnictva*.

Strechu nad tromi piliermi tvoria ustanovenia, ktoré sú spoločné pre všetky tri oblasti politiky, t.j. ustanovenia vzťahujúce sa na inštitúcie EÚ – Radu, Komisiu atď. – ktoré sa uplatňujú bez ohľadu na to, o ktorú oblasť politiky ide. Základy týchto troch pilierov sú ustanovenia týkajúce sa zmien a doplnení zmlúv, prijímania nových členov atď.

V Zmluve z Amsterdamu bolo rozhodnuté presunúť časť medzivládnej spolupráce týkajúcej sa súdnictva a vnútorných vecí do nadnárodnej spolupráce. Ustanovenia týkajúce sa víz, udeľovania azylov a iných opatrení vzťahujúcich sa na voľný pohyb osôb boli preto presunuté do Zmluvy o založení ES (Hlava IV Zmluvy o založení ES, články 61 – 69).

Ústavná zmluva ruší štruktúru pilierov

V novej Ústavnej zmluve sa ruší pilierová štruktúra (pozri otázky č. 6 a 7), avšak špeciálne ustanovenia týkajúce sa spolupráce v oblastiach, ktoré sú teraz zahrnuté do medzivládnej spolupráce – spolupráca týkajúca sa spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a spolupráca v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (policajná spolupráca, právna spolupráca v trestných záležitostiach atď.) – boli zachované.

* Text to graphics illustrating the three pillars

Ustanovenia týkajúce sa inštitúcií EÚ, ktoré sa uplatňujú pre všetky tri piliere / oblasti politiky

1. pilier

Európske spoločenstvá

Colná únia, EMÚ a politika v oblasti vnútorného trhu, poľnohospodárstva a obchodu

- *Doprava*
- *Vzdelanie a kultúra*
- *Ochrana spotrebiteľa*
- *Zdravotníctvo*
- *Výskum a životné prostredie*
- *Zamestnanosť*
- *Sociálna politika*
- *Azylová politika*
- *Kontrola hraníc*
- *Imigračná politika*

Nadnárodná spolupráca

2. pilier

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (pozri otázku č. 110)

Medzivládna spolupráca

3. pilier

Spolupráca v oblasti policajného vyšetřovania a trestného práva

- *Spolupráca v oblasti trestného práva*
- *Policajná spolupráca*
- *Boj proti rasizmu a xenofóbii*
- *Boj proti obchodu s drogami a so zbraňami*

- *Boj proti organizovanému zločinu*
- *Boj proti terorizmu*
- *Boj proti obchodu s ľuďmi a zločinom páchaným na deťoch*

Medzivládna spolupráca

Záverečné ustanovenia zmluvy týkajúce sa prijímania nových členov, zmien a doplnení zmluvy atď.

13. Čo je to ratifikácia?

Ratifikácia znamená, že krajina pristupuje neodvolateľne k medzinárodnej zmluve. Toto sa uskutočňuje tak, že každá krajina predloží špeciálny dokument (známy ako ratifikačná listina) na mieste, kde sa krajiny dohodli dokumenty uchovávať. Ratifikačné listiny týkajúce sa zmlúv EÚ sa musia predkladať v Ríme.

Ak sa uskutočňujú rokovania týkajúce sa medzinárodných dohôd/zmlúv, vlády jednotlivých krajín dosiahnu najprv politickú dohodu týkajúcu sa textov. Hoci táto politická dohoda môže byť do určitej miery záväzná, nie je právne záväzná. Aby sa dohoda alebo zmluva stala právne záväznou, krajiny ju musia ratifikovať. To znamená, že vlády, ktoré v rokovaní dohodu dosiahli, ju musia ešte raz schváliť potom, ako ju schvália ich národné parlamenty v súlade s príslušnými ústavnými ustanoveniami dotknutých krajín.

Nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) ešte nenadobudla platnosť. Podľa vlastnej zmluvy táto nadobudne platnosť 1. novembra 2006, avšak bude nevyhnutné, aby ju do tohto dátumu ratifikovali všetky krajiny EÚ.

Nástroje ratifikácie

Nástroj ratifikácie je dokument, pomocou ktorého vlády potvrdzujú, že budú plniť zmluvu.

Ratifikácia Zmluvy z Nice

Keď Íri volili proti Zmluve z Nice v národnom referende, existencia zmluvy bola ohrozená, pretože zmluva nemohla nadobudnúť platnosť bez toho, aby ju ratifikovali všetky členské štáty. V nasledovnom národnom referende v Írsku hlasovala väčšina za zmluvu (pozri otázku č. 21).

Zmluva z Nice stanovuje, že nadobudne platnosť v prvý deň druhého mesiaca potom, ako posledný členský štát predloží ratifikačnú listinu.

Írska vláda predložila ratifikačnú listinu 18. decembra 2002 ako posledná krajina EÚ, čo umožnilo, aby Zmluva z Nice nadobudla platnosť 1. februára 2003.

Členské štáty / Rozšírenie EÚ

14. Ktoré krajiny sú členmi EÚ a kedy sa stali jej členmi?

EÚ v súčasnosti pozostáva z dolu uvedených 25 členských štátov. Rok, v ktorom sa stali členskými štátmi, je uvedený v zátvorke vpravo.

Spolková republika Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko	(1952)
Dánsko, Írsko a Spojené kráľovstvo	(1973)
Grécko	(1981)
Španielsko a Portugalsko	(1986)
Rakúsko, Fínsko a Švédsko	(1995)
Česká republika, Estónsko, Cyprus, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovinsko a Slovensko	(2004)

Na summite v Bruseli 16. – 17. decembra 2004 bolo oznámené, že podpis prístupových zmlúv pre Rumunsko a Bulharsko sa očakáva v apríli 2005 s tým, že tieto dve krajiny sa stanú členskými štátmi EÚ od 1. januára 2007. V tom istom čase bolo oznámené, že 17. marca 2005 budú otvorené prístupové rokovania s Chorvátskom za podmienky, že Chorvátsko bude spolupracovať v plnom rozsahu s Vojenským trestným tribunálom OSN v Hágu. Na tomto zasadnutí bolo taktiež rozhodnuté, že prístupové rokovania s Tureckom budú otvorené 3. októbra 2005. Okrem toho o prístupenie do EÚ požiadalo *Macedónsko* (pozri otázku č. 25).

„Zabudnuté rozšírenie“

Keď sa s účinnosťou od 1. októbra 1990 zjednotilo Východné a Západné Nemecko, bývalé Východné Nemecko sa stalo súčasťou ES, pretože Západné Nemecko už bolo členským štátom ES. To sa označuje tiež ako „zabudnuté rozšírenie“, pretože v skutočnosti prinieslo do EÚ okolo 20 miliónov nových občanov.

* ***** *Insert map of Europe indicating members/non-members*

15. Kedy začali rokovania o poslednom rozšírení EÚ?

1. mája 2004 EÚ prijala desať nových členských štátov a okruh jej členov sa rozšíril z 15 na 25 krajín. Vo vzťahu k populácii to znamenalo nárast obyvateľstva z približne 380 miliónov na 457 miliónov (pozri tiež otázku č. 98) a ďalšie rozšírenie sa pripravuje (pozri otázku č. 25).

Prvým dôležitým oficiálnym krokom v tomto novom kole rozširovania bolo zasadanie Európskej rady v Kodani v roku 1993, kedy hlavy štátov a vlád odsúhlasili celý rad politických

a ekonomických podmienok, ktoré museli spĺňať krajiny usilujúce sa o vstup do EÚ, aby sa mohli stať členmi – tzv. Kodanské kritériá (pozri otázku č. 24).

Ďalším významným krokom bolo zasadanie Európskej rady v Luxemburgu v decembri 1997. Na tomto zasadaní bolo schválených jedenásť z trinástich uchádzajúcich sa krajín za kandidátske krajiny (pozri tabuľku v otázke 25 – dátum požiadania o vstup) a bolo rozhodnuté začať prístupový proces v prospech týchto krajín. Dve krajiny, ktoré neboli schválené ako kandidátske krajiny, boli Turecko a Malta. Turecko, podľa EÚ, nebolo pripravené a Malta odložila svoju žiadosť v roku 1996, ale predložila ju opäť v roku 1998.

Okrem toho bolo rozhodnuté, že v roku 1998 by EÚ mala otvoriť konkrétne prístupové rokovania so šiestimi z jedenástich kandidátskych krajín, menovite s **Cyprom, Estónskom, Maďarskom, Poľskom, Českou republikou a Slovinskom.**

Hoci nebolo prijaté rozhodnutie začať skutočné rokovania s **Bulharskom, Litvou, Lotyšskom, Slovenskom a Rumunskom**, toto rozhodnutie na summite v Luxemburgu znamenalo, že je potrebné upevniť vzťahy medzi EÚ a týmito krajinami tak, aby rokovania mohli byť otvorené čo najskôr. Na zasadaní Európskej rady v Helsinkách v decembri 1999, bolo rozhodnuté, že majú byť otvorené konkrétne rokovania s týmito piatimi krajinami, a tiež s Maltou, ktorá obnovila svoju žiadosť v septembri 1998.

Na summite v Helsinkách v roku 1999 bolo Turecko tiež uznané za kandidátsku krajinu, avšak neboli s ním otvorené konkrétne prístupové rokovania, pretože Turecko doteraz ešte nespĺnilo Kodanské kritériá, čo je podmienkou začatia prístupových rokovaní.

Od Kodane po Kodaň

Na zasadaní Európskej rady v Kodani 12. – 13. decembra 2002 EÚ ukončila prístupové rokovania s Cyprom, Estónskom, Litvou, Lotyšskom, Maltou, Poľskom, Slovenskom, Slovinskom, Českou republikou a Maďarskom.

Tieto krajiny sa stali členskými štátmi EÚ 1. mája 2004, pričom väčšina z nich na základe referenda (pozri otázku č. 21).

Pokiaľ sa týka Rumunska a Bulharska, na zasadaní bolo dohodnuté, že EÚ by sa malo usilovať o prijatie týchto krajín za členov EÚ v roku 2007. Najnovšie, na zasadaní Európskej rady 16-17. decembra 2004 bolo oznámené, že Rumunsko a Bulharsko by sa mali stať členmi EÚ 1. januára 2007.

Turecko – dátum pre dátum

Čo sa týka Turecka, bolo na zasadaní Európskej rady v Kodani v decembri 2002 rozhodnuté, že EÚ bude iniciovať prístupové rokovania s Tureckom okamžite, ak Európska rada rozhodne na svojom zasadaní v decembri 2004 na základe správy a odporúčania Komisie, že Turecko splnilo Kodanské kritériá.

Komisia 6. októbra 2004 zverejnila správu, v ktorej odporúča prístupové rokovania s Tureckom. Avšak Komisia stanovuje celý rad kontrolných mechanizmov a odporúča doložku, ktorá by umožňovala prerušenie rokovaní, ak Turecko nebude rešpektovať ľudské práva. Na základe

odporúčania Komisie Európska rada na svojom zasadaní 16. – 17. decembra 2004 rozhodla, že prístupové rokovania s Tureckom začnú 3. októbra 2005 (pozri otázku č. 24).

* text related to picture

Istambul skoro ráno (Foto: EPA Photo / Kerim Okten).

* text related to picture

Zo slávnosti pri príležitosti podpisu Prístupovej zmluvy 16. apríla 2004. Slávnosť sa konala na Akropole v Aténach.

Cyprus

Od roku 1974 je Cyprus rozdelený na grécku a na menšiu tureckú časť. Len grécka časť ostrova Cyprus je medzinárodne uznaná ako Cyperská republika. Severná časť ostrova bola vyhlásená v roku 1983 za nezávislý štát s názvom Severocyperská turecká republika, avšak táto časť bola uznaná len Tureckom.

Cyperská republika požiadala o členstvo v EÚ v roku 1990. V súvislosti s prístupovými rokovaniami bolo na zasadaní Európskej rady v Kodani v decembri 2002 rozhodnuté, že ak sa nenájde riešenie cyperského problému do 1. mája 2004, nebudú sa pravidlá EÚ uplatňovať v tureckej časti Cypru dovtedy, dokiaľ Európska rada neprijme jednomyselne nové rozhodnutie. Generálny tajomník OSN Kofi Annan predložil mierový plán na konci marca 2004 s návrhom na vytvorenie Spojenej republiky Cyprus so Severným a Južným Cyprom ako dvomi autonómnymi štátmi vo federácii. Aby mohol byť tento plán prijatý, uskutočnili sa súčasne samostatné referendá v severnej a južnej časti Cypru 24. apríla 2004 s cieľom zjednotiť Cyprus na základe plánu OSN. Prijatie plánu OSN si vyžadovalo väčšinu v každom referende.

Na severnom Cypre hlasovala 65 % väčšina za tento plán, zatiaľ čo približne 75 % gréckej časti Cypru hlasovalo proti. Cyprus je teda stále rozdelený, a len južná časť ostrova je súčasťou EÚ. Turecká časť obyvateľstva Cypru si však môže zvoliť pas EÚ.

Následne EÚ prijala rozhodnutie podporovať ekonomický rozvoj Severného Cypru s cieľom ukončiť izoláciu komunity tureckých občanov Cypru a podporiť jeho zjednotenie.

Pád berlínskeho múra a rozpadnutie Sovietskeho zväzu

Prvou historickou udalosťou, ktorá umožnila rozšírenie EÚ 1. mája 2004, bol pád Berlínskeho múra 9. novembra 1989, po ktorom kulminovalo rozpadávanie východného bloku v prehlásení o rozpade Sovietskeho zväzu na konferencii v Minsku 8. decembra 1991. Transformovaná Európa bola po 40 rokoch rozdelenia železnou oponou pripravená na nový štart.

16. Patria Kanárske ostrovy do EÚ?

Áno – Kanárske ostrovy sú súčasťou EÚ vďaka španielskemu členstvu v EÚ.

V ustanovení týkajúcom sa geografického územia, na ktoré sa vzťahuje Zmluva o založení ES (čl. 299 zmluvy) sa prehlasuje, že „Ustanovenia tejto zmluvy sa vzťahujú na **francúzske zámorské departamenty, Azory, Madeiru a Kanárske ostrovy**“.

Avšak toto ustanovenie ďalej stanovuje, že v dôsledku vzdialenosti, ostrovného charakteru a určitých iných špeciálnych rysov týchto regiónov je možné, aby Rada prijala špeciálne opatrenia uplatniteľné pre tieto územia týkajúce sa cla a obchodnej politiky, finančnej politiky, zón nepodliehajúcich clu atď. Z tohto dôvodu existujú špeciálne colné predpisy uplatniteľné pre Kanárske ostrovy a existuje stále možnosť vykonávania bezcolného obchodu, napriek tomu, že bezcolný predaj bol na cestách medzi krajinami EÚ väčšinou zrušený.

EÚ v Karibiku

Francúzske zámorské departamenty predstavujú ostrovy Réunion, Guadeloupe a Martinique a Francúzska Guyana; inými slovami, geograficky EÚ zahŕňa tiež časť Karibského súostrovia.

17. Aký je vzťah Grónska a EÚ?

Grónsko a Faerské ostrovy sú súčasťou Dánskeho kráľovstva. V dôsledku ich výnimočného postavenia, čo sa týka národnosti, kultúry a geografie, majú tieto časti kráľovstva rozšírený typ samosprávy.

Dánske členstvo v EÚ nadobudlo účinnosť 1. januára 1973.

Faerské ostrovy získali autonómiu v roku 1948, takže po pripojení Dánska k EHP (Európsky hospodársky priestor) faerská vláda rozhodla, že Faerské ostrovy nechcú byť členom EHP. Faerské ostrovy uzatvorili dohodu o rybolove a dohodu o obchode s EÚ. Nie sú však členom EHP.

Grónsko získalo štatút medzinárodnej autonómie v roku 1979. Členom ES sa stalo po vstupe Dánska do Spoločenstva. Po zavedení autonómie sa v Grónsku konalo v roku 1982 referendum o členstve v ES, po ktorom sa Grónsko rozhodlo opustiť ES s účinnosťou od 1. februára 1985.

Po vystúpení zo Spoločenstva Grónsko uzavrelo s EÚ špeciálne dohody o rybolove a je zahrnuté ako jedna z tzv. zámorských krajín a teritórií, ktoré využívajú asociačné dohody (špeciálne vzťahy) s EÚ (pozri otázku č. 19).

Grónske referendum o členstve v ES

V referende, konanom v Grónsku 23. februára 1982, bola účasť voličov 74,9 %. Na otázku, či má byť Grónsko v ES, odpovedalo 47 % voličov áno, a 53 % nie.

Ďalšie podrobnosti o Faerských ostrovoch, Grónsku a Schengenskej spolupráci nájdete v otázke č. 82.

18. Je Nórsko členom EÚ?

Nórsko nie je členom EÚ, ale je zahrnuté do úzkej spolupráce s EÚ prostredníctvom EEA (pozri otázku č. 96).

Nórsko najprv požiadalo o členstvo v ES v roku 1962, avšak pre zamietavý postoj francúzskeho prezidenta Charlesa de Gaulla k členstvu Británie v ES na začiatku roku 1963 zlyhali rokovania so všetkými krajinami, ktoré požiadali o vstup (Británia, Írsko, Dánsko a Nórsko). Následne Nórsko dvakrát viedlo rokovania o prístupe do EÚ a podpísalo členskú zmluvu, avšak skôr ako Nórska vláda ratifikovala prístupové zmluvy (pozri otázku č. 13) v nórskom referende zvolila väčšina občanov v otázke vstupu Nórska do EÚ „nie“.

Nórsko požiadalo o členstvo v roku 1972 spolu s Dánskom, Veľkou Britániou a Írskom a znovu v roku 1994, kedy sa EÚ malo rozšíriť o Švédsko, Fínsko a Rakúsko.

Nórske referendá o vstupe do EÚ

Dátum referenda	Áno	Nie	Účasť voličov
25. september 2003	46,7 %	53,3 %	79,2 %
28. november 2003	47,8 %	52,2 %	89 %

19. Čo majú Bermudy spoločné s EÚ?

Bermudy predstavujú asociovanú krajinu, čo znamená že sú jednou z celého radu krajín, ktoré majú špeciálne vzťahy s EÚ – Grónsko je tiež asociovaná krajina (pozri otázku č. 17). Bermudy sú jednou z krajín, ktoré sa označujú ako zámorské krajiny a teritória (skratka ZKT). Zámorské krajiny a teritória majú špeciálne vzťahy s EÚ od založenia ES a ich špeciálny štatút je súčasťou Zmluvy o založení ES.

Zámorské krajiny a teritória netvorí súčasť EÚ, sú však ústavne spojené so štyrmi členskými štátmi EÚ: Dánskom, Francúzskom, Spojeným kráľovstvom a Holandskom.

Účelom asociácie je podporovať ekonomický a sociálny rozvoj týchto krajín a teritórií a vytvoriť tesné ekonomické vzťahy medzi ZKT a krajinami EÚ.

Zámorské krajiny a teritória nesmú byť zamieňané s tými, ktoré sa označujú ako krajiny AKT (pozri otázku č. 97).

ZÁMORSKÉ KRAJINY A TERITÓRIÁ

- Grónsko
- Nová Kaledónia a závislé územia
- Francúzska Polynézia
- Francúzske južné a antarktické teritória
- Ostrovy Vallis a Futuna

- Mayotte
- Saint Pierre a Miquelon
- Aruba
- Holandské Antily: Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten
- Anguilla
- Kajmanské ostrovy
- Falklandské ostrovy
- Južná Georgia a Južné Sandwichove ostrovy
- Montserrat
- Pitcairn
- Svätá Helena a závislé územia
- Britské antarktické územia
- Britské teritórium Indického oceánu
- Ostrovy Turks a Caicos
- Britské Panenské ostrovy
- Bermudy

20. Môže krajina z EÚ vystúpiť alebo byť vylúčená?

Krajina môže skutočne z EÚ vystúpiť, avšak principiálne si to vyžaduje súhlas všetkých členských štátov.

V ustanoveniach súčasnej zmluvy sa nevyskytuje nič o postupe pre vystúpenie niektorej krajiny, avšak Grónsko dalo príklad vystúpenia z ES v roku 1985 (pozri otázku č. 17). V novej Ústavnej zmluve existuje ustanovenie pre vystúpenie ktoréhokoľvek členského štátu z EÚ (pozri otázky č. 6 a 7) a je popísaný postup pre prípadné vystúpenie.

Krajina nemôže byť z EÚ vylúčená. Na druhej strane je možné pozastaviť niektoré práva krajiny EÚ, vrátane volebného práva v Rade. To sa môže stať, ak členský štát vážne a trvale porušuje princípy, na ktorých je EÚ založená: princípy slobody, demokracie, rešpektovania ľudských práv a základných slobôd a princíp dodržiavania zákonnosti, čo znamená, že pravidlá EÚ sa uplatňujú a ich dodržiavanie je zabezpečené.

21. Aké referendá týkajúce sa EÚ sa konali v krajinách EÚ?

Írsko a Dánsko mali šesť referend týkajúcich sa EÚ a sú to tak dve krajiny s najväčším počtom referend o EÚ. Okrem toho sa konali referendá v ostatných krajinách EÚ o nasledovných otázkach:

Rok	Predmet	Áno	Nie	Účast' voličov
Dánsko				
1972	Či sa má Dánsko stať členom ES	63,4 %	36,6 %	90,1 %
1986	Jednotný európsky akt	56,2 %	43,8 %	75,4 %

1992	Maastrichtská dohoda	49,3 %	50,7 %	83,1 %
1993	Maastrichtská dohoda + Edinburgh	56,7 %	43,3 %	86,5 %
1998	Amsterdamská dohoda	55,1	44,9 %	76,2 %
2000	Či má Dánsko zaviesť euro	46,8 %	53,2 %	87,6 %
Fínsko				
1994	Či sa má Fínsko stať členom EU	56,9 %	43,1 %	74,0 %
1994	Či sa má Island stať členom EÚ	73,6 %	26,4 %	49,1 %
Francúzsko				
1972	Či sa má ES rozšíriť o Dánsko, Írsko a Spojené kráľovstvo.	68,32 %	31,68 %	60,24 %
1992	Maastrichtská dohoda	51,05 %	48,95 %	69,70 %
Írsko				
1972	Či sa má Írsko stať členom ES	83,1 %	16,9 %	70,9 %
1987	Jednotný európsky akt	69,9 %	30,1 %	43,9 %
1992	Maastrichtská dohoda	69,1 %	30,9 %	57,3 %
1998	Amsterdamská dohoda	61,7 %	38,3 %	56,2 %
2001	Dohoda z Nice	46,1 %	53,9 %	34,8 %
2002	Dohoda z Nice	62,89 %	37,11 %	49,47 %
Švédsko				
1994	Či sa má Švédsko stať členom EÚ	52,8 %	47,2 %	83,3 %

2003	Či má Švédsko zaviesť euro	42,0 %	55,9 %	82,6 %
Spojené kráľovstvo				
1975	Pokračovanie anglického členstva v ES	67,2 %	32,8 %	64 %
Rakúsko				
1994	Či sa má Rakúsko stať členom EÚ	66,6 %	33,4 %	81,3 %

Referendá o prístupe do EÚ v krajinách, ktoré sa stali členmi od 1.mája 2004:

Krajina	Dátum	Áno	Nie	Účasť voličov
Česká republika	13-14. jún 2003	77,33 %	22,67 %	55,21 %
Estónsko	14. september 2003	66,83 %	33,17 %	64,06 %
Litva*	20. september 2003	67 %	32,30 %	72,53 %
Lotyšsko	10. – 11. máj 2003	91,07 %	8,93 %	63,37 %
Maďarsko	12. apríl 2003	83,76 %	16,24 %	45,62 %
Malta	8. marec 2003	53,65 %	46,35 %	91 %
Poľsko	7. – 8. jún 2003	77,45 %	22,55 %	58,85 %
Slovinsko	23. marec 2003	89,61 %	10,39 %	60,29 %
Slovensko	16. – 17.máj 2003	92,46 %	6,20 %	52,15 %

*0,8 % odovzdaných hlasov v Litve bolo neplatných.

Čo sa týka referenda na Cypre – pozri údaj v odseku pod otázkou 14.

Pozri tiež zoznam krajín, v ktorých sa bude konať referendum o Ústavnej zmluve na webovej stránke COSAC: www.cosac.org.

22. Aké prechodné zmluvy sa uplatňujú medzi pôvodnými a novými členskými štátmi EÚ?

Jednou z požiadaviek na krajiny, ktoré chcú pristúpiť do EÚ je, že musia splňať záväzky vyplývajúce z celej sústavy právnych aktov EÚ – „acquis communautaire“ (pozri tiež otázku č. 70). Nové krajiny teda musia od začiatku uplatňovať všetky európske právne akty. Na základe preskúmania nariadení EÚ, spoločne s Komisiou a v súlade s následnými rokovaniami, však nové členské štáty a EÚ stanovili oblasti, v ktorých nebolo možné uplatňovať existujúce pravidlá EÚ v plnom rozsahu od dňa pristúpenia – 1.mája 2004. Preto boli odsúhlasené určité prechodné opatrenia medzi jednotlivými krajinami a EÚ.

Prechodné dohody majú formu príloh k prístupovým dohodám. Všetky dokumenty (celkove 988 strán) týkajúce sa vstupu nových krajín do EÚ 1. mája 2004 sú uverejnené v úradnom vestníku série L č. 236 z 23. septembra 2003. V tomto zdroji je možné nájsť pod každou krajinou, aké prechodné dohody sa uplatňujú.

Toto vydanie úradného vestníka EÚ nájdete na:

http://europa.eu.int/eur-lex/en/archive/2003/l_23620030923en.html

Voľný pohyb pracovných síl

Prechodné obdobia týkajúce sa voľného pohybu pracovných síl sú formulované špeciálnym spôsobom. Jednotlivé krajiny rozhodujú o tom, či chcú uplatňovať pravidlá EÚ týkajúce sa voľného pohybu pracovných síl okamžite, alebo či chcú aplikovať prechodné opatrenia na obdobie siedmich rokov, ako je to stanovené v Prístupovej dohode.

Uplatňovaný vzorec je 2+3+2, predstavujúci dohodu, ktorá však nie je uplatňovaná pre Maltu alebo Cyprus. Dohoda znamená, že pätnásť pôvodných krajín EÚ a nové krajiny EÚ môžu ponechať pravidlá, ktoré sa uplatňovali v čase rozšírenia po dobu dvoch rokov od pristúpenia, namiesto okamžitého uplatnenia pravidiel EÚ pre voľný pohyb pracovných síl.

Po dvoch rokoch musí každá krajina informovať Komisiu, či si želá predĺžiť prechodné dohody a uplatňovať národné predpisy na dobu až do troch rokov. Ak po uplynutí týchto troch rokov budú mať konkrétne krajiny skúsenosti s vážnym narušením ich trhu pracovných síl alebo budú očakávať jeho vážne narušenie, môžu požiadať Komisiu o povolenie uplatňovania národných predpisov na ďalšie dva roky.

Prechodné opatrenia však nesmú trvať dlhšie ako sedem rokov. Existujú veľké rozdiely medzi dohodami, ktoré si jednotlivé krajiny vybrali. Dohody uplatniteľné v jednotlivých krajinách možno nájsť na webovej stránke EURES, európskom portáli pre mobilitu pracovných síl:

<http://europa.eu.int/eures/>

23. Čo hovorí zmluva o procese rozširovania EÚ?

Zmluva o Európskej únii/článok 49

„O členstvo v únii môže požiadať každý európsky štát, ktorý rešpektuje zásady uvedené v článku 6 ods. 1. Svoju žiadosť adresuje Rade, ktorá sa uznáva jednomyselne po porade s Komisiou a po obdržaní súhlasu Európskeho parlamentu, ktorý sa uznáva absolútnou väčšinou svojich poslancov.

Podmienky prijatia a úpravy zmlúv, na ktorých je založená únia a ktoré prijatie vyvolá, sú predmetom dohody medzi členskými štátmi a štátom žiadajúcim o prijatie. Táto dohoda sa predloží na ratifikáciu všetkým zmluvným štátom v súlade s ich príslušnými ústavnými predpismi.

Článok 6 ods. 1: „Únia je založená na zásadách slobody, demokracie, dodržiavania ľudských práv a základných slobôd a právneho štátu, ktoré sú spoločné členským štátom.“

24. Aké požiadavky musia krajiny spĺňať, aby sa mohli stať členmi EÚ?

Neexistuje úplný zoznam presných požiadaviek, ktoré musí krajina spĺňať pred vstupom do EÚ.

Podľa článku 49 Zmluvy o Európskej únii každý európsky štát, ktorý rešpektuje zásady, na ktorých je EÚ založená, môže požiadať o členstvo (pozri otázka č. 23). Neexistuje definícia, čo presne chápať pod pojmom „európsky štát“, avšak keď v roku 1987 požiadalo o členstvo v EÚ

Maroko, žiadosť bola odmietnutá na základe názoru Komisie, podľa ktorého Maroko nie je európska krajina.

Rozšírenie EÚ 1. mája 2004 vyvolalo nutnosť formulácie konceptu „Kodanských kritérií“, používaného na definovanie podmienok, ktoré musia spĺňať kandidátske krajiny, aby sa mohli stať členmi EÚ.

* text related to picture

Európska rada na návšteve u kráľovnej Margaréty počas Kodanského samitu v júni 1993.

Zo záverov predsedníctva, Kodaň 21. – 22. jún 1993 – Kodanské kritériá

Európska rada dnes odsúhlasila, aby sa asociované krajiny v strednej a východnej Európe, ktoré si to želajú, stali členmi Európskej únie. Pristúpenie sa uskutoční, akonáhle bude asociovaná krajina schopná prijať záväzky vyplývajúce z členstva splnením požadovaných ekonomických a politických podmienok.

Členstvo vyžaduje, aby kandidátska krajina dosiahla stabilitu inštitúcií garantujúcich demokraciu, zákonnosť, ľudské práva a rešpektovanie a ochranu menšín, existenciu fungujúcej trhovej ekonomiky, ako aj schopnosť vyrovnáť sa s konkurenčným tlakom a trhovými silami pôsobiacimi v únii. Členstvo predpokladá schopnosť kandidáta prevziať na seba záväzky člena, vrátane dodržiavania cieľov politickej, ekonomickej a menovej únie.

Možnosti únie prijať nových členov pri zachovaní momentálnej európskej integrácie je tiež dôležitý aspekt všeobecného záujmu únie, ako aj kandidátskych krajín.

Európska rada bude pokračovať v dôslednom sledovaní napredovania v každej prístupovej krajine vo vzťahu k plneniu podmienok prístupu do únie a bude vytvárať príslušné závery.

Kodanské kritériá predstavujú rad politických a ekonomických podmienok stanovených hlavami a vládami členských štátov na zasadaní Európskej rady v Kodani v roku 1993.

Definitívne rozhodnutie o prístupe krajiny však prijme Rada jednohlasným rozhodnutím po konzultácii s Komisiou a po súhlase Európskeho parlamentu, čo znamená, že Európsky parlament musí schváliť rozhodnutie Rady (pozri otázku č. 67).

Schematicky je možné rozdeliť Kodanské kritériá na tri podmienky, ktoré musia byť splnené skôr, ako sa vykoná rozhodnutie o tom, či sa niektorá krajina môže stať členom EÚ.

1. Politické kritérium:

Krajina musí mať stabilné inštitúcie zaručujúce demokraciu, zákonnosť, ľudské práva a ochranu menšín.

2. Ekonomické kritérium:

Krajina musí mať fungujúce trhové hospodárstvo a musí byť schopná odolávať tlaku konkurencie a trhovým silám v Európskej únii.

3. Kritérium predpokladajúce schopnosť prevziať celú sústavu zákonov a nariadení EÚ – „acquis communautaire“:

Krajina musí byť schopná prijať všetky záväzky vyplývajúce z členstva, vrátane cieľov politickej, ekonomickej a menovej únie.

Tretie kritérium sa najviac približuje stanoveniu konkrétnych požiadaviek, ktoré musia splniť pristupujúce krajiny, a podľa ktorých tieto krajiny musia byť v stave uplatňovať všetky zákony a predpisy EÚ (pozri otázku č. 70).

25. Ktoré krajiny požiadali o členstvo v EÚ?

EÚ teraz pozostáva z 25 členských štátov (pozri otázku č. 14). V súvislosti s posledným rozšírením požiadalo o prijatie do EÚ trinásť krajín z južnej a východnej Európy. Desať z týchto krajín sa stalo členmi 1. mája 2004.

Čo sa týka troch krajín, ktoré neboli prijaté, očakáva sa, že Rumunsko a Bulharsko sa stanú členmi 1. januára 2007 (pozri otázku č. 24) a na zasadaní Európskej rady v decembri 2004 bolo rozhodnuté, že EÚ otvorí prístupové rokovania s Tureckom 3. októbra 2005 (pozri otázku č. 15).

Na zasadaní Európskej rady v júni 2004 bola schválená kandidatúra Chorvátska a bolo rozhodnuté, že EÚ má otvoriť prístupové rokovania s Chorvátskom na začiatku roku 2005. Macedónsko (FYROM) je poslednou krajinou, ktorá požiadala o členstvo v EÚ, a to 22. marca 2004.

Vo vyhlásení zo summitu medzi EÚ a západným Balkánom v Solúne 21. júna 2003 sa tzv. solúnsky program prevzal ako všeobecný program pre EÚ a krajiny západného Balkánu. Solúnsky program jasne stanovuje, že budúcnosť západného Balkánu je v EÚ. Západný Balkán zahŕňa – okrem Chorvátska a Macedónska (FYROM) – i Albánsko, Bosnu a Hercegovinu a Srbsko a Čiernu horu.

Po dramatických prezidentských voľbách na Ukrajine je veľká pravdepodobnosť, že Ukrajina bude patriť tiež ku krajinám, ktoré v budúcom roku požiadajú o členstvo v EÚ. Vo svojej reči po prezidentskej prisaha 23. januára 2005 Viktor Juščenko opakovane potvrdil dlhodobý cieľ Ukrajiny stať sa členom EÚ.

Zo Solúnskeho programu

„Západný Balkán a podpora jeho prípravy pre budúcu integráciu do európskych štruktúr, a nakoniec členstvo v Únii, tvoria vysokú prioritu pre EÚ. Balkán bude integrovanou súčasťou zjednotenej Európy. Ďalšie rozširovanie a podpis Zmluvy z Atén v apríli 2003 by mali inšpirovať a podporiť krajiny západného Balkánu v postupovaní na rovnako úspešnej ceste reforiem a zvýšiť ich úsilie v tomto smere. EÚ zdôrazňuje, že ďalšie kroky krajín západného Balkánu smerom k EÚ sú v ich rukách a budú závisieť od úspešnosti každej krajiny pri zavádzaní reforiem, a tým i rešpektovaní kritérií stanovených Európskou radou v Kodani v roku 1993 a SAP podmienok. V tomto kontexte EÚ pripomína tiež obsah záverečného prehlásenia Záhrebského summitu z novembra 2000. Princípy

„vlastných zásluh“ a „dobiehania“ budú uplatňované súčasne s regionálnym prístupom, čo zostane zásadným prvkom politiky EÚ voči tomuto regiónu.“

Žiadosti o členstvo v súvislosti s posledným rozšírením EÚ

(Krajiny, ktoré sa stali členmi EÚ 1. mája 2004 sú d)

Kandidátske krajiny	Žiadosť o členstvo
Turecko	14. apríl 1987
Poľsko	5. apríl 1990
Cyprus	3. júl 1990
Malta	16. júl 1990*
Maďarsko	31. marec 1994
Rumunsko	22. jún 1995
Slovensko	27. jún 1996
Lotyšsko	13. október 1995
Estónsko	24. november 1995
Litva	8. december 1995
Bulharsko	14. december 1995
Česká republika	17. január 1996
Slovinsko	10. jún 1996
Chorvátsko	21. február 2003
Macedónsko (FYROM)	22. marec 2004

* Malta stiahla svoju žiadosť v roku 1996, ale opäť ju obnovila v roku 1998

Európsky parlament

26. Čo má Mickey Mouse spoločné s Európskym parlamentom?

Na jednom vystúpení v roku 1980 Margaret Thatcherová, bývalá ministerská predsedníčka Veľkej Británie (známa tiež ako „železná lady“), nazvala Európsky parlament parlamentom Mickey Mousov.

Od svojho pokusného uvedenia do činnosti v roku 1952 prekonala Európsky parlament významný vývoj, čo sa týka jeho formy a vplyvu. V roku 1952, kedy sa Európsky parlament nazýval Zhromaždením a mal len členov, ktorí boli súčasne členmi národných parlamentov členských štátov, sa hovorilo len o demokratickom zhromaždení s poradnou funkciou. Prvé kroky k vytvoreniu skutočného vplyvu Európskeho parlamentu sa uskutočnili v roku 1975, kedy parlament získal právomoci meniť a dopĺňovať návrhy rozpočtu Rady alebo ich jednoducho zamietnuť.

Ďalší veľký krok smerom k zvýšeniu vplyvu sa uskutočnil v roku 1986, kedy sa s prijatím zmeny zmluvy známej ako Jednotný európsky akt Európsky parlament zúčastnil na všeobecnom legislatívnom procese uplatnením postupu s názvom postup spolupráce (pozri otázku č. 67), ktorý sa použil hlavne pri legislatíve týkajúcej sa jednotného trhu (pozri otázku č. 88). Ďalšia významná zmena, ktorá bola zavedená, umožnila Európskemu parlamentu schvaľovať prístupové zmluvy s novými členskými štátmi, čo znamená, že Parlament teraz schvaľuje dohody, ktoré Rada uzatvára s novými členskými štátmi, týkajúce sa ich prijímania do EÚ (pozri otázku č. 23).

Najväčšie rozšírenie vplyvu Európskeho parlamentu sa uskutočnilo nadobudnutím platnosti Maastrichtskej zmluvy 1. novembra 1993. Maastrichtská zmluva dala Európskemu parlamentu možnosť vytvárať legislatívu spoločne s Radou v niekoľkých oblastiach politiky. Rozhodujúci postup, ktorý dáva parlamentu tento veľký vplyv, je postup spolurozhodovania (pozri otázku 69) a, ako vyplýva z významu tohto slova, hlavným princípom tohto postupu je, že právny akt EÚ nemôže byť prijatý bez súhlasu Rady a Európskeho parlamentu.

Nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) taktiež podstatne zvyšuje vplyv Parlamentu. Parlament sa okrem iného stáva rovnocenným legislatívnym partnerom Rady, keďže proces spolurozhodovania sa stáva bežným legislatívnym procesom. Rada a Parlament sú postavené na rovnaký základ v procese vytvárania rozpočtu (pozri otázku č. 80) a Parlament volí predsedu Komisie.

27. Kde je sídlo Európskeho parlamentu?

Hoci u väčšiny ľudí sa Európsky parlament okamžite spája s Bruselom, jeho oficiálnym sídlom je francúzske mesto Štrasburg. Okrem toho časť administratívy parlamentu sa nachádza v Luxemburgu. Takže činnosť Parlamentu je rozdelená minimálne do troch miest.

Pretože Štrasburg je oficiálne sídlo Parlamentu, koná sa tu 12 mesačných plenárnych zasadnutí, z ktorých každé trvá jeden týždeň, ako aj zasadania týkajúce sa rozpočtu EÚ. Iné plenárne zasadania sa konajú v Bruseli, kde tiež zasadá parlamentný výbor a jednotlivé skupiny.

Každomesačné cestovanie medzi Štrasburgom a Bruselom je finančne nákladné a nepohodlné. Nie je však jednoduché zmeniť toto rozhodnutie. Podľa Zmluvy o založení ES sídlo inštitúcií EÚ má byť určené na základe dohody medzi členskými štátmi EÚ a rozhodnutie o sídle Európskeho parlamentu je zaznamenané v protokole, ktorý bol prijatý v spojení so Zmluvou z Amsterdamu. Aby sa mohli upraviť mesačné zmeny adresy Parlamentu, vyžadovalo by si to zmenu a doplnenie zmluvy.

Protokol nebol zmenený v novej Ústavnej zmluve (pozri otázky č. 6 a 7). Otázka umiestnenia inštitúcií EÚ je citlivým politickým problémom spôsobeným otázkami prestíže, a v neposlednom rade i ekonomickými záujmami, ktoré sú spojené so želaním mať inštitúciu EÚ vo svojej krajine.

28. Koľko politických skupín je v Európskom parlamente?

Hoci sa členovia Európskeho parlamentu volia na národnej úrovni, neorganizujú sa podľa národnej príslušnosti; namiesto toho sa delia do skupín podľa politickej príslušnosti.

Vytváranie skupín sa začína na prvej schôdzi Parlamentu po voľbách. Podľa rokovacieho poriadku Európskeho parlamentu je potrebných minimálne 16 poslancov z piatich rôznych krajín EÚ, aby mohla byť vytvorená nezávislá skupina. V súčasnosti existuje v Európskom parlamente sedem politických skupín a niekoľko nezávislých poslancov.

V siedmich politických skupinách je reprezentovaných viac ako 100 národných politických strán. Spolu s predsedom Európskeho parlamentu predsedovia skupín vytvárajú „konferenciu predsedov“, ktorá okrem iného zodpovedá za stanovenie programu rokovaní Európskeho parlamentu.

Politické skupiny

PPE-DE	Európska ľudová strana (Kresťanskí demokrati) a Európski demokrati
PSE	Strana európskych socialistov
ALDE	Aliancia liberálov a demokratov pre Európu
V/ALE	Skupina zelených/Európska slobodná aliancia
GUE/NGL	Zjednotená európska ľavica/Severská zelená ľavica
IND/DEM	Nezávislí/Európska demokratická skupina
UEN	Únia pre Európu národov

Prehľad rozdelenia poslancov do politických skupín sa nachádza na webovej stránke Európskeho parlamentu (www.europarl.eu.int) a odkazy na webové stránky jednotlivých skupín možno nájsť na: www.europarl.eu.int/groups/default_da.htm.

29. Koľko poslancov Európskeho parlamentu má každá krajina?

Európsky parlament má 732 členov. Počet poslancov Európskeho parlamentu za jednotlivé krajiny je uvedený v nasledovnej tabuľke. Najviac členov má Nemecko (99) a najmenej Malta (5).

Na webovej stránke Európskeho parlamentu sa môžete dozvedieť, kto sú jeho poslanci:
http://wwwdb.europarl.eu.int/ep6/owa/p_meps2.repartition?ipid=0&ilg=EN&iorig=home&imsg=

V novej Ústavnej zmluve (pozri otázky č. 6 a 7) je zvýšená horná hranica počtu poslancov Európskeho parlamentu zo 732 na 750.

V budúcnosti sa zároveň stanoví, že každý členský štát má mať minimálne šesť poslancov (dnes minimálne troch). Ďalej, žiadny členský štát nesmie mať viac ako 96 poslancov. To znamená, že Nemecko, ktoré má 99 poslancov, sa bude musieť troch vzdať, zatiaľ čo Malta, ktorá má piatich poslancov, sa môže tešiť na celkový počet šiestich poslancov. Podľa týchto podmienok Európska rada prijme rozhodnutie o zložení Európskeho parlamentu, v ktorom budú európski občania reprezentovaní proporcionálne podľa počtu obyvateľov každej krajiny.

Poslanci Európskeho parlamentu	2004 – 2009
Nemecko	99
Spojené kráľovstvo	78
Francúzsko	78
Taliansko	78
Španielsko	54
Poľsko	54
Holandsko	27
Grécko	24
Belgicko	24
Portugalsko	24
Maďarsko	24
Česká republika	24
Švédsko	19
Rakúsko	18
Slovensko	14
Dánsko	14
Fínsko	14
Írsko	13
Litva	13
Lotyšsko	9
Slovinsko	7
Estónsko	6
Cyprus	6
Luxembursko	6
Malta	5
Celkom	732

30. Koľko Európanov volilo vo voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2004?

Priemerná účasť v EÚ na voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2004 bola 45,7 %. Najnižšia účasť 16,96 % bola na Slovensku, zatiaľ čo najvyššia účasť 90,81 % bola v Belgicku (v Belgicku je účasť na voľbách povinná).

Pravidlá voľby do Európskeho parlamentu sú zmesou národných pravidiel a prioritných spoločných pravidiel EÚ, stanovených zákonom z roku 1976, ktorý sa týka volieb zástupcov do Európskeho parlamentu uplatnením priameho všeobecného volebného práva. Tento zákon bol len nedávno zmenený a doplnený s účinnosťou pre voľby v roku 2004 (pozri okrem iných otázok otázku č. 32 o dvojtom mandáte).

Krajina	Účasť voličov na voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2004
Belgicko	90,8 %
Česká republika	28,3 %
Dánsko	47,89 %
Nemecko	43 %
Estónsko	26,83 %
Grécko	63,4 %
Španielsko	54,1 %
Francúzsko	42,76 %
Írsko	58,8 %
Cyprus	71,19 %
Lotyšsko	41,34 %
Litva	48,38 %
Maďarsko	38,5 %
Malta	82,37 %
Holandsko	39,3 %
Rakúsko	42,43 %
Poľsko	20,87 %
Portugalsko	38,6 %
Slovinsko	28,3 %
Slovensko	16,96 %

Fínsko	39,4 %
Švédsko	37,8 %
Taliansko	73,1 %
Luxembursko	89 %
Spojené kráľovstvo	38,83 %

31. Môže byť poslanec Európskeho parlamentu súčasne členom národného parlamentu?

Nie, od volieb v roku 2004 už nie je možné aby poslanec Európskeho parlamentu bol v tom istom období poslancom národného parlamentu.

V pôvodnej forme parlament pozostával zo zhromaždenia politikov, ktorí boli súčasne členmi národných parlamentov členských štátov a po mnohé roky bolo normálne, aby poslanci Európskeho parlamentu vlastnili dvojité mandát. Úlohy Parlamentu postupne rástli a stali sa natoľko rozsiahlymi, že vykonávanie dvojitého mandátu sa považuje za problematické. S účinnosťou od volieb do EP (Európskeho parlamentu) v roku 2004 bol preto zákon týkajúci sa voľby zástupcov do Európskeho parlamentu priamymi všeobecnými voľbami upravený a doplnený tak, že už nie je dovolené, aby poslanci Európskeho parlamentu boli súčasne poslancami národného parlamentu.

Poslanci Európskeho parlamentu tiež nesmú byť členmi vlády alebo iných inštitúcií EÚ, ako je napríklad Komisia.

32. Aký je plat poslancov Európskeho parlamentu?

Poslanci Európskeho parlamentu dostávajú rovnaký základný plat ako politici, ktorí sú zvolení do parlamentov v ich vlastných krajinách. Tento základný plat vypláca krajina, v ktorej boli zvolení, a je zdaňovaný podľa pravidiel tejto krajiny. Okrem toho Európsky parlament hradí cestovné výdavky poslancov, diéty a zamestnávanie asistentov atď., ktoré sa nezdaňujú.

Všeobecný štatút poslancov Európskeho parlamentu

V dôsledku pravidiel o platení a zdaňovaní poslancov Európskeho parlamentu v krajinách, kde boli zvolení, existujú rozdiely v platoch poslancov Európskeho parlamentu, ktoré dostávajú v závislosti od toho, kde boli zvolení. Preto prebiehajú v súčasnosti rokovania týkajúce sa prijatia všeobecného štatútu poslanca Európskeho parlamentu tak, aby sa zabezpečilo, že poslanci Európskeho parlamentu budú dostávať v princípe rovnaké platy bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, a že nebudú mať odlišné podmienky na základe ich národnej príslušnosti. Avšak tieto rokovania o štatúte prebiehajú už niekoľko rokov. Nedávno, v januári 2004, Rada, ktorá bude štatút schvaľovať, odmietla návrh, na ktorom sa dohodli poslanci Európskeho parlamentu. Po dlhých rokovaní medzi Parlamentom a Radou nebolo nakoniec niekoľko

ministrov schopných akceptovať výšku navrhovaných odmien pre členov Európskeho parlamentu a rokovania sa skončili neúspešne.

Dolu uvedený prehľad znázorňuje mesačnú základnú mzdu v eurách pre poslancov Európskeho parlamentu v rokoch 2003/2004.

Krajina	Mesačná základná mzda v €
Rakúsko	7 538
Belgicko	5 884
Dánsko	5 652
Fínsko	4 970
Francúzsko	5 232
Nemecko	7 009
Grécko	5 275
Írsko	6 705
Taliansko	12 007
Luxembursko	4 907
Holandsko	5 565
Portugalsko	3 449
Španielsko	2 724
Švédsko	4 985
Spojené kráľovstvo	6 823
Estónsko	1 922
Lotyšsko	1 075
Litva	1 183
Malta	1 314
Poľsko	2 075 (13 mesiacov)
Slovensko	888

Slovinsko	4 155
Česká republika	1 300 (13 mesiacov)
Maďarsko	761
Cyprus	4 080

Rada

33. Aký je rozdiel medzi „Radou“ a „Európskou radou“?

„Rada Európskej únie“ a „Európska rada“ sa veľmi ľahko zamieňajú, avšak medzi nimi je veľký rozdiel.

Rada Európskej únie sa často nazýva len Rada, alebo Rada ministrov. Je to ústredný legislatívny a rozhodovací orgán v EÚ. V Rade je zastúpený jeden zástupca na ministerskej úrovni z každého členského štátu so záväznými právomocami vo vzťahu k vláde zastupovanej krajiny. Zloženie Rady z vládnych zástupcov sa mení v závislosti od predmetu rokovania (pozri otázku č. 37 a všeobecné informácie o Rade v časti 2.2).

Európska rada je zložená z hláv štátov alebo vlád členských štátov EÚ a jej členom je predseda Komisie. Týmto pomáhajú ministri zahraničných vecí členských štátov a ďalší člen Komisie. Európska rada stanovuje všeobecné politické pravidlá EÚ (pozri otázku č. 34). Článok 4 ZEÚ uvádza: „*Európska rada dáva únii potrebné podnety na rozvoj a vymedzuje jej všeobecné politické smery*“.

Od roku 2002 sa Európska rada zišla minimálne dvakrát počas každého predsedníctva, t.j. štyrikrát ročne. Konajú sa tiež mimoriadne zasadania. Zasadania Európskej rady sa v médiách často označujú ako summity EÚ. Európska rada zvyčajne zasadala v meste predsedajúcej krajiny, avšak v súvislosti so Zmluvou z Nice bolo prijaté prehlásenie (pozri otázku č. 8) týkajúce sa miesta zasadania Európskej rady. Podľa tohto prehlásenia sa musela minimálne polovica zasadania Európskej rady od roku 2002 konať v Bruseli, a teraz, keď má EÚ viac ako 18 členov, sa musia všetky zasadania Európskej rady konať v Bruseli.

Pozri otázku č. 38, týkajúcu sa Ústavnej zmluvy a úradujúceho predsedu Európskej rady.

Vývoj Európskej rady

Európska rada vznikla ako výsledok komuniké zo samitu, ktorý sa konal v Paríži v roku 1974, a na ktorom hlavy vlád a ministri zahraničných vecí vtedajších deviatich členských štátov, spolu s predsedom komisie, stanovili potrebu zabezpečenia rozvoja a koherencie snažení spoločenstva a jeho politickej práce. Preto bolo rozhodnuté, že hlavy vlád a ich ministri zahraničných vecí sa majú stretávať tri razy do roka a podľa potreby v „Rade spoločenstva“.

Európska rada nebola zakomponovaná do zmlúv, až kým nenadobudol platnosť Jednotný európsky akt v roku 1987. Funkcie Európskej rady boli špecifikované podrobnejšie prijatím Maastrichtskej zmluvy a Zmluvy z Amsterdamu (pozri otázku č. 9).

* Text related to picture

Skupinová fotografia zo zasadania Európskej rady v Laekene v Belgicku (pozri otázku č. 5 o deklarácii z Laekenu).

34. Čo sa deje na zasadaniach Európskej rady?

Európska rada stanovuje všeobecné politické pravidlá EÚ. Rada prijíma tiež základné rozhodnutia o budúcnosti EÚ, prijíma zmeny a doplnenia k zmluvám a prerokováva problematickejšie rozhodnutia.

Všeobecné politické pravidlá, ku ktorým Európska rada dospeje, sú vytýčené v záveroch zo zasadania. Tieto závery predstavujú politické dohody a nemajú právny status, avšak často tvoria základ pre praktickú implementáciu politik Radou, Európskym parlamentom a Komisiou.

Pretože Európska rada je zložená z hláv štátov alebo vlád členských štátov a z predsedu Komisie, často hrá ústrednú úlohu pri sprostredkovaní a riešení otázok, na ktoré ministri zodpovední za špecifickú oblasť politiky nie sú schopní sa dohodnúť počas bežných zasadaní Rady.

Hoci sa Európska rada zaoberá politikou na vysokej úrovni, neznamená to nevyhnutne, že by boli diskusie suché a nudné. Na summite v Laekene v decembri 2001 vedúci predstavitelia EÚ prerokovali okrem iného otázku krajín, v ktorých budú umiestnené rôzne agentúry EÚ. O Európsku agentúru pre bezpečnosť potravín a o Európsku agentúru pre námornú bezpečnosť mali najväčší záujem členské štáty: Portugalsko a Francúzsko mali veľký záujem o Agentúru pre námornú bezpečnosť, zatiaľ čo Fínsko, Taliansko a Francúzsko žiadali Agentúru pre bezpečnosť potravín.

Podľa agentúry Reuters zo zasadania údajne unikli niektoré záznamy, ktoré poskytujú záverečnú výmenu slov medzi talianskym predsedom vlády Silviom Berlusconiom, rakúskym kancelárom Wolfgangom Schüsselom, švédskym predsedom vlády Göranom Perssonom, belgickým predsedom vlády Guyom Verhofstadtom (predseda), francúzskym prezidentom Jacquesom Chiracom a nemeckým kancelárom Gerhardom Schröderom.

Podľa tlačovej agentúry Reuters sa na Európskej rade v Laekene v decembri 2001 uskutočnila nasledovná výmena názorov:

Berlusconi: Parma je synonymom dobrej kuchyne. Fíni ani nevedia, čo je to šunka. Nemôžem to akceptovať.

Schüssel: Nie som spokojný. My sme nedostali nič.

Persson: Toto nie je ľahká úloha. Mali sme tento problém počas švédskeho predsedníctva v Gothenburgu. Ale je to zvláštne, aby agentúra IT mala ísť do Španielska.

Verhofstadt: Gastronomická príťažlivosť regiónu nie je argumentom pre umiestnenie agentúry EÚ.

Chirac: Ako by to bolo, keby Švédsko dostalo agentúru pre školenie modeliek, keď vy máte také pekné ženy?

Berlusconi: Ja som už akceptoval európsky zatykač. Moje konečné slovo je (kričí) Nie!

Schröder: Ja mám rád Parmu, ale nikdy to nedostanete, ak budete argumentovať takýmto spôsobom.

Chirac: Lille je tiež kandidátom. Leží v srdci politickej scény (EÚ).

Schüssel: Agentúra (EÚ) pre sledovanie rasizmu (vo Viedni) má len 19 zamestnancov. Ostatné majú tisícky.

Verhofstadt: To je všetko. (Končí summit.)

35. Je Rada Európy súčasťou EÚ?

Nie, Rada Európy nie je súčasťou EÚ, avšak ľahko sa zamieňa názov „Rada Európy“ s „Európskou radou“ alebo s „Radou ministrov“/„Radou“ (pozri otázku č. 33).

Rada Európy je medzinárodná organizácia, ktorá vznikla v roku 1949 s cieľom podporovať hodnoty, ako je demokracia, ľudské práva a rozvoj spoločnosti založenej na zákonnosti.

Desiati pôvodní členovia organizácie boli Francúzsko, Spojené kráľovstvo, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Taliansko, Írsko, Nórsko, Švédsko a Dánsko. Od 1. februára 2005 má Rada Európy 46 členských krajín.

Organizačne Radu Európy tvorí Výbor ministrov, Parlamentné zhromaždenie a Kongres miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy. Rada Európy má svoje sídlo vo francúzskom meste Štrasburg.

Výbor ministrov má rozhodovacie kompetencie a skladá sa z ministrov zahraničných vecí členských krajín alebo trvalých zástupcov vlád v Rade Európy.

Parlamentné zhromaždenie sa skladá z politikov z národných parlamentov. Zhromaždenie sa považuje za fórum pre iniciatívu v Rade Európy. V Zhromaždení sa prerokúvajú aktuálne politické a sociálne otázky a Zhromaždenie môže dať odporúčania Výboru ministrov. Prijímanie nových členov do Rady Európy musí byť tiež schválené Parlamentným zhromaždením.

Kongres miestnych a regionálnych samospráv zahŕňa zástupcov miestnych a regionálnych orgánov všetkých členských krajín; jeho cieľom je posilnenie demokracie na miestnej úrovni, hlavne v nových demokraciách. Okrem iných vecí, Rada Európy koncipuje zmluvy, ktoré sa stávajú záväznými pre členské krajiny po ich ratifikácii (pozri otázku 13) a sú povinné zahrnúť tieto zmluvy do svojej legislatívy.

Najznámejším dokumentom Rady Európy je pravdepodobne Konvencia na ochranu ľudských práv a základných slobôd, prijatá v roku 1950. Každý, kto sa domnieva, že jeho alebo jej práva podľa Konvencie boli porušené, môže, po vyčerpaní národných možností, predložiť sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu (pozri otázku 52).

Ďalšie podrobnosti o Rade Európy a o Európskej konvencii o ľudských právach sa dočítate na webovej stránke Rady Európy: www.coe.int.

Nová ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) stanovuje, že EÚ sa má stať účastníkom Európskej konvencie o ľudských právach.

36. Čo je to medzivládna konferencia?

Medzivládna konferencia je séria zasadaní zástupcov vlád členských štátov, cieľom ktorej môže byť prepracovanie zmlúv alebo riešenie iných problémov EÚ. Medzivládna konferencia sa často predĺži na niekoľko mesiacov a pozostáva z opakovaných zasadaní, ktoré vrcholia na summite hláv štátov alebo vlád.

Medzivládna konferencia musí byť zvolaná, ak hlavy štátov alebo vlád rozhodli, že zmluvy EÚ treba zmeniť a doplniť. Predsedajúca krajina (pozri otázku č. 38) je zodpovedná za zvolanie medzivládnej konferencie po konzultácii s Európskym parlamentom a potom ako sa Rada vyjadrila v prospech konania medzivládnej konferencie.

Ak je výsledkom medzivládnej konferencie politická dohoda o zmene a doplnení zmlúv, táto dohoda musí byť následne ratifikovaná národnými parlamentmi všetkých členských štátov, aby mohla nadobudnúť platnosť (pozri otázku č. 13).

Ako príklad postupu medzivládnej konferencie rokovania o Zmluve z Nice začali zvolaním medzivládnej konferencie 14. februára 2000, a táto sa konala 7-10 decembra 2000, kedy sa v Nice zišla Európska rada (pozri otázku č. 33) a dosiahla dohodu o Zmluve z Nice. Írska vláda ratifikovala Zmluvu z Nice ako posledná z vtedajších 15 krajín EÚ a táto nadobudla platnosť 1. februára 2004.

Na zasadaní v Nice bolo tiež dohodnuté zvolať novú medzivládnu konferenciu v roku 2004, ako je to uvedené v deklarácii o budúcnosti EÚ, tvoriacej prílohu Zmluvy z Nice (pozri otázku 5).

Avšak dátum zvolania medzivládnej konferencie bol posunutý na skorší termín, a talianske predsedníctvo zvolalo medzivládnu konferenciu na 4. októbra 2003. Po istých nezhodách počas rokovaní konferencia skončila politickou dohodou o „Zmluve o Ústave pre Európu“ na zasadaní Európskej rady 17-18. júna 2004 (pozri otázky č. 7 a 8).

Možnosti zmien Zmluvy bez medzivládnej konferencie

Nová Ústavná zmluva zavádza „metódu konventu“ (pozri otázku č. 5), ako východiskový bod pre zmeny zmluvy. Podľa Ústavnej zmluvy je tiež možné meniť zmluvy bez zvolania medzivládnej konferencie. Zmeny je možné vykonať na základe návrhov predložených vládou členského štátu, Európskym parlamentom alebo Komisiou, ak sa takáto zmena týka tej časti Ústavnej zmluvy, ktorá sa zaoberá vnútornou politikou a opatreniami EÚ. Návrh nesmie presahovať kompetencie EÚ. Európska rada môže prijať jednomyselné rozhodnutie o návrhu

potom, ako ho prekonzultovala s Európskym parlamentom, s Komisiou, a tam, kde je to vhodné, s Európskou centrálnou bankou.

Ako iné zmeny a doplnenia k zmluvám, táto zmena musí byť ratifikovaná všetkými členskými štátmi, aby mohla nadobudnúť platnosť.

37. Čo sa deje na zasadaniach Rady, ak členské štáty nemajú ministrov zodpovedajúcich za rovnaké oblasti?

Rada pozostáva zo „zástupcov každého členského štátu na ministerskej úrovni splnomocnených zaväzovať vládu tohto členského štátu“ (článok 203 ZES).

Skutočnosť, že členské štáty majú organizované svoje vlády rôznym spôsobom, nemá preto žiadne dôsledky, pretože je ponechané na samotné členské štáty, ako chcú byť v Rade reprezentované. Rozhodujúce je, aby členské štáty vysielali na zasadania Rady osobu, ktorá je oprávnená zaväzovať vládu príslušného členského štátu.

Toto ustanovenie bolo v skutočnosti zavedené s úmyslom zabezpečiť, aby to nemusel byť nevyhnutne minister vlády krajiny, ktorý sa zúčastní na zasadaní Rady, ale že krajina môže byť reprezentovaná aj ministrami menších územných celkov. Toto sa vzťahuje napríklad na Nemecko, ktoré je federálnym štátom zloženým zo šiestnástich spolkových krajín, a ktoré má ministerstvá na národnej a federálnej úrovni. Môže to byť však aj prípad, kedy sa na zasadaní Rady zúčastní tajomník ministerstva, zastupujúci svojho ministra, ak sa sám minister nemôže na ňom zúčastniť.

Podľa rokovacieho poriadku Rady sa Rada schádza v rôznych sekciách podľa politického predmetu, ktorý sa prerokováva. Rozhodnutia o možnom zložení jednotlivých sekcií Rady sa prijímajú Radou v sekcii pre „všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy“.

Deväť sekcií Rady:

1. Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy
2. Ekonomické a finančné záležitosti
3. Spravodlivosť a vnútorné záležitosti
4. Zamestnanosť, sociálna politika, zdravotníctvo a záležitosti spotrebiteľov
5. Konkurencia (vnútorný trh, priemysel a výskum)
6. Doprava, telekomunikácie a energia
7. Poľnohospodárstvo a rybolov
8. Životné prostredie
9. Vzdelanie, mládež a kultúra

Pôvodne bolo zvykom, že sa v Rade stretávali ministri zahraničných vecí jednotlivých krajín, ale keď sa európska spolupráca rozšírila a vyvinula, nastala do určitej miery špecializácia, takže Rada sa začala skladať z ministrov poverených vedením konkrétnych ministerstiev so zodpovednosťou za politické oblasti, ktoré sa prerokovávajú. Postupne vzniklo veľké množstvo

rôznych sekcií Rady (približne 20 v roku 1999), čím vznikli problémy zabezpečenia kontinuity práce Rady. Na zasadaní Európskej rady v Helsinkách 1999 bolo preto rozhodnuté znížiť počet sekcií Rady, aby sa zabezpečila jej účinnosť. Na zasadaní Európskej rady v Seville v júni 2002 bolo opäť rozhodnuté znížiť počet sekcií Rady – tentokrát zo 16 na 9. Okrem iného to viedlo ku zlúčeniu dvoch predchádzajúcich Rád pre poľnohospodárstvo a pre rybolov.

Tri najdôležitejšie sekcie Rady v súčasnosti sú Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy, ekonomické a finančné záležitosti a poľnohospodárstvo a rybolov. Tieto rady sa schádzajú približne jedenkrát mesačne, s výnimkou prázdnin EÚ v auguste. Ostatné rady sa schádzajú 3 – 4 krát každého pol roka. Celkove sa koná ročne približne 80 – 90 zasadaní Rady.

Nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) určuje, že Rada má zasadať v rôznych sekciách, pričom cituje špeciálne dve:

1. Rada pre všeobecné záležitosti,

ktorá má zabezpečiť návaznosť prác vykonávaných v rôznych sekciách Rady a vykonávať prípravné práce pre zasadania Európskej rady, ako aj následné práce spolu s úradujúcim predsedom Európskej rady a Komisiou.

2. Rada pre zahraničné záležitosti,

ktorá tvorí a zabezpečuje kontinuitu zahraničnej politiky EÚ na základe strategických pravidiel stanovených Európskou radou.

Novým prvkom v Ústavnej zmluve je, že zasadania Rady budú prístupné verejnosti pri rokovaníach a hlasovaníach o navrhovaných právnych aktoch. Z pohľadu administratívneho zabezpečenia tejto úpravy sú všetky zasadania Rady rozdelené na dve časti, na časť týkajúcu sa rokovaní o zákonných aktoch EÚ a na činnosti nelegislatívneho charakteru (pozri otázku č. 62 o nových pravidlách, obsiahnutých v Ústavnej zmluve).

Neformálne zasadania Rady

Neformálne zasadania Rady bez oficiálneho programu zasadania a s minimálnym možným počtom účastníkov sa konajú tiež ako doplnok hlavných zasadaní Rady. Tieto zasadania sa konajú obyčajne v predsedajúcej krajine s cieľom dať ministrom rôznych krajín príležitosť lepšie sa zoznámiť a, tam kde je to vhodné, prediskutovať záležitosti v neformálnej situácii.

38. Čo to znamená, keď je niektorá krajina „predsedajúcou“?

Predsedníctvo Rady sa strieda medzi členskými štátmi každých šesť mesiacov, podľa poradia stanoveného Radou.

Predsedníctvo Rady má veľký význam pre spôsob, akým sa organizuje práca Rady. Predsedajúca krajina má za úlohu organizovať a predsedáť všetkým zasadaniam Rady a každá krajina má svoje vlastné priority pre záležitosti a oblasti, ktoré chce presadzovať v priebehu svojho predsedníctva.

Ak sa rokovania dostanú do slepej uličky alebo vzniknú iné problémy, je úlohou predsedajúcej krajiny tiež sa pokúsiť nájsť riešenie. Preto je dôležité, aby predsedajúca krajina nevyužila obdobie tohto úradu na „prihrievanie si vlastnej polievočky“. Predsedníctvo by malo byť

vykonávané neutrálnym a nestranným spôsobom, a predsedajúca krajina musí často dať svoje vlastné záujmy bokom v prospech dosiahnutia jednoty medzi členskými štátmi.

Predsedníctvo tiež predpokladá zapojenie krajiny do reprezentácie EÚ smerom von, v otázkach spojených so zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ. Okrem iných vecí to znamená, že predsedajúca krajina zastupuje EÚ v medzinárodnom kontexte, t.j. na zasadaniach a konferenciách usporiadaných medzinárodnými organizáciami, ako je OSN a WTO. V niektorých prípadoch, predsedajúca krajina rokuje tiež o zmluvách v mene EÚ.

Niektoré ustanovenia Zmluvy definujú špecifické úlohy pre predsedajúcu krajinu, avšak neexistuje presná definícia, čo znamená byť predsedajúcou krajinou. Súčasná prax zohrala dôležitú úlohu pri definícii úlohy predsedníctva a rokovací poriadok Rady taktiež pomáha stanovovať špecifické úlohy pre predsedajúcu krajinu.

To, ktorá krajina je predsedajúca, má veľký politický význam, pretože predsedníctvo je hnacou silou spolupráce EÚ, stanovuje agendu a rozhoduje o tom, ktorým veciam sa má dať priorita. Napríklad, absolútne najvyššou prioritou dánskeho predsedníctva v druhom polroku 2002 bolo uzatvorenie rokovaní o rozšírení s až desiatimi novými členskými štátmi.

* Text related to picture u

Skupinová fotografia zo zasadania Európskej rady v Kodani 12. – 13 decembra 2002 počas dánskeho predsedníctva.

Teraz, keď má EÚ 25 členov, pri zachovaní súčasného systému potrvá 12 rokov, kým uplynie obdobie, po ktorom krajina opäť získa predsedníctvo.

Predsedníctvo a Ústavná zmluva

Systém šesťmesačného striedavého predsedníctva je často kritizovaný, pretože vytvára nedostatok continuity v spoluprácu EÚ. Okrem toho, predsedníctvo kladie veľké administratívne nároky na členské štáty. V súvislosti s novou Ústavnou zmluvou prebehli dôkladné diskusie o tom, či má EÚ zachovať súčasný systém šesťmesačného striedania predsedníctva.

Pri súčasnom systéme predsedajúca krajina predsedá na všetkých úrovniach v EÚ – od zasadaní Európskej rady až po zasadania pracovných skupín v Rade (pozri otázku 42).

Avšak nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) zavádza systém, pri ktorom Európska rada volí svojho úradujúceho predsedu na obdobie dva a pol roka kvalifikovanou väčšinou. Predseda vedie zasadania Európskej rady a zabezpečuje ich kontinuitu a náväznosť.

Ústavná zmluva zavádza novú funkciu ministra zahraničných vecí EÚ (pozri otázku č. 41), ktorý bude stálym predsedom Rady pre zahraničné záležitosti.

Predsedníctvo ostatných sekcií Rady preberajú členské štáty podľa systému rovnakého striedania, s prihliadnutím na podmienky, o ktorých rozhodla Európska rada. Podľa prehlásenia o Ústavnej zmluve (pozri otázku č. 8), sa zavádza model skupinového predsedníctva, pričom tri krajiny budú predsedajúcimi 18 mesiacov. Predsedníctvo má každá krajina počas šiestich

mesiacov, pričom dve zostávajúce krajiny jej poskytujú podporu na základe spoločného programu.

Tento model sa príliš nelíši od súčasného systému, avšak umožňuje krajinám medzi sebou rozhodovať o alternatívnom modeli vedenia, napríklad ak malá krajina v skupine predsedajúcich krajín požaduje administratívnu podporu.

39. V akom poradí členské štáty získavajú predsedníctvo?

O tom, v akom poradí členské štáty získavajú predsedníctvo, rozhoduje Rada. Súčasný poradie bolo stanovené Radou v rozhodnutí z roku 1995 a týka sa obdobia do konca roku 2006.

V decembri 2004 dala Rada politický súhlas k návrhu poradia pre predsedníctvo od roku 2007 do 2020, ktorý je v súlade so systémom predsedníctva uvedeným v novej Ústavnej zmluve (pozri otázku č. 7).

Pôvodný zámer rozhodnutia Rady z roku 1995 bol, aby Nemecko bolo predsedajúcou krajinou v druhom polroku 2006 a Fínsko v prvom polroku 2007. Avšak Fínsko a Nemecko prejavili želanie vzájomnej výmeny týchto období, a toto bolo schválené Radou na zasadaní dňa 28. - 29. januára 2002.

Poradie predsedníctva do konca roku 2006:

1. polovica roku 2005: Luxembursko   2. polovica roku 2005: Spojené kráľovstvo   1. polovica roku 2006: Rakúsko   2. polovica roku 2006: Fínsko

Článok 1 rozhodnutia Rady z 1. januára 1995, určujúci poradie, v ktorom bude pridelované predsedníctvo Rady:

1. Funkciu predsedajúceho bude vykonávať:

- počas prvých šiestich mesiacov roku 1995 – Francúzsko,

- počas druhých šiestich mesiacov roku 1995 – Španielsko,

- pre ďalšie obdobia po šiestich mesiacoch nasledujúce členské štáty po sebe v dolu uvedenom poradí: Taliansko, Írsko, Holandsko, Luxembursko, Spojené kráľovstvo, Rakúsko, Nemecko, Fínsko, Portugalsko, Francúzsko, Švédsko, Belgicko, Španielsko, Dánsko, Grécko.

2. Rada, reagujúca jednohlasne na návrh príslušného členského štátu, môže rozhodnúť o tom, že členský štát môže vykonávať predsedníctvo v priebehu iného obdobia, ako je obdobie vyplývajúce z hore uvedeného poradia.

Poradie, v ktorom budú členské štáty vykonávať predsedníctvo Rady od 1. januára 2007, je nasledovné:

Nemecko: január – jún 2007

Portugalsko: júl – december 2007

Slovinsko: január – jún 2008

Francúzsko: júl – december 2008

Česká republika: január – jún 2009

Švédsko: júl – december 2009

Španielsko: január – jún 2010

Belgicko: júl – december 2010

Maďarsko: január – jún 2011

Poľsko: júl – december 2011

Dánsko: január – jún 2012

Cyprus: júl – december 2012

Írsko: január – jún 2013

Litva: júl – december 2013

Grécko: január – jún 2014

Taliansko: júl – december 2014

Lotyšsko: január – jún 2015

Luxembursko: júl – december 2015

Holandsko: január – jún 2016

Slovensko: júl – december 2016

Malta: január – jún 2017

Spojené kráľovstvo: júl – december 2017

Estónsko: január – jún 2018

Bulharsko: júl – december 2018

Rakúsko: január – jún 2019

Rumunsko: júl – december 2019

Fínsko: január – jún 2020

40. Čo je to „trojka“?

Ak vyhľadáte slovo „trojka“ v slovníku, zistíte, že to môžu byť ruské sane ťahané záprahom troch koní alebo že tento výraz je možné použiť na označenie vodcovstva troch osôb.

V kontexte EÚ sa toto slovo používa na označenie niekoľkých koncepcií obsahujúcich špeciálnu formu spolupráce medzi tromi krajinami: krajinou ktorá vykonáva predsedníctvo, krajinou ktorá práve skončila výkon predsedníctva a krajinou ktorá túto funkciu bude najbližšie vykonávať. Zúčastňuje sa na nej tiež generálny tajomník Rady a Komisia.

Cieľom spolupráce trojky je zabezpečiť určitú kontinuitu práce Rady a zabrániť jej nadmernému narušeniu v dôsledku striedanie predsedníctva Rady každých šesť mesiacov (pozri otázku č. 38).

Klasická trojka

V kontexte EÚ „trojka“ pôvodne označovala trojicu pozostávajúcu z členského štátu, ktorý vykonáva predsedníctvo Rady, z členského štátu, ktorý predsedníctvo vykonával v predchádzajúcich šesť mesiacov a z členského štátu, ktorý by mal vykonávať predsedníctvo v budúcich šiestich mesiacoch. Trojke pomáha Komisia.

Trojka pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku

Zmluva z Amsterdamu (ktorá nadobudla platnosť 1. mája 1999) zaviedla variant modelu trojky určený pre zastupovanie EÚ voči krajinám mimo EÚ v súvislosti so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ. Pri tomto variante trojka predstavuje krajinu, ktorá vykonáva predsedníctvo, krajinu ktorá bude predsedníctvo vykonávať po nej a generálneho tajomníka Rady v úlohe zástupcu EÚ v oblasti zahraničnej politiky (pozri otázku č. 41) a trojke pomáha Komisia.

Modifikovaná forma modelu trojky sa tiež používa v oblastiach sociálnej politiky a politiky práce, v ekonomike a financiách a pri spolupráci v otázkach súdnictva a polície.

41. Kto je „pán/pani SZBP?“

CFSP (SZBP) je skratka pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ. „Pán alebo pani SZBP“ je obľúbená skratka pre označenie osoby, menovanej za najvyššieho zástupcu a hovorcu pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ (pozri otázku č. 95).

Čo sa však skrýva za týmto pomenovaním? Táto osoba je tiež známa ako generálny tajomník v kontexte generálneho tajomníka Rady a ako najvyšší zástupca pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Úlohou tohto vysokého zástupcu je pomáhať Rade v otázkach vzťahujúcich sa na spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ, konkrétne prispievať k tvorbe návrhov, príprave a implementácii politických rozhodnutí a na žiadosť predsedajúceho viesť politický dialóg s tretími krajinami.

Súčasným „pánom SZBP“ je Javier Solana zo Španielska. Pán Solana bol menovaný prvým najvyšším zástupcom s účinnosťou od 18. októbra 1999 a bol znova zvolený Radou za generálneho tajomníka Rady a vysokého zástupcu pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku s účinnosťou od 18. októbra 2004.

Spolupráca medzi členskými štátmi EÚ v rámci SZBP je medzivládna (pozri otázku č. 11). Ministri zahraničných vecí členských štátov sa zaoberajú otázkami SZBP v sekcii Rady známej ako Všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy (pozri otázku č. 95).

Minister zahraničných vecí podľa novej Ústavnej zmluvy

Podľa novej Ústavnej zmluvy (pozri otázky č. 6 a 7) bude vytvorená nová funkcia ministra zahraničných vecí EÚ. Minister zahraničných vecí bude stálym predsedom Rady pre zahraničné

záležitosti a bude zodpovedný za spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ a bude predkladať návrhy politik a zabezpečovať ich uplatňovanie.

V súvislosti s opätovným menovaním pána Solana Rada rozhodla, že by mal byť menovaný ministrom zahraničných vecí EÚ po nadobudnutí platnosti Ústavnej zmluvy. Pretože minister zahraničných vecí EÚ je jedným z podpredsedov Komisie, znamená to, že pán Solana je tiež španielskym členom Komisie (pozri otázku č. 17).

42. Čo je to COREPER?

COREPER je označenie dvoch pracovných skupín / výborov úradníkov, ktorých úlohou je príprava zasadání Rady. COREPER je skratkové slovo, vytvorené z počiatočných písmen francúzskeho názvu pre Výbor stálych zástupcov – *Comité des Représentants Permanent*.

COREPER sa skladá zo stálych zástupcov členských štátov (t.j. veľvyslancov pri EÚ) a ich zástupcov. V dôsledku veľkého počtu záležitostí, ktorými sa COREPER zaoberá, je rozdelený na dva podvýbory: COREPER I, ktorý sa skladá zo zástupcov veľvyslancov pri EÚ a COREPER II, ktorý sa skladá zo samotných veľvyslancov a preto je z týchto dvoch podvýborov dôležitejší.

COREPER II sa bežne zaoberá otázkami, ktoré sa prerokovávajú v Európskej rade, ako aj otázkami vrátenými z Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy, pre ekonomické a finančné záležitosti a pre spravodlivosť a vnútorné záležitosti. COREPER I pripravuje všeobecné otázky vrátené z ostatných sekcií Rady.

V rámci COREPER úradníci rokujú o politických témach, ktoré sú na programe pre budúce zasadanie Rady, pred vlastným zasadáním Rady, a snažia sa dosiahnuť dohodu o týchto záležitostiach všade tam, kde je to možné. V rámci COREPER sa tiež prijímajú rozhodnutia o tom, či záležitosti majú byť predložené Rade ministrov na rozhodnutie, alebo či sa majú dať do programu ako tzv. „body A“. Bod A sa predkladá Rade na prijatie bez diskusie.

Úradníci z COREPER I a II zastupujú tiež Radu v zmierovacích výboroch v spolurozhodovacom procese s Európskym parlamentom (pozri otázku č. 69), zatiaľ čo predsedníctvo je zastupované na politickej úrovni.

Pracovné skupiny v rámci COREPER

Všeobecne je návrh právneho aktu, ktorý sa má prijať Radou, najprv preberaný v jednej z približne 300 stálych pracovných skupín vytvorených v rámci COREPER. Pracovné skupiny sa vzťahujú na jednotlivé oblasti spolupráce EÚ. COREPER môže tiež „ad hoc“ vymenovať pracovné skupiny pre špeciálne záležitosti, ak sa predpokladá, že žiadna zo stálych pracovných skupín nie je vhodná na riešenie tejto záležitosti.

Pracovné skupiny v rámci COREPER sú zložené zo zástupcov vlád členských štátov, t.j. úradníkov hlavnej správy členských štátov a/alebo úradníkov trvalého zastúpenia krajiny v Bruseli. Úradníci Komisie sa taktiež zúčastňujú zasadání.

Keď Komisia predloží návrh právneho aktu, ktorý sa má prijať Radou, návrh sa odošle generálnemu tajomníkovi Rady, ktorý ho ďalej posielá stálym zastúpeniam členských štátov pri EÚ. COREPER potom spravidla rozhodne, ktorá jeho skupina má pripraviť návrh na prerokovanie Radou.

Úlohou pracovných skupín je pokúsiť sa vypracovať návrh, o ktorom bude možné dosiahnuť dohodu v Rade. Pracovné skupiny pripravujú technický posudok návrhov a prerokujú sa návrhy zmien a doplnkov k pôvodným návrhom tak, aby sa dosiahol návrh prijateľný pre Radu. Výsledkom diskusií v pracovných skupinách je dosiahnutie prehľadu o prerokovávanej situácii a pracovné skupiny vypracujú o príslušnej téme správu. Keď pracovná skupina dokončila svoju prácu na určitej téme alebo sa rokovania dostali do slepej uličky, záležitosť sa postúpi COREPERu.

43. Čo sa myslí pod pojmom „kvalifikovaná väčšina“?

„Kvalifikovaná väčšina“ je založená na princípe, podľa ktorého pri voľbách v Rade, ktoré vyžadujú kvalifikovanú väčšinu, nemajú členské štáty EÚ jeden hlas, ale je im pridelený rôzny počet hlasov, čo je tiež známe pod pojmom „váženie hlasov“ (pozri otázku č. 44).

Pri hlasovaní kvalifikovanou väčšinou má 25 krajín EÚ celkovo 321 hlasov. Nemecko, Veľká Británia, Francúzsko a Taliansko majú najväčší podiel, 29 hlasov každý, najmenší podiel pripadá Malte (3). Systém kvalifikovanej väčšiny znamená, že nie je postačujúca väčšia polovica hlasov odovzdaných v prospech návrhu; aby mohol byť návrh prijatý, musí byť zaň odovzdaných minimálne 232 hlasov.

Okrem toho, za návrh, ktorý bol predložený Komisiou, musí hlasovať väčšina členských štátov, v ostatných prípadoch dve tretiny členských štátov. Zmluva z Nice zaviedla doložku, ktorej dôsledkom je, že okrem splnenia hore uvedených prvých dvoch podmienok môže niektorý členský štát požiadať o vykonanie kontroly, či kvalifikovaná väčšina na základe váženého hlasov pokrýva minimálne 62 % celkovej populácie EÚ. Toto sa tiež nazýva požiadavkou trojitej kvalifikovanej väčšiny.

Hlasovania v Rade v skutočnosti začínajú jednoduchou väčšinou členov Rady potrebnou pre prijatie, pričom jednotlivé členské štáty majú pridelené po jednom hlase. Toto počiatkové hlasovanie je však čisto teoretické, pretože v skutočnosti všetky ustanovenia zmlúv umožňujúce prijímať pravidlá stanovujú, že prijatie Radou vyžaduje buď jednohlasnosť, t.j. že všetky členské štáty hlasujú za návrh, alebo kvalifikovanú väčšinu.

Voľba kvalifikovanou väčšinou v novej Ústavnej zmluve

Nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) uvádza nasledovné pravidlá pre voľbu kvalifikovanou väčšinou, ktoré nadobudnú účinnosť 1. novembra 2009:

Systém váženého hlasov sa ruší a nahradzuje sa požiadavkou tzv. „dvojitej väčšiny“, čo znamená, že podmienka kvalifikovanej väčšiny sa týka ako počtu krajín, tak aj podielu ich populácie v EÚ.

Dvojitá väčšina v Ústavnej zmluve:

1) Za návrh musí hlasovať minimálne 55 % zástupcov členských štátov EÚ, pričom tento podiel musí pokrývať aspoň 15 členských štátov.

2) Skupina krajín, ktoré hlasujú za návrh, musí reprezentovať minimálne 65 % obyvateľstva EÚ.

Blokovanie návrhu

Blokujúcu menšinu musia tvoriť minimálne štyri členské štáty; bez existencie menšiny takéhoto typu sa kvalifikovaná väčšina považuje za dosiahnutú.

Možnosť odkladu

Európska rada vypracovala návrh rozhodnutia, ktoré Rada prijme v deň nadobudnutia platnosti Ústavnej zmluvy. V súlade s týmto rozhodnutím môže malá skupina krajín, ktoré nie sú dostatočne veľké, aby mohli vytvoriť blokujúcu menšinu, požiadať Radu o prehodnotenie návrhu predtým, ako bude prijatý kvalifikovanou väčšinou. Rada má potom povinnosť robiť všetko pre to, aby našla riešenie, ktoré by vyhovovalo želaniam vyjadreným touto menšinou.

Aby menšina dosiahla odklad, musí sa uplatniť nasledovné:

- menšina musí byť reprezentovať minimálne tri štvrtiny počtu obyvateľov potrebných na vytvorenie blokujúcej menšiny, alebo
- menšina musí reprezentovať minimálne tri štvrtiny počtu členských štátov potrebných na vytvorenie blokujúcej menšiny (t.j. tri členské štáty).

Nakoľko pravidlá pre získanie odkladu budú stanovené v rozhodnutí prijatom Radou, môžu byť zmenené Radou schválením kvalifikovanou väčšinou bez akejkoľvek zmeny zmluvy.

Vyšší prah v mimoriadne citlivých oblastiach:

V mimoriadne citlivých politických oblastiach sa uplatňujú prísnejšie kritériá na dosiahnutie kvalifikovanej väčšiny. Toto sa vzťahuje napríklad na určité oblasti vo sfére práva a na určité časti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. V týchto prípadoch kvalifikovaná väčšina predstavuje 72 % členských štátov a 65 % obyvateľstva EÚ.

Od jednohlasnosti po kvalifikovanú väčšinu a od špeciálneho postupu po bežný legislatívny postup

Ústavná zmluva obsahuje dve tzv. „premostovacie ustanovenia“. Prvé ustanovenie umožňuje Európskej rade prijať rozhodnutie, ak je Rada schopná ho odsúhlasiť kvalifikovanou väčšinou aj vtedy, ak východiskovým bodom podľa Ústavnej zmluvy je, že rozhodnutia sa majú prijímať jednomyseľne. Táto možnosť sa uplatňuje v časti III ZEU, s výnimkou rozhodnutí, ktoré majú vplyv na vojenskú a obrannú oblasť.

Druhé premost'ovacie ustanovenie umožňuje Európskej rade prijať rozhodnutie na základe toho, že právne akty, ktoré majú byť prijímané Radou podľa špeciálnych legislatívnych postupov, môžu byť prijaté v súlade s bežným legislatívnym postupom.

Ak Európska rada prijme rozhodnutie uplatniť premost'ovacie ustanovenia, toto rozhodnutie musí byť prijaté jednodhlasne potom, ako ho schváli Európsky parlament väčšinou svojich poslancov. Európska rada odosiela návrh svojho rozhodnutia národným parlamentom, ktoré majú možnosť zablokovať jeho prijatie. Od jednotlivých parlamentov sa vyžaduje len to, aby podali námietku v priebehu šiestich mesiacov od predloženia návrhu.

Kvalifikovaná väčšina

Kvalifikovaná väčšina s účinnosťou od 1. novembra 2004

1. Minimálne 232 hlasov z celkového počtu 321 hlasov
2. a. Väčšina členských štátov musí po predložení návrhu komisiou hlasovať za, alebo
b. vo všetkých ostatných prípadoch musia hlasovať za dve tretiny členských štátov.
3. Kvalifikovaná väčšina musí predstavovať minimálne 62 % obyvateľov EÚ.

Kvalifikovanou väčšinou – áno, alebo nie?

Informačné stredisko EÚ v dánskom parlamente vytvorilo „kalkulačku“ vo forme flashovej aplikácie, ktorú možno používať na zistenie kombinácií krajín, ktoré môžu vytvárať kvalifikovanú väčšinu alebo blokujúcu menšinu.

Táto kalkulačka je k dispozícii na www.euo.dk/emner/fremtid/forfatning/flertal/

44. Aké sú podiely pri štatistickom vážení hlasov v Rade?

Členovia Rady	Hlasy od 1. novembra 2004	Percentuálny podiel obyvateľstva v EÚ*
Nemecko	29	18,02
Spojené kráľovstvo	29	13,05
Francúzsko	29	13,10
Taliansko	29	12,58
Španielsko	27	9,02
Poľsko	27	8,53
Holandsko	13	3,55
Grécko	12	2,43
Česká republika	12	2,25
Belgicko	12	2,28
Maďarsko	12	2,25
Portugalsko	12	2,28
Švédsko	10	1,97
Rakúsko	10	1,77

Slovensko	7	1,19
Dánsko	7	1,18
Fínsko	7	1,15
Írsko	7	0,86
Litva	7	0,77
Lotyšsko	4	0,52
Slovinsko	4	0,44
Estónsko	4	0,30
Cyprus	4	0,16
Luxembursko	4	0,10
Malta	3	0,09
Celkom	321	100,00

Komisia

45. Ako sa nazývajú členovia Komisie?

V čele Komisie je 25 komisárov, každý z nich je zodpovedný za určitú oblasť politiky. Komisia prijíma rozhodnutia kolektívne – inými slovami, celá Komisia preberá zodpovednosť za rozhodnutie, napríklad pri predkladaní návrhu smernice týkajúcej sa životného prostredia, za vypracovanie návrhu, hoci internú zodpovednosť za vypracovanie návrhov voči Komisii má komisár pre životné prostredie (pozri časť 2.3 – všeobecné informácie o Komisii).

V súčasnosti má všetkých 25 členských štátov komisára, avšak počet komisárov je politicky citlivá otázka. Predtým mali všetky členské štáty jedného komisára, a päť veľkých „pôvodných“ krajín EÚ – Nemecko, Francúzsko, Španielsko, Británia a Taliansko – mali po dvoch komisároch.

Zmluva z Nice stanovuje, že má byť jeden komisár pre každú krajinu, pričom počet komisárov bude nižší ako počet členských štátov, keď EÚ bude mať 27 členov. Komisári budú menovaní na základe systému pravidelnej rotácie medzi členskými štátmi, o ktorej Rada rozhodne jednohlasne.

Zníženie počtu komisárov v Ústavnej zmluve

Pri rokovaníach o novej Ústavnej zmluve (pozri otázky č. 6 a 7) bola rozsiahla diskusia o tom, či má mať každá krajina komisára. Výsledkom bolo, že prvá nová Komisia, ktorá prevezme funkciu po nadobudnutí platnosti zmluvy, bude mať jedného komisára z každej krajiny (Komisia, o ktorej sa predpokladá nastúpenie do funkcie v roku 2009 do roku 2014).

Po 1. novembri 2014 bude počet komisárov znížený tak, aby zodpovedal dvom tretinám členských štátov. Títo komisári budú menovaní na základe systému pravidelnej rotácie medzi členskými štátmi. Európska rada môže však zmeniť počet komisárov jednohlasným rozhodnutím, ak napríklad preukáže, že Komisia pracuje veľmi dobre a je schopná prijímať rozhodnutia aj napriek tomu, že počet komisárov je väčší ako predtým.

Komisia z roku 2004

Komisia Romano Prodiho z Talianska musela byť vymenená za novú Komisiu 1. novembra 2004. Táto Komisia mala byť vo funkcii od 1. novembra 2004 do 1. novembra 2009, avšak celá Komisia musela byť schválená hlasovaním v Európskom parlamente ešte pred nástupom do funkcie a 27. októbra 2004, kedy mal parlament hlasovať o Komisii José Manuela Barrosa z Portugalska, väčšina bola proti tejto Komisii.

Pán Barroso preto stiahol svoj návrh Komisie a hlasovanie bolo odložené v nádeji, že by sa podarilo stanoviť také zastúpenie komisárov a rozdelenie ich funkcií, ktoré by parlament schválil.

Parlament bol hlavne proti talianskemu kandidátovi na post komisára Rocco Buttiglionemu. Parlament rokuje s každým jednotlivým kandidátom na členstvo v komisii predtým, ako schváli celú Komisiu, a v priebehu rozhovoru s pánom Buttiglionem tento urobil niekoľko prehlásení o homosexuáloch a ženách, ktoré vyvolali pobúrenie a odpor medzi poslancami parlamentu. Niekoľkí ďalší kandidáti na komisárov boli tiež u poslancov neoblíbení. Parlament musí schvaľovať celú Komisiu a nemôže vetovať jednotlivých komisárov. Komisia Romana Prodiho preto pokračovala vo svojej práci, až kým pán Barroso vykonal také zmeny, po ktorých bol parlament ochotný akceptovať Komisiu, čo sa stalo 17. novembra 2004.

***** Insert pictures of the Commissioners with names and indications of areas for which they are responsible *****

46. Môže Komisia prijímať právne predpisy?

Áno, Komisia môže prijímať právne predpisy. Základným princípom legislatívy v EÚ je skutočnosť, že Rada prijíma zákonné ustanovenia často spolu s Európskym parlamentom. Komisia zohráva kľúčovú úlohu v tomto procese, pretože má viac-menej výhradné postavenie pri predkladaní návrhov.

Komisia môže tiež sama prijímať právne predpisy. Na jednej strane, v súlade s ustanoveniami v zmluvách, a na druhej strane, keď Rada splnomocňuje Komisiu k prijímaniu legislatívnych opatrení, ktoré majú doplniť alebo realizovať právne akty Rady – tieto sa nazývajú vykonávacie ustanovenia. Pri vydávaní vykonávacích ustanovení sa Komisia musí pridržovať obmedzené stanovnené Radou v zákonomnom texte, z ktorého Komisia odvodzuje svoju právomoc v danej záležitosti (základná legislatíva).

Aby sa zachovala určitá kontrola nad právnymi predpismi vytvorenými Komisiou, Rada stanovila pre Komisiu smernice pre vydávanie právnych predpisov. Podľa týchto smerníc Komisia musí predložiť svoj legislatívny návrh výborom úradníkov z členských štátov pred tým, ako sa právne texty vydajú. Slovo „komitológia“ sa používa na zdôraznenie rôznych postupov, ktoré sa uplatňujú vo vzťahoch medzi Komisiou, výborom úradníkov a Radou, keď Komisia prijíma právne predpisy.

Vo všeobecnosti existujú tri typy postupov, zahrňujúce

1. poradné výbory
2. riadiace výbory a
3. zákonné výbory

Poradné výbory existujú len za účelom poskytovania rád pre Komisiu, ktorá nie je povinná prijať názor výboru. Na druhej strane, v riadiacich a zákonných výboroch sa hlasuje o názoroch výborov, a ak je hlasovanie proti stanovisku Komisie, záležitosť sa predloží Rade, ktorá je takto zaangažovaná do rozhodovacieho procesu.

Delegovanie Európskych právnych predpisov podľa Ústavnej zmluvy

Nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) zavádza nový systém právnych aktov (k tejto téme pozri otázku č. 62). Existujúci systém komitológie, na základe ktorého Komisia môže prijať vykonávacie ustanovenia pod dohľadom početných výborov pozostávajúcich z úradníkov členských štátov EÚ pretrváva aj v novej Ústavnej zmluve.

Okrem toho, Ústavná zmluva zavádza novú kategóriu právneho aktu, delegované európske právne predpisy, ktoré môže Komisia prijať s cieľom doplniť alebo zmeniť určité nepodstatné prvky európskych zákonov alebo rámcových zákonov bez toho, aby využívala systém komitológie. Rozsah týchto právomocí však musí byť jasne definovaný; Európsky parlament a Rada môžu rozhodnúť o zrušení tejto právomoci (detailný popis pozri v otázke č. 62).

47. Čo je to „osobný kabinet“?

„Osobný kabinet“ je malá skupina osobných poradcov komisárov.

V osobnom kabinete je spravidla približne šesť akademických asistentov. Každý komisár má svoj vlastný osobný kabinet, ktorého úlohou je pomáhať komisárovi formulovať politiku v jeho oblastiach a podporovať ho/ju vo výkone činnosti a pri príprave rozhodnutí Komisie.

Ak sa komisár nemôže zúčastniť na zasadaní Komisie, môže ho zastúpiť vedúci kabinetu a na požiadanie predsedu Komisie prezentovať jeho/jej názory na príslušnú záležitosť.

48. Koľko osôb je zamestnaných v Komisii?

Ročné rozpočty EÚ uvádzajú počty pracovníkov, ktoré sú povolené pre rôzne inštitúcie EÚ.

V roku 2004 mala Komisia 22 654 stálych miest plus 758 dočasných miest.

Európsky parlament mal 4 591 stálych miest plus 808 dočasných miest. Počet stálych miest v Rade bol 3 317 a počet dočasných miest 47. Európsky súdny dvor mal 1 248 stálych miest plus 393 dočasných miest. Európsky ombudsman mal 15 stálych miest plus 23 dočasných miest.

Súdny dvor

49. Môžem priamo predložiť nejaký prípad Európskemu súdnemu dvoru?

Ako občan EÚ máte dva spôsoby predloženia prípadu Súdnemu dvoru alebo Súdu prvého stupňa.

Predbežné rozhodnutia

Prvý spôsob je priamy a môže sa uskutočniť v spojení s prípadmi, ktoré sa prerokovávajú na národných súdoch.

Národný súd, ktorý rieši právny problém týkajúci sa pravidiel EÚ, môže predložiť otázky týkajúce sa interpretácie zákona EÚ na Súdny dvor. Súdny dvor potom odpovie na otázku formou predbežného rozhodnutia. Týmto spôsobom môžete predložiť svoj prípad Súdnemu dvoru prostredníctvom prípadu, ktorý čaká na rozhodnutie národného súdu (pozri otázku č. 50, týkajúcu sa predbežných rozhodnutí).

Rozhodnutia

V obmedzenej miere je tiež možné, aby občan predložil prípad priamo Súdu prvého stupňa za účelom prehodnotenia rozhodnutia niektorej inštitúcie EÚ.

Avšak táto možnosť nie je všeobecným právom, ktoré by mohol ktokoľvek voľne využívať.

Aby sa osoba alebo firma mohla odvolať voči rozhodnutiu, toto rozhodnutie musí byť adresované príslušnej osobe alebo sa týkať navrhovateľa priamo a jednotlivo.

Nie je možné, aby občania predkladali Súdnemu dvoru prípady proti iným občanom alebo krajinám, firmám alebo členským štátom. Takéto prípady musia byť namiesto toho predkladané na národné súdy.

Na prípady, ktoré boli prehraté v poslednej inštancii v dánskom súdnom systéme, nie je možné podať odvolanie na Európsky súdny dvor. Európsky súdny dvor nie je odvolacím súdom pre rozhodnutia, ktoré vykonal národné súdy, a nemôže rozhodnutia národných súdov anulovať alebo meniť.

Ak boli vyčerpané všetky možnosti na podanie sťažnosti a odvolanie na národnej úrovni, stojí za uváženie, či prípad nepredložiť na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu (pozri otázku č. 52).

50. Aké typy konaní existujú na Európskom súdnom dvore?

Európsky súdny dvor prerokováva rôzne typy prípadov v závislosti na predmete, na ktorý sa spor vzťahuje.

Žaloby za neplnenie záväzkov

Žaloba za nesplnenie záväzkov je žaloba voči členskému štátu s konštatovaním, že členský štát si neplní svoje záväzky v súlade s legislatívou EÚ. Žalobu za nesplnenie záväzkov môže podať iný

členský štát (čo je však v praxi veľmi zriedkavé) alebo Komisia, ktorá ako garant dodržiavania zmlúv má za úlohu monitorovať plnenie záväzkov členských štátov v súlade s legislatívou EÚ.

Komisia a členské štáty sa však musia riadiť špecifickým postupom tak, aby skôr, ako sa záležitosti postúpia Súdnemu dvoru, mohol byť spor urovnaný rozhodnutím krajiny podrobiť sa stanovisku Komisie, napríklad zmenou alebo doplnením legislatívy alebo praxe, ktorá, podľa názoru Komisie, odporuje zákonu EÚ.

Proces, ktorý môže prípadne viesť k žalobe voči krajine EÚ za nesplnenie záväzkov, začína formálnou nótou, ktorej Komisia prezentuje svoj názor príslušnej krajine. Vo formálnej nóte Komisia vysvetľuje svoje hodnotenie neplnenia záväzkov krajiny podľa zákona EÚ. Krajina je takto informovaná o názoroch Komisie a dostáva príležitosť reagovať na hodnotenie.

Súdne konanie môže často končiť v tomto bode, pretože krajina sa stotožní s pozíciou Komisie bez ďalších komplikácií. Môže tiež jednoducho ísť o prípad, kedy krajina nedodrží termín uskutočnenia smerníc (pozri otázku č. 63). Komisia automaticky zasiela formálne nóty krajinám, ktoré nedodržia termíny uskutočnenia alebo to včas neoznámia Komisii (pozri otázku č. 66). V takýchto prípadoch často konania nepokračujú, ak nie je nedodržanie termínu uskutočnenia spôsobené „zlým úmyslom“, ale jedná sa o omeškanie, pre ktoré je opodstatnené vysvetlenie a ktoré chce krajina napraviť.

Komplikovanejšia situácia nastáva, ak krajina a Komisia skutočne navzájom v niečom nesúhlasia. Komisia potom môže po vypršaní termínu, do ktorého mala krajina poskytnúť svoje vyjadrenie, prijať príslušné odôvodnené stanovisko.

V tomto odôvodnenom stanovisku Komisia opäť vysvetlí svoje hodnotenie prípadu vo svetle odpovede na formálnu nótu, ktorú od krajiny dostala. Komisia uzatvorí toto odôvodnené stanovisko prehlásením, či sa stále domnieva, že krajina porušuje zmluvu.

Odôvodnené stanovisko ako také nemá pre krajinu EÚ právny účinok, avšak predsa je dôležité v ďalšom konaní, pretože každá žaloba, ktorú Komisia neskôr zaregistruje proti danej krajine, bude vychádzať z obsahu tohto odôvodneného stanoviska.

Ak Komisia zastáva názor, že krajina naďalej porušuje zmluvu, oznámi krajine konečný termín na riešenie situácie, a v prípade, že krajina tento termín nedodrží, Komisia môže iniciovať konanie na Súdnom dvore.

Ak sa krajina rozhodne splniť pokyny Komisie do konečného termínu stanoveného v odôvodnenom stanovisku, Komisia nemôže iniciovať konanie. Avšak Komisia môže iniciovať konanie proti krajine, ak táto nesplní požiadavky Komisie pred uplynutím konečného termínu.

Na druhej strane Komisia nie je povinná otvoriť súdne konanie proti krajine, ktorá neplní konečné termíny uvedené v odôvodnených stanoviskách a neexistuje časové obmedzenie, do ktorého Komisia musí otvoriť konanie, ak sa preň rozhodne. Ak sa v priebehu súdneho konania krajina rozhodne zmeniť a doplniť svoju legislatívu, komisia sa môže rozhodnúť o prerušení konania.

Ak Súdny dvor zistí, že ide o porušenie zmluvy, príslušný členský štát musí okamžite splniť rozsudok dvora a prijať opatrenia potrebné k tomu aby krajina plnila svoje záväzky v plnom rozsahu. Ak sa tak nestane a ak potom, čo krajina vysvetlila svoj názor na prípad, Komisia opäť predloží tento prípad Súdnemu dvoru, Súdny dvor môže nariadiť členskému štátu zaplatenie pevnej alebo opakovane splácanej pokuty za nesplnenie rozsudku.

Žiadosť o zrušenie rozhodnutia

V prípade žiadosti o zrušenie určitého rozhodnutia Súdny dvor prešetruje zákonnosť opatrení EÚ. Ak zistí, že opatrenie je nezákonné, vyhlási jeho neplatnosť. Členské štáty, Rada, Komisia a Európsky parlament môžu predložiť žiadosti o zrušenie všeobecných predpisov EÚ. Toto sa stalo napríklad v prípade smernice o reklame na tabakové výrobky z roku 1998. Smernica bola zrušená Európskym súdnym dvorom, pretože bola prijatá na základe nesprávneho ustanovenia zmluvy. Okrem toho, individuálne osoby alebo podniky môžu predkladať žiadosti o zrušenie opatrení, ak sa ich tieto opatrenia priamo a jednotlivo dotýkajú (pozri otázku č. 49).

Predbežné rozhodnutia

Iný typ rozhodnutia je predbežné rozhodnutie, kde Súdny dvor odpovedá na otázky národných súdov týkajúce sa výkladu legislatívy EÚ.

V prípadoch, ktoré sa týkajú legislatívy EÚ, môžu národné sudy predložiť Súdnemu dvoru žiadosť o predbežné rozhodnutie, ak existuje pochybnosť o výklade alebo platnosti zákona EÚ. Ak neexistuje právo na odvolanie voči rozhodnutiu národného súdu, národný súd má povinnosť predložiť žiadosť Európskemu súdnemu dvoru o predbežné uznesenie, ak existuje pochybnosť o interpretácii zákona EÚ. Súdny dvor potom vyjasní obsah predložených pravidiel. Národný súd, pre ktorý je odpoveď určená, uskutoční ustanovenie Súdneho dvora bez toho, aby ho menil alebo inak upravoval. Okrem toho uznesenie môže slúžiť ako poučenie pre ostatné sudy, ktoré sa zaoberajú podobnými problémami.

Žaloba za nečinnosť

Žaloba za nečinnosť skúma zákonnosť skutočnosti, že Rada, Európsky parlament ani Komisia v danej situácii nekonali. Žaloba za nečinnosť môže byť vznesená len potom, ako bola inštitúcia vyzvaná konať. Ak inštitúcia neprijala stanovisko do dvoch mesiacov po požiadaní, môže byť vznesená sťažnosť pred Súdnym dvorom v priebehu nasledovných dvoch mesiacov. Ak Súdny dvor zistí, že nekonanie bolo nezákonné, inštitúcie majú povinnosť plniť jeho rozhodnutie.

Žiadosť o náhradu

Pri žiadostiach o náhradu Súdny dvor skúma, či má EÚ zaplatiť náhradu za škodu spôsobenú inštitúciami alebo zamestnancami EÚ. Avšak toto sa uplatňuje len na základe nezmluvných záväzkov.

Okrem toho, Súdny dvor je do určitej miery tiež odvolacím súdom pre rozsudky vydané Súdom prvého stupňa.

51. Kto je to generálny advokát?

Na súdnom dvore je osem generálnych advokátov. Generálni advokáti majú rovnakú kvalifikáciu ako sudcovia na Súdnom dvore a ich úlohou je prezentovať na otvorenom súde nestranné a nezávislé odôvodnené názory v aktuálnych prípadoch predložených na Súdny dvor.

Názor generálneho advokáta má v prípade také postavenie, ako je prezentovaný na Súdnom dvore a jeho štruktúra je rovnaká ako štruktúra rozsudku. Avšak existuje tu veľmi dôležitý rozdiel v tom, že názor generálneho advokáta nie je žiadnym spôsobom záväzný, a to ani vo vzťahu k účastníkom konania, ani k sudcom Súdneho dvora, keď následne vynesú svoj rozsudok. Preto je možné, aby existoval rozdiel medzi obsahom názoru generálneho advokáta a následným rozsudkom.

Systém generálnych advokátov predkladajúcich odôvodnené stanoviská je prevzatý z francúzskeho právneho systému.

52. Je Európsky súd pre ľudské práva súčasťou systému EÚ?

Nie, Európsky súd pre ľudské práva nie je súčasťou systému EÚ a nesmie sa zamieňať s Európskym súdnym dvorom.

Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu je inštitúcia podliehajúca Rade Európy (pozri otázku č. 35). Európsky súd pre ľudské práva prerokováva sťažnosti v prípadoch týkajúcich sa porušenia Európskej konvencie o ľudských právach, ktorú vypracovala Rada Európy, a ktorá nadobudla platnosť v roku 1953.

Európsky súd prerokováva dva typy sťažností. Prvý typ sa vzťahuje na sťažnosti, v ktorých sa jedna členská krajina sťažuje na inú členskú krajinu vo veci údajného porušenia Európskej konvencie o ľudských právach (medzištátne sťažnosti); druhý typ sa vzťahuje na individuálne sťažnosti, v ktorých sa občania môžu sťažovať na členské krajiny.

Avšak podmienkou pre prerokovanie individuálnych sťažností je, že boli vyčerpané všetky možnosti riešenia v krajine, kde došlo k údajnému porušeniu a že sťažnosť nebola podaná neskôr ako šesť mesiacov po konečnom rozhodnutí súdov alebo úradov v príslušnej krajine.

Viac informácií o Európskom súde pre ľudské práva nájdete na webovej stránke Rady Európy: www.coe.int.

Všeobecne

53. Kto bola Európa?

Európsky kontinent bol nazvaný podľa postavy z gréckej mytológie. Európa bola princezná a podľa mýtu jedného dňa, keď sa prechádzala po pláži, ju uniesol Zeus. Zeus mal rád ženy a vždy sa slávnostne vyobliekal, keď išiel na svoje dobrodružstvá. Keď chcel uniesť Európu, zmenil podobu na krásneho bieleho býka. Keď sa zjavil ako mimoriadne milý a krotký býk, posadil Európu na svoj chrbát a potom s ňou odplával preč na Krétu. Na Kréte mala Európa s Diom troch synov. Najznámejší z nich bol Mínos, ktorý sa neskôr stal kráľom Kréty. Bol to Mínos, ktorý postavil známy Labyrint, kde žilo monštrum Minotaurus, napoly muž a napoly býk, ale to je už iný príbeh....

54. Existuje oficiálna hymna EÚ?

Áno, možno nie presne hymna, avšak od roku 1986 EÚ používa chválospev na Európu, alebo „Ódu na radosť“ z poslednej vety Bethovenovej 9. symfónie ako svoj hudobný symbol. Pôvodne začínala používať túto hudobnú skladbu v roku 1972 Rada Európy. Dnes používajú chválospev na Európu ako Rada Európy, tak aj EÚ, hoci ide o dve rôzne organizácie (pozri otázku č. 35).

Hymna EÚ nenahrádza národné hymny krajín EÚ.

Chválospev na Európu si môžete vypočuť v neskrátenej verzii alebo len ako úryvok na webovej stránke:

http://europa.eu.int/abc/symbols/anthem/index_en.htm.

55. Čo symbolizuje zástava EÚ?

12 zlatých hviezdíček, ktoré vytvárajú kruh na modrom podklade, symbolizuje jednotu občanov Európy.

EÚ používa túto zástavu od roku 1986. Hoci v roku 1986 mala EÚ presne 12 členských štátov, počet hviezdíček nemá nič spoločné s počtom štátov EÚ. Počet hviezdíček je pevný, bez ohľadu na počet členských štátov, pretože číslo dvanásť je tradične symbolom dokonalosti a jednoty.

Pôvodne začínala používať túto zástavu ako symbol v roku 1955 Rada Európy. Dnes používajú zástavu ako symbol ako EÚ, tak aj Rada Európy, hoci sa jedná o dve rôzne organizácie (pozri otázku č. 35).

***** Insert picture of the flag*****

56. Kedy je Deň Európy?

„Deň Európy“ sa oslavuje každý rok 9. mája. Tento dátum bol vybraný preto, že práve 9. mája 1950 sa prostredníctvom Schumanovej deklarácie uskutočnil prvý krok k vytvoreniu Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, ktoré bolo na počiatku toho, čo dnes poznáme ako EÚ (pozri otázku č. 2).

Schumanovu deklaráciu (pozri otázku č. 4) možno opísať predovšetkým ako návrh na vytvorenie organizovanej Európy s úzkymi ekonomickými vzťahmi ako podmienkou pre udržanie mierových vzťahov medzi európskymi krajinami. Keďže Schumanova deklarácia je všeobecne považovaná za oficiálny základný kameň pre založenie dnešnej EÚ, hlavy štátov a predsedovia vlád EÚ na Milánskom samite v roku 1985 rozhodli, že 9. máj sa bude oslavovať ako „Deň Európy.“

V celej Európe a v inštitúciách EÚ sa Deň Európy pripomína rozličnými spôsobmi a aktivitami zameranými na priblíženie EÚ k občanom a národom v Európe navzájom.

Viac o Dni Európy a Schumanovej deklarácii sa môžete dočítať na webovej stránke: europa.eu.int/abc/symbols/9-may/index_en.htm.

Motto a ďalšie symboly EÚ

Ustanovenie v novej Ústavnej zmluve týkajúce sa symbolov EÚ hovorí o vlajke, hymne, eure a Dni Európy, a tiež stanovuje, že mottom EÚ je „Zjednotení v rozmanitosti.“

57. Koľko jazykov sa používa v EÚ?

Podľa nariadenia Rady č. 1 zo 6. októbra 1958 sú všetky jazyky členských štátov „úradnými jazykmi“ a pracovnými jazykmi inštitúcií EÚ. Nariadenie sa mení a dopĺňa pri rozšíreniach EÚ, takže počet úradných jazykov sa postupne zvyšoval, naposledy s rozšírením z 1. mája 2004 (pozri otázku č. 14).

Pred rozšírením EÚ z 1. mája 2004 bolo úradných jazykov 11: francúzština, nemčina, taliančina, holandčina, angličtina, dánčina, gréčtina, španielčina, portugalcina, švédčina a fínčina.

Po vstupe nových členských štátov je úradných jazykov dovedna 20, keď sa pridali estónčina, lotyščina, litovčina, maltčina, poľština, slovenčina, slovinčina, čeština a maďarčina.

Avšak zmluvy EÚ jestvujú v 21 úradných jazykových verziách. Okrem 20 úradných jazykov sú zmluvy EÚ totižto preložené aj do írčiny (gaelčiny).

58. Úradný vestník EÚ – sú to noviny?

Ú. v. znamená Úradný vestník Európskej únie. Nie sú to noviny, ale úradná publikácia, ktorá sa používa na uverejňovanie legislatívy, informácií, oznamov a predbežných legislatívnych aktov EÚ.

Ú. v. sa uverejňuje každý deň v 20 úradných jazykoch (pozri otázku č. 57) v dvoch sériách. „Séria L“ obsahuje legislatívu a „séria C“ obsahuje informácie, oznamy a predbežné legislatívne akty EÚ. K ú. v. existuje aj doplnok: „séria S,“ ktorá obsahuje informácie o vyhlásených verejných súťažiach. Informácie o vyhlásených verejných súťažiach možno tiež nájsť v databáze TED.

EUR-Lex poskytuje bezplatný prístup k sériám L a C úradného vestníka od roku 1999 ako aj databázu TED na webovej stránke: europa.eu.int/eur-lex.

Úradný vestník

Pred nadobudnutím platnosti Zmluvy z Nice 1. februára 2003 bol úradný vestník známy ako Úradný vestník Európskych spoločenstiev.

59. Čo má EÚ spoločné s letným časom?

Čas, v ktorom sa začína a končí leto, je rovnaký vo všetkých členských štátoch EÚ. Ale nebolo to vždy tak. V roku 1980 mali všetky krajiny EÚ letný čas, ale s rozličnými začiatočnými a koncovými dátumami. Prvé regulácie letného času v EÚ boli zavedené v roku 1981. Dátumy a časové rozdiely pre začiatok a koniec letného času až do roku 2006 sú v súčasnosti stanovené v smernici (pozri otázku č. 63).

Letný čas

2005: od nedele 27. marca do nedele 30. októbra

2006: od nedele 26. marca do nedele 29. októbra

60. Čo je to COSAC?

COSAC je rokovacím fórom výborov národných parlamentov zaoberajúce sa európskymi záležitosťami krajín EÚ a kandidátskych krajín s predstaviteľmi Európskeho parlamentu. Cieľom zasadania COSAC je šírenie informácií o práci EÚ. Témy diskutované na zasadaniach môžu zahŕňať aktuálne otázky v EÚ, ale aj všeobecnejšie témy, akými sú úloha národných parlamentov v EÚ, princíp subsidiarity (pozri otázku č. 72), transparentnosť v EÚ a pod.

Od roku 1989 sa zasadnutia COSAC uskutočňujú dvakrát za rok, keďže sa predpokladá, že COSAC by sa mal stretnúť raz počas každého predsedníctva. Zasadnutia obyčajne trvajú jeden a pol dňa a za zorganizovanie zasadnutia a prípravu agendy je zodpovedný parlament krajiny predsedajúcej v EÚ.

Zasadnutia sa uskutočňujú v spolupráci so sekretariátom COSAC. Sekretariát COSAC sídli v budove Európskeho parlamentu v Bruseli a pozostáva z jedného stáleho úradníka, jedného úradníka z Európskeho parlamentu a po jednom úradníkovi z bývalej, súčasnej a budúcej predsedníckej krajiny.

Viac sa môžete dočítať na domovskej stránke COSAC: www.cosac.org.

COSAC

COSAC je skratka francúzskeho názvu „*Conférence des Organes Spécialisés dans les Affaires Communautaires*“, čo voľne preložené znamená Konferencia výborov pre európske záležitosti.

Pravidlá

61. Čo je to princíp subsidiarity?

Princíp subsidiarity je jedným z ústredných princípov v kontexte EÚ, ktorý hovorí, že politické rozhodnutia v EÚ sa musia vždy prijímať na najnižšej možnej administratívnej a politickej úrovni a tak blízko k občanom, ako je to len možné. To znamená, že okrem oblastí, kde má EÚ výlučné právomoci, môže EÚ konať len vtedy, ak by bolo lepšie príslušnú legislatívu zaviesť na úrovni EÚ než na úrovni národnej, regionálnej alebo miestnej.

Pred predložením návrhu na novú legislatívu musí Komisia vždy preskúmať, či je návrh v súlade s princípom subsidiarity a toto aj odôvodniť. Vo všeobecnej rovine princíp subsidiarity znamená, že musia byť splnené dve podmienky, aby EÚ mohla prijímať legislatívu v oblastiach, kde tak môže robiť EÚ aj členské štáty:

1. cieľ návrhu nie je možné lepšie uskutočniť prostredníctvom vlastnej legislatívy členských štátov;
2. cieľ návrhu je možné lepšie uskutočniť zákonodarstvom na úrovni EÚ ako na národnej úrovni.

Princíp subsidiarity je úzko prepojený s princípom proporcionality, v súlade s ktorým by opatrenia EÚ nemali zachádzať ďalej, ako je potrebné na naplnenie cieľov zmlúv (pozri otázku č. 1).

Princípy subsidiarity a proporcionality, článok 5 ods. 2 a 3 Zmluvy o EÚ

Spoločenstvo koná v medziach právomocí vymedzených touto zmluvou a cieľov, ktoré sú v nej zakotvené.

V oblastiach, ktoré nepatria do jeho výlučnej kompetencie, vyvíja spoločenstvo činnosť v súlade s princípom subsidiarity len vtedy a len v takom rozsahu, pokiaľ ciele navrhované touto činnosťou nemôžu byť uspokojivo dosiahnuté členskými štátmi a z dôvodov rozsahu alebo dôsledkov navrhovanej činnosti ich možno lepšie dosiahnuť prostredníctvom spoločenstva.

Spoločenstvo žiadnou činnosťou neprekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľov tejto zmluvy.

Princíp subsidiarity bol v zmluvách zakotvený Maastrichtskou zmluvou a pravidlá pre jeho výklad boli stanovené v deklarácii. Následne bol spolu s Amsterdamskou zmluvou prijatý protokol (pozri otázku č. 8) týkajúci sa uplatňovania princípov subsidiarity a proporcionality. Protokol okrem iného vyzval Komisiu, aby uskutočnila systematickú analýzu toho, ako legislatívne návrhy zohľadňujú princíp subsidiarity a uložil povinnosť používať opatrenia EÚ s čo najužším rozsahom všade, kde to je možné.

Komisia každý rok zostavuje správu pre Európsky parlament, Radu a Európsku radu, týkajúcu sa uplatňovania princípov subsidiarity a proporcionality.

Systém včasného varovania v novej Ústavnej zmluve

Nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) stanovuje, že národné parlamenty musia odteraz pomáhať pri zabezpečovaní dodržiavania princípu subsidiarity. Toto sa má uskutočňovať prostredníctvom takzvaného „systému včasného varovania.“

Podľa Ústavnej zmluvy návrhy Komisie na európske právne akty musia byť zaslané národným parlamentom v rovnakom čase ako Rade a Európskemu parlamentu. Národné parlamenty tiež dostanú pozmeňujúce a doplňujúce návrhy z Európskeho parlamentu, ako aj návrhy skupín členských štátov a iných inštitúcií EÚ.

Každý parlament má potom možnosť, aby do šiestich týždňov od odoslania návrhu predložil odôvodnené stanovisko, v ktorom parlament vysvetľuje, prečo podľa jeho názoru daný návrh porušuje princíp subsidiarity.

Komisia, Rada a Parlament sú povinné vziať takéto stanovisko do úvahy a ak sa jedna tretina národných parlamentov sťažuje, že konkrétny návrh zákona EÚ porušuje princíp subsidiarity, musí byť návrh prehodnotený. Komisia sa potom môže rozhodnúť, či svoj návrh potvrdí, pozmení ho, alebo ho stiahne. Toto rozhodnutie musí byť odôvodnené.

Ak ide o návrhy týkajúce sa politicky citlivých oblastí justičnej spolupráce v trestných záležitostiach alebo policajnej spolupráce, návrh musí byť prehodnotený už vtedy, ak jedna štvrtina národných parlamentov vydá odôvodnené stanovisko.

62. Čo je to nariadenie?

„Nariadenie“ je označenie pre jeden z rozličných typov právnych aktov používaných v EÚ. Klasické predpisy pre spoluprácu v EÚ sú uvedené v Článku 249 Zmluvy o založení ES – menovite nariadenia, smernice a rozhodnutia. Článok 249 zmluvy nezabezpečuje zákonnú moc, t.j. právny základ pre vydávanie predpisov, ale definuje ich právny účinok.

Podľa zmlúv je v princípe na zákonodarcovi v rámci EÚ, aby rozhodol, aký typ právneho aktu sa má použiť. Avšak v zmluvách je niekoľko ustanovení, ktoré naznačujú, aký typ predpisu sa má vypracovať. Napríklad smernice (pozri otázku č. 63) musia byť vydané pri uplatnení článku 94 zmluvy týkajúcom sa vnútorného trhu (pozri otázku č. 88).

Pokiaľ ide o nariadenia, zmluva hovorí: „Nariadenie má všeobecnú platnosť. Je záväzná vo svojej celistvosti a je priamo uplatniteľná vo všetkých členských štátoch.“

Povedať, že nariadenie „má všeobecnú platnosť“ znamená, že nie je zamerané na určitú skupinu ľudí, na rozdiel od rozhodnutia zameraného napríklad na špecifickú inštitúciu alebo podnik alebo malý počet osôb, ktoré môžu byť jasne určené.

Okrem toho môže byť nariadenie uplatňované s priamym účinkom v členských štátoch a ukladať priame práva a povinnosti občanom v jednotlivých krajinách EÚ. Nie je teda potrebná žiadna národná legislatíva na to, aby mali nariadenia právny účinok v členských štátoch. Okrem iného je to aj priama uplatniteľnosť nariadení, ktorá pomáha robiť spoluprácu v EÚ jedinečnou v porovnaní s tradičnou medzinárodnou spoluprácou medzi krajinami. Hoci sú nariadenia priamo

uplatniteľné v členských štátoch, často sa ponecháva na samotné krajiny, aby stanovili doplňujúce predpisy, napríklad pokiaľ ide o tresty za porušenie nariadenia.

Článok 249 Zmluvy o založení ES nie je vyčerpávacím zoznamom predpisov používaných v rámci EÚ. V Zmluve o EÚ sú opísané aj niektoré ďalšie, a sú to pomerne špecifické právne akty rôzneho rozsahu a charakteru: napríklad termín „hlavné smery,“ ktorý je použitý v článku 99 zmluvy v súvislosti s koordináciou hospodárskych politík členských štátov.

Zmluva o EÚ tiež obsahuje ustanovenia týkajúce sa pravidiel uplatňovaných v súvislosti so spoluprácou EÚ v rámci druhého a tretieho piliera (pozri otázku č. 12) týkajúcou sa zahraničnej a bezpečnostnej politiky, respektíve spolupráce v oblasti policajnej práce a trestných záležitostí (pozri otázku č. 64).

Právne akty v novej Ústavnej zmluve

Nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) nahrádza súčasné formy právnych aktov šiestimi novými typmi: európskymi zákonmi, európskymi rámcovými zákonmi, európskymi nariadeniami, európskymi rozhodnutiami, odporúčaniami a stanoviskami.

Aby bolo jasné, ktoré inštitúcie predpisy prijali, rozlišuje sa medzi legislatívnymi a nelegislatívnymi aktmi.

Legislatívne akty, t.j. zákony a rámcové zákony, budú obyčajne prijímané v súlade s riadnym legislatívnym postupom, t.j. Európsky parlament a Rada spoločne prijímú právny akt.

Nelegislatívne právne akty, t.j. nariadenia a rozhodnutia, bude v zásade prijímať jedna inštitúcia, obyčajne Rada, pričom Európsky parlament bude mať právo konzultácie, alebo to budú právne akty, na prijatie ktorých dostala právomoci Komisia.

V kategórii nelegislatívnych aktov sa zavádzajú dve podkategórie: delegované európske nariadenia a vykonávacie akty (vykonávacie nariadenia alebo vykonávacie rozhodnutia).

Vykonávacie akty (komitológia)

Ak sú pre implementáciu prijatých právne záväzných aktov potrebné jednotné podmienky, Komisia, a v špecifických prípadoch aj Rada, môže dostať právomoc na prijatie vykonávacích aktov.

Ustanovenie týkajúce sa týchto záležitostí do značnej miery zodpovedá súčasným ustanoveniam, v súlade s ktorými môžu Komisia a Rada prijímať vykonávacie opatrenia. Prijímanie vykonávacích opatrení Komisiou sa uskutočňuje z poverenia Radou a Európskym parlamentom v takzvaných „základných aktoch,“ pričom Komisia svoje právomoci uplatňuje pod kontrolou množstva rôznych výborov úradníkov. Celý systém a protokol týkajúci sa týchto vykonávacích právomocí je známy ako „komitológia“ (pozri otázku č. 46). Kontrolné ustanovenia sú v súčasnosti prijímané jednohlasným rozhodnutím Rady na základe všeobecného stanoviska Európskeho parlamentu; podľa Ústavnej zmluvy sa má uplatňovať riadny legislatívny postup (spolurozhodovacia procedúra – pozri otázku č. 69).

Delegované európske nariadenia s možnosťou stiahnutia

Zavádza sa nová kategória právneho aktu, v súlade s ktorým môže byť Komisii udelená právomoc na prijatie delegovaných európskych nariadení (nelegislatívnych aktov), ktoré môžu rozširovať alebo pozmeňovať niektoré menej závažné prvky zákonov alebo rámcových zákonov.

Toto je nová kategória právneho aktu, odlišná od vykonávacích aktov, ktoré sú vypracovávané Komisiou pod dohľadom výborov zahŕňajúcich úradníkov z členských štátov. Podmienky pre delegovanie sú také, že zákony a rámcové zákony musia explicitne vymedzovať účel, rozsah a trvanie delegovania, pričom delegovanie sa nemôže týkať závažných prvkov v danej oblasti. Európsky parlament a Rada môžu rozhodnúť o zrušení možnosti delegovania. V súlade s platnými predpismi môže byť splnomocnenie Komisie odvolané len prostredníctvom nového právneho aktu, a preto je táto procedúra podrobovaná kritike za prílišnú ťažkopádnosť a rozvláčnosť. Delegované európske nariadenie môže nadobudnúť účinnosť len vtedy, ak Európsky parlament alebo Rada nevznesú námietku v lehote určenej európskym zákonom alebo rámcovým zákonom.

Cieľom toho, že je Komisii umožnené prijímať delegované nariadenia, je podnietiť Radu a Európsky parlament, aby sa zameriavali na globálne problémy a technické detaily prenechali Komisii.

Nariadenie

Príkladom nariadenia je nariadenie Rady (EHS) č. 2092/91 z 24. júna 1991 o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín.

Nariadenia a smernice v Ústavnej zmluve

Podľa Ústavnej zmluvy sa bude typ právneho aktu v súčasnosti známy ako „nariadenia“ nazývať „európske zákony.“ Označenie „nariadenia“ bude zachované, ale bude sa používať pre odlišný typ predpisu (pozri diagram na strane xx).

Podľa Ústavnej zmluvy sa budú súčasné „smernice“ nazývať „európske rámcové zákony.“

Šesť typov právnych aktov špecifikovaných v Ústavnej zmluve

Legislatívne akty	Nelegislatívne akty	Nezáväzná akty
<p>Európske zákony V právnom účinku rovnocenné súčasným nariadeniam.</p> <p>Európske zákony sú legislatívne akty so všeobecnou platnosťou. Sú záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.</p>	<p>Európske nariadenia Ich účelom je uskutočnenie európskych zákonov alebo rámcových zákonov.</p> <p>Európske nariadenia sú nelegislatívne akty so všeobecnou platnosťou so zameraním na uskutočňovanie legislatívnych aktov a určitých ustanovení Ústavy. Môžu byť záväzné v celom rozsahu</p>	<p>Odporúčania Rovnocenné súčasným odporúčaniam.</p> <p>Nie sú záväzné.</p>

	a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch, alebo môžu byť záväzné pre každý členský štát, ktorému sú určené, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a prostriedkov sa ponecháva vnútroštátnym orgánom.	
<p>Európske rámcové zákony</p> <p>V právnom účinku rovnocenné súčasným smerniciam.</p> <p>Európske rámcové zákony sú legislatívne akty záväzné pre každý členský štát, ktorému sú určené, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a prostriedkov sa ponecháva vnútroštátnym orgánom.</p>	<p>Európske rozhodnutia</p> <p>V právnom účinku rovnocenné súčasným rozhodnutiam.</p> <p>Európske rozhodnutia sú nelegislatívne akty záväzné v celom rozsahu. Rozhodnutie, ktoré označuje tých, ktorým je určené, je záväzné len pre nich.</p>	<p>Stanoviská</p> <p>Rovnocenné súčasným stanoviskám.</p> <p>Nie sú záväzné.</p>

63. Čo je to smernica?

Smernica je jedným z klasických typov právnych aktov používaných na spoluprácu v rámci EÚ.

Článok 249 Zmluvy o ES hovorí o smernici nasledovne: „Smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom.“

Smernice teda v členských štátoch nie sú priamo uplatniteľné ako národné zákony, ale členské štáty musia smernicu transponovať do národného zákona v lehote určenej smernicou. Keď členský štát implementoval smernicu so národného zákona, musí o tom Komisiu upovedomiť (oznámenie – pozri otázku č. 66).

V zásade smernice určujú výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, ale ponecháva sa na členské štáty, aby rozhodli o forme a spôsoboch, ktoré majú byť použité na implementáciu smernice. V praxi existujú veľké rozdiely v rozsahu, ktorý členské štáty majú na určenie formy a spôsobov implementácie. Niektoré smernice určujú len veľmi všeobecný rozsah v rámci špecifickej politiky alebo určujú len minimálne pravidlá pre danú oblasť, na základe ktorých potom členské štáty môžu stanoviť prísnejšie požiadavky. Iné smernice môžu obsahovať veľmi detailné ustanovenia, ktoré v praxi členským štátom neponechávajú žiadny priestor, pokiaľ ide o národnú implementáciu smernice.

Ak členský štát neimplementuje smernicu načas, občania sa môžu napriek tomu dovolávať ustanovení smernice, ak už dátum pre implementáciu uplynul. Avšak toto vyžaduje, aby boli ustanovenia presné a jasné. Toto sa nazýva princípom priameho účinku smernice, ktorý stanovuje precedenčné právo Súdneho dvora.

Smernica

Príkladmi smerníc sú smernica 2000/84/ES Európskeho parlamentu a Rady z 19. januára 2001 o úprave letného času (pozri otázku č. 70) alebo smernica 2001/37/ES Európskeho parlamentu a Rady z 5. júna 2001 o aproximácii zákonov, nariadení a administratívnych ustanovení členských štátov týkajúcich sa výroby, prezentácie a predaja tabakových výrobkov.

Druhá zo smerníc okrem iného obsahuje predpisy, ktoré určujú, že tabakové výrobky musia byť označené varovaniami, ako napríklad „Fajčenie zabíja/Fajčenie môže zabíjať“ alebo „Fajčenie vážne škodí Vám a ostatným okolo Vás.“

Rozhodnutia a odporúčania

Článok 249 ďalej uvádza aj rozhodnutia a odporúčania, pričom hovorí:

„Rozhodnutie je vo svojej celistvosti záväzné pre toho, komu je určené.“

„Odporúčania a stanoviská nie sú záväzné.“

Odporúčania sa väčšinou vydávajú z iniciatívy inštitúcií, zatiaľ čo stanovisko je obyčajne odpoveďou na námietku alebo je súčasťou zvláštnej procedúry.

64. Čo je to spoločné stanovisko?

„Spoločné stanovisko“ je jeden z typov právnych aktov používaných v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky a v súvislosti s policajnou spoluprácou a justičnou spoluprácou v trestných záležitostiach medzi členskými štátmi EÚ (pozri diagram na strane xx).

Okrem toho môže Rada prijímať spoločné stanoviská ako súčasť rozhodovacích postupov EÚ – pozri otázku č. 80 o spolurozhodovacej procedúre.

Pravidlá, ktoré sa mali podľa Maastrichtskej zmluvy uplatňovať na spoluprácu v rámci tretieho piliera – justície a vnútorných záležitostí – pôvodne do veľkej miery zodpovedali pravidlám v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ale po uzatvorení Amsterdamskej zmluvy boli vízové, azylové, imigračné a ďalšie politiky súvisiace s voľným pohybom osôb presunuté z tretieho piliera do nadnárodnej spolupráce v prvom pilieri. Zároveň sa zmenili aj pravidlá týkajúce sa oblasti, ktorá zostala v treťom pilieri, t.j. policajnej spolupráce a justičnej spolupráce v trestných záležitostiach.

Článok 34 Zmluvy o EÚ uvádza štyri typy právnych aktov, ktoré sa používajú v súvislosti s policajnou spoluprácou a justičnou spoluprácou v trestných záležitostiach medzi členskými štátmi EÚ (pozri diagram na strane xx).

Právne akty v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky (článok 12 Zmluvy o EÚ)

Princípy a všeobecné pravidlá

- sú politické akty prijímané Európskou radou (pozri otázku č. 33)

Spoločné stratégie

- vytyčujú ciele, časový režim a nástroje EÚ v oblastiach spoločného záujmu členských štátov. Spoločné stratégie sa môžu týkať buď geografických záležitostí alebo špecifickej témy. Spoločné stratégie sú navrhnuté Radou a následne jednohlasne prijímané Európskou radou. Spoločné stratégie majú charakter právnych aktov v tom, že umožňujú Rade prijímať kvalifikovanou väčšinou vykonávacie akty vo forme spoločných postupov a spoločných pozícií.

Spoločné opatrenia

- sa používajú v konkrétnych situáciách, kde je potrebné, aby EÚ uskutočňovala rozhodnutia o postupoch a realizácii operácií. Spoločné opatrenia stanovujú podmienky implementácie operácií a sú záväzné pre členské štáty. Predstavujú najdôležitejší nástroj v rámci SZBP.

Spoločné stanoviská

- určujú prístup EÚ k špecifickým otázkam geografického charakteru alebo sa týkajú špecifických záležitostí. Členské štáty musia prispôbiť svoje národné politiky a ich diplomatické vyjadrenie spoločným stanoviskám. Napríklad sankcie EÚ voči tretím krajinám sa vykonávajú prostredníctvom prijatia spoločného stanoviska.

Posilňovanie systematickej spolupráce medzi členskými štátmi pri výkone politiky

je typom opatrenia bez špecifickej formy, ale členské štáty sa musia oboznámiť s danou záležitosťou a konzultovať navzájom všetky otázky týkajúce sa zahraničnej a bezpečnostnej politiky za účelom zaistenia toho, aby mali krajiny EÚ jednotnú politiku v danej oblasti.

Právne akty týkajúce sa policajnej spolupráce a justičnej spolupráce v trestných záležitostiach (článok 34 Zmluvy o EÚ)

Spoločné stanoviská

- vytyčujú stanovisko EÚ k špecifickej otázke. Nehovorí sa nič o záväznom účinku spoločných stanovísk.

Rámcové rozhodnutia

- majú za cieľ napomáhať harmonizácii legislatívy členských štátov. Rámcové rozhodnutia sú záväzné pre členské štáty, pokiaľ ide o cieľ, ktorý sa má dosiahnuť, čím sa podobajú smerniciam (pozri otázku č. 63), ale zásadný rozdiel je v tom, že priamy účinok je pri rámcových rozhodnutiach výslovne vylúčený.

Rozhodnutia

- sú záväzné rozhodnutia, ktoré ale nemôžu byť použité na aproximáciu legislatívy členských štátov. Rozhodnutia sú tiež vylúčené z priameho účinku.

Dohovory

- sú právne akty, ktoré musia byť členskými štátmi ratifikované v súlade s ich ústavnými zvyklosťami (pozri otázku č. 13). V tomto sú podobné typu právneho aktu používanému v tradičnej medzinárodnej spolupráci. Amsterdamská zmluva zaviedla ustanovenie, podľa ktorého môžu dohovory nadobudnúť platnosť, ak boli ratifikované aspoň polovicou členských štátov. Dohovor potom nadobúda platnosť v krajinách, ktoré ho ratifikovali.

65. Kde môžem nájsť predpisy EÚ?

Databáza Komisie EUR-Lex poskytuje bezplatný prístup k elektronickým verziám súčasných predpisov EÚ.

EUR-Lex: <http://europa.eu.int/eur-lex>.

EUR-Lex tiež poskytuje bezplatný prístup k elektronickým verziám úradných vestníkov od roku 1999 (pozri otázku č. 58), precedensom, parlamentným otázkam, pripravovanej legislatíve atď.

66. Čo znamená oznámenie?

Oznámenie alebo „notifikácia“ znamená poskytnutie informácií. Jestvujú rozličné procedúry, v súlade s ktorými sú členské štáty povinné notifikovať/informovať Komisiu, že prijali národnú legislatívu.

Pri prvej procedúre členské štáty informujú Komisiu, že už prijali predpisy implementujúce smernice do národného zákona (pozri otázku č. 63).

Pri druhej procedúre členský štát informuje Komisiu o prijatí národných predpisov, ktoré môžu predstavovať prekážku pre obchod, t.j. zabrániť voľnej výmene tovarov medzi krajinami EÚ. Komisia má potom tri mesiace na to, aby zhodnotila, či navrhované národné predpisy členského štátu budú predstavovať nejakú formu diskriminácie proti tovarom z iných členských štátov v danej krajine. Ak táto krajina do troch mesiacov nedostane správu od Komisie, národné predpisy môžu nadobudnúť účinnosť.

Avšak ak Komisia zhodnotí, že by mohli nastať problémy spojené s prijatím nových národných predpisov, začne sa dlhotrvajúca procedúra, pričom členský štát musí čakať s uplatňovaním pravidiel, až kým sa neskončí detailné preskúmanie. Ak je to žiadúce, Komisia môže v konečnom dôsledku zakázať uplatňovanie predpisov.

Nakoniec sú členské štáty povinné informovať Komisiu o štátnej pomoci (pozri otázku č. 93).

67. Aké rozhodovacie procedúry existujú v rámci EÚ?

V EÚ existuje niekoľko rozličných rozhodovacích procedúr v závislosti od daných oblastí spolupráce.

Veľmi všeobecne je možné princíp legislatívneho postupu v EÚ zostručniť na fakt, že legislatíva vzniká ako výsledok toho, že Komisia zostavuje návrhy na predpisy, zatiaľ čo zákony sú prijímané buď spoločne Radou a Európskym parlamentom alebo Radou samotnou (pozri tiež otázku 46 o práve Komisie vydávať predpisy).

Zmluva o EÚ obsahuje viac než 22 rozličných legislatívnych procedúr, pričom štyri hlavné sú konzultačná procedúra, procedúra spolupráce, spolurozhodovacia procedúra a procedúra súhlasu.

Rozdiely medzi týmito procedúrami sa týkajú predovšetkým úlohy, ktorú v legislatívnom procese zohráva Európsky parlament.

Konzultačná procedúra je klasickou rozhodovacou procedúrou a je stále dôležitá, hoci bola zavedená už v roku 1958 s prijatím Rímskej zmluvy (pozri otázku č. 9). Podľa konzultačnej procedúry je Európsky parlament konzultovaný a má možnosť vyjadriť svoje stanovisko k návrhom Komisie predtým, ako Rada o nich prijme rozhodnutie (pozri tiež otázku č. 68).

Procedúra spolupráce (Článok 252 Zmluvy o založení ES) bola zavedená Jednotným európskym aktom v roku 1987 a v tom čase predstavovala prelom pre Európsky parlament, ktorému dala novú sféru vplyvu. Procedúra spolupráce sa v súčasnosti prakticky prestala používať, keďže bola do veľkej miery nahradená procedúrou spolurozhodovania (pozri otázku č. 69). Procedúra spolupráce je dnes obmedzená na určité aspekty týkajúce sa EMÚ (pozri otázku č. 74 o EMÚ).

Procedúra súhlasu bola zavedená Jednotným európskym aktom v roku 1987 a jej pôsobnosť bola rozšírená Maastrichtskou zmluvou na mnohé prípady, ktoré mali zostať vyňaté zo spolurozhodovacej procedúry, ale kde napriek tomu existovala vôľa dať dôležitú úlohu Európskemu parlamentu.

Princípom procedúry súhlasu je, že Rada a Parlament sa musia dohodnúť na texte, ktorý má byť prijatý. Rada nemôže prijať právny akt bez toho, aby dostala súhlasné stanovisko k danému právnemu aktu z Európskeho parlamentu. Parlament nemôže pozmeňovať návrhy, ale ak vydá nesúhlasné stanovisko, Rada nemôže právny akt prijať. Táto procedúra sa používa napríklad v súvislosti s prístupím nových členských štátov k EÚ (pozri otázku č. 24).

Spolurozhodovacia procedúra, ktorá robí legislatívu EÚ spoločnou záležitosťou Európskeho parlamentu a Rady, je jednou z najdôležitejších procedúr. Spolurozhodovacia procedúra bola zavedená Maastrichtskou zmluvou v roku 1993 (pozri otázku č. 69).

Ďalšie procedúry

Okrem týchto štyroch procedúr Zmluva obsahuje veľký počet ustanovení týkajúcich sa ďalších procedúr. Tieto procedúry môžu byť veľmi špecializované, napríklad procedúra pre prijatie rozpočtu (pozri otázku č. 80). Avšak procedúry môžu byť aj veľmi jednoduché, kde je Rada formálne osamotená v prijímaní rozhodnutí. Toto sa vzťahuje na rozhodnutia o tom, či štátna pomoc členského štátu bude prijatá napriek faktu, že v EÚ je štátna pomoc v zásade zakázaná (pozri otázku č. 93).

Zjednodušenie v Ústavnej zmluve

Jednou z ústredných otázok súvisiacich so vznikom novej Ústavnej zmluvy bolo zjednodušenie existujúceho systému predpisov a legislatívnych procedúr. Výsledkom v novej Ústavnej zmluve je to, že zákony a rámcové zákony budú v zásade prijímané v súlade s riadnou legislatívnou procedúrou, ktorá je rovnocenná so spolurozhodovacou procedúrou. Avšak aj tu jestvuje množstvo výnimiek.

68. Ako funguje konzultačná procedúra?

Konzultačná procedúra dáva Európskemu parlamentu možnosť vyjadriť svoje stanovisko k návrhu Komisie predtým, ako Rada prijme rozhodnutie. Rada je povinná vziať stanovisko Parlamentu na vedomie, ale nie je povinná držať sa ho.

Konzultačná procedúra nie je opísaná v konkrétnom článku v zmluvách EÚ, ale v konkrétnych ustanoveniach formulujúcich právny základ pre vydávanie predpisov.

Konzultačná procedúra sa používa v oblastiach s množstvom legislatívy, akými sú napríklad poľnohospodárska politika a colná únia, ako aj pre záležitosti ako harmonizácia nepriamych a spotrebných daní, predpisy upravujúce občianstvo EÚ, záväzné predpisy pre boj s diskrimináciou, atď.

Procedúra funguje nasledovne:

- Komisia predloží návrh, ktorý je zaslaný Rade, a Rada požiada Európsky parlament o jeho stanovisko.
- Európsky parlament vydá stanovisko väčšinou prítomných členov (nie je tu žiadna lehota). Obyčajne Parlament prijme sériu pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov k návrhu Komisie.
- Komisia sa môže rozhodnúť predložiť pozmenený a doplnený návrh založený na stanovisku Parlamentu.
- Rada prijíma právny akt kvalifikovanou väčšinou alebo jednohlasne v závislosti od danej oblasti spolupráce (nie je tu žiadna lehota). Rada môže návrhy Komisie pozmeniť a doplniť len jednohlasne.

69. Ako funguje spolurozhodovacia procedúra?

Spolurozhodovacia procedúra je v súčasnosti jednou z najdôležitejších legislatívnych procedúr v EÚ. Bola zavedená Maastrichtskou zmluvou v roku 1993 a neskôr „sprísnená“ Amsterdamskou zmluvou.

Spolurozhodovacia procedúra pomohla významne posilniť vplyv Európskeho parlamentu. Radu a Európsky parlament postavila na rovnakú úroveň v tom zmysle, že obe inštitúcie musia schváliť návrh, aby sa mohol stať skutočnosťou. Spolurozhodovacia procedúra tiež dáva Európskemu parlamentu možnosť vyjednávať priamo s Radou v zmierovacom výbore v prípade chýbajúcej zhody ohľadne návrhu.

Od nadobudnutia platnosti Zmluvy z Nice sa spolurozhodovacia procedúra používa v približne 45 oblastiach spolupráce. Poľnohospodárstvo, rybolov, obchodná politika a nepriame dane nepodliehajú spolurozhodovacej procedúre, ale legislatíva v týchto oblastiach bude prijímaná v súlade s konzultačnou procedúrou (pozri otázku č. 68), až kým nenadobudne platnosť Ústavná zmluva.

Spolurozhodovacia procedúra je rozdelená na tri fázy. Návrh môže prejsť až tromi čítaniami. Či sa konečné prijatie uskutoční počas prvého alebo druhého čítania, alebo či návrh musí ísť aj do tretieho čítania, závisí od ochoty zúčastnených vyjednávať.

Tri fázy spolurozhodovacej procedúry sú nasledovné:

Prvé čítanie (žiadna lehota):

Komisia predloží legislatívny návrh.

Európsky parlament prijme stanovisko. Stanovisko sa prijíma jednoduchou väčšinou hlasov (na rozdiel od absolútnej väčšiny, spomínanej v súvislosti s druhým čítaním). Toto stanovisko obyčajne obsahuje pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Parlamentu.

Rada potom môže návrh, ktorý tak nadobudne formu zákona, prijať kvalifikovanou väčšinou, ak:

- a. Rada a Parlament prijmú návrh Komisie v predloženej forme alebo
- b. Rada podporí všetky pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Európskeho parlamentu.

Avšak Rada sa tiež môže rozhodnúť prijať pozmenený a doplnený text vo forme takzvaného „spoločného stanoviska“ (pozri tiež otázku č. 64, kde je pojem „spoločné stanovisko“ použitý v rozličných kontextoch), ak nepovažuje návrh Komisie za pripravený na rozhodnutie.

Spoločné stanovisko sa oznámi Parlamentu, pričom Rada Parlamentu poskytne detailné vysvetlenie dôvodov spoločného stanoviska. Komisia tiež musí vysvetliť svoj postoj k stanovisku prijatému Radou.

Druhé čítanie (lehota: 3 mesiace + 1):

V druhej fáze sú tri možnosti:

- a. Právny akt sa považuje za prijatý, ak Parlament schváli spoločné stanovisko Rady v danej podobe jednoduchou väčšinou, alebo ak Parlament nezaujme stanovisko.
- b. Parlament môže spoločné stanovisko zamietnuť absolútnou väčšinou.
- c. Parlament môže prijať pozmeňujúce a doplňujúce návrhy k spoločnému stanovisku absolútnou väčšinou, čo musí schváliť najmenej 376 zo 732 členov Parlamentu. Pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Parlamentu sa predložia Rade, ktorá potom môže iniciovať druhé čítanie. Komisia musí vyjadriť svoje stanovisko k pozmeňujúcim a doplňujúcim návrhom Parlamentu. Rada potom môže v lehote troch mesiacov od prijatia pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov Parlamentu návrh prijať kvalifikovanou väčšinou, ak sú všetky pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Parlamentu prijateľné. Avšak ak Komisia vydá nesúhlasné stanovisko k pozmeňujúcim a doplňujúcim návrhom Parlamentu, v Rade sa vyžaduje jednohlasnosť.

Zmierovací výbor

Ak si Rada neželá prijať všetky pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Parlamentu, predsedajúci minister musí do šiestich týždňov (v závislosti od dohody s predsedom Európskeho parlamentu)

zvolať zmierovací výbor, ktorý sa musí pokúsiť vyriešiť rozpory medzi Radou a Parlamentom a zostaviť kompromisný text.

Zmierovací výbor sa skladá z 25 zástupcov členských štátov – obyčajne veľvyslancov členských štátov pri EÚ (pozri otázku č. 42) – a 25 členov Európskeho parlamentu plus komisár zodpovedný za danú oblasť pôsobnosti.

Tretie čítanie (lehota: 6 týždňov + 2):

Zmierovací výbor má potom šesť týždňov na dosiahnutie dohody o kompromisnom texte, ktorý nájde podporu v Rade aj Európskom parlamente. Ak sa dosiahne dohoda, Rada a Európsky parlament majú šesť týždňov na schválenie návrhu. Rada ministrov rozhodnutie obyčajne prijíma kvalifikovanou väčšinou, zatiaľ čo Európsky parlament musí návrh schváliť väčšinou odovzdaných hlasov.

Ak však ani Rada ani Európsky parlament nie sú schopné návrh schváliť v lehote šiestich týždňov, návrh je automaticky zamietnutý.

Lehoty troch mesiacov a šiestich týždňov môžu byť predĺžené o maximálne jeden mesiac, resp. dva týždne, z iniciatívy Európskeho parlamentu alebo Rady.

Riadna legislatívna procedúra v Ústavnej zmluve

Nová Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7) mení názov spolurozhodovacej procedúry na riadnu legislatívnu procedúru. Ak nie je v špeciálnych ustanoveniach uvedené inak, riadna legislatívna procedúra sa používa ako štandardný legislatívny postup. V zásade sú Európsky parlament a Rada ako zákonodarcovia postavení na jednu úroveň v súlade s ustanoveniami Ústavnej zmluvy.

Tabuľka 1. Spolurozhodovacia procedúra, 1. čítanie

Návrh Komisie
Prvé čítanie v Parlamente
Komisia sa vyjadrí k spoločnému stanovisku Pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Schvaľuje návrh
Prvé čítanie v Rade Rada schvaľuje návrh podmienený pozmeňujúcimi a doplňujúcimi návrhmi EP. Návrh prijatý Neschvaľuje všetky pozmeňujúce a doplňujúce návrhy a prijíma spoločné stanovisko (SS)
Komisia sa vyjadrí k spoločnému stanovisku
Návrh sa vracia do Európskeho parlamentu na druhé čítanie

Tabuľka 2: Spolurozhodovacia procedúra, 2. čítanie

Druhé čítanie v Európskom parlamente

Európsky parlament zamieta SS absolútnou väčšinou. Návrh prepadá

Európsky parlament schvaľuje SS. Návrh je prijatý

Pozmeňujúce a doplňujúce návrhy k SS prijaté absolútnou väčšinou

Komisia prijíma stanovisko k pozmeňujúcim a doplňujúcim návrhom EP

Druhé čítanie v Rade

Rada schvaľuje návrh podmienený pozmeňujúcimi a doplňujúcimi návrhmi EP. Návrh prijatý

Zamieta pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Európskeho parlamentu

Návrh prechádza do 3. fázy. Zvolanie zmierovacieho výboru

Tabuľka 3: Spolurozhodovacia procedúra, 3. čítanie

Zvolanie zmierovacieho výboru

Nie je dosiahnutá dohoda, návrh prepadá

Dosiahnutie dohody v zmierovacom výbore

Tretie čítanie v Európskom parlamente

Návrh schválený jednoduchou väčšinou

Tretie čítanie v Rade

Návrh schválený kvalifikovanou väčšinou

Právny akt je prijatý

70. Čo je to „acquis communautaire“?

„Acquis communautaire“ je francúzsky výraz, ktorý znamená niečo ako „to, čo Spoločenstvo získalo“/„to, čo Spoločenstvo dosiahlo.“ Tento pojem sa používa na označenie celého súboru legislatívy EÚ, t.j. všetkého od zmlúv po smernice, precedenčné právo Súdneho dvora, deklarácie a medzinárodné zmluvy atď.

Keď má do EÚ vstúpiť nový členský štát, v zásade musí od prvého dňa členstva vyhovieť celému súboru pravidiel a nariadení, t.j. „acquis communautaire“, alebo len „acquis,“ (pozri otázku č. 24).

V súvislosti s rozšírením EÚ 1. mája 2004 vykonala EÚ detailné preskúmanie acquis s kandidátskymi krajinami – tzv. analytické skúmanie („acquis-screening“). Komisia sa podujala zorganizovať ako súčasť analytického skúmania technické školenie o súbore pravidiel a nariadení EÚ, aby kandidátskym krajinám umožnila lepšie pochopenie ich rozsahu a obsahu. Tento proces dal kandidátskym krajinám možnosť zhodnotiť potrebu prechodných období v oblastiach, kde si daná krajina myslela, že nebude schopná vyhovieť požiadavkám acquis od prvého dňa svojho členstva (pozri otázku č. 22 o prechodných opatreniach).

Euro a rozpočet

71. V ktorých krajinách sa používa euro?

1. januára 2002 bolo euro zavedené v 12 z vtedajších 15 krajín EÚ: Nemecku, Francúzsku, Taliansku, Belgicku, Holandsku, Luxembursku, Írsku, Grécku, Španielsku, Portugalsku, Rakúsku a Fínsku.

Spojené kráľovstvo, Švédsko a Dánsko si ponechali libry šterlingov a koruny, ale v 12 krajinách eurozóny boli nemecké marky, franky, líry, pesety, drachmy, atď. nahradené eurom ako platobným prostriedkom. Po prechodnom období, v ktorom sa staré meny nahrádzali euromincami a bankovkami, je teraz euro jediným zákonným platidlom v krajinách eurozóny.

Euro sa tiež používa v Monaku, San Marine a Vatikánskom štáte, ktoré síce nie sú členmi EÚ, ale týmto trom malým štátom bolo dokonca dané povolenie vydávať euromince s vlastnými národnými špecifikami. To znamená, že dovedna existuje 15 rozličných národných verzií euromincí, ktoré môžu byť používané vo všetkých krajinách eurozóny (pozri otázku č. 73).

Desať nových krajín, ktoré vstúpili do EÚ 1. mája 2004, má povinnosť zaviesť euro v dlhodobom horizonte, pričom toto sa nemôže uskutočniť skôr ako v roku 2006 (pozri otázku č. 72).

Referendá o eure

V referende z 28. septembra 2000 väčšina ľudí hlasovala proti účasti Dánska v tretej fáze EMÚ a zavedeniu eura (pozri otázku č. 21). V Švédsku sa podobné referendum o zavedení eura konalo 14. septembra 2003 a väčšina ľudí v ňom tiež hlasovala „nie“ (pozri otázku č. 21).
--

72. Zavádzajú nové členské štáty euro?

1. mája 2004 vstúpilo do EÚ desať nových krajín: Česká republika, Estónsko, Cyprus, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovinsko a Slovensko.

Nové krajiny majú povinnosť zaviesť euro v dlhodobom horizonte, ale krajiny sa nemôžu automaticky začleniť do eurosystému. Aby to bolo možné, je potrebné splniť určité podmienky.

Aby sa krajina mohla začleniť, musí splniť konvergenčné kritériá (pozri otázku č. 75). Splnenie konvergenčných kritérií okrem iného znamená, že krajina sa najmenej dva roky pred vstupom do eurosystému zúčastňuje na Európskom mechanizme výmenných kurzov (ERM II) bez výraznejších výkyvov (pozri otázku č. 76).

Prvými z nových krajín, ktoré vstúpili do ERM II, boli Estónsko, Litva a Slovinsko. Tieto tri krajiny sa zúčastňujú na ERM II od 28. júna 2004 so štandardným flukтуаčným pásmom +/-15 %. Dánsko je už mnoho rokov jediným účastníkom ERM II s flukтуаčným pásmom 2,25 %.

Prvé z nových krajín EÚ teda môžu zaviesť euro najskôr v roku 2006 pod podmienkou, že splnia aj ostatné konvergenčné kritériá.

73. Koľko euro „stojí“ a ako vyzerá?

V krajinách, ktoré nemajú euro, jedno euro približne zodpovedá hodnotám v národných menách uvedených nižšie:

***** Insert list euro value in non-euro EU-countries *****

***** Insert pictures of coins and notes *****

Oficiálnou skratkou eura je EUR.

Výmenný kurz eura môže kolísať tak ako výmenné kurzy iných mien, pričom aktuálny výmenný kurz možno nájsť na oficiálnej webovej stránke Európskej centrálnej banky pre euro:
www.euro.ecb.int

Jedno euro sa skladá zo 100 centov.

Ako vidieť na obrázku nižšie, existuje osem rozličných euromincí v hodnotách 1, 2, 5, 10, 20 a 50 centov a 1 a 2 EUR.

Jedna strana mincí je rovnaká vo všetkých krajinách eurozóny, ale vzhľad druhej strany sa ponecháva na jednotlivých krajinách. Národný motív nemá žiadny vplyv na používanie mincí. Eurominca s nemeckou stranou môže byť preto bez problémov použitá v ktorejkoľvek inej krajine eurozóny, napríklad Francúzsku alebo Taliansku. Dovedna existuje 15 rozličných verzií euromincí (pozri otázku č. 71).

Naproti tomu eurobankovky sú jednotné, bez národných variantov. Jestvuje sedem rozličných eurobankoviek v hodnotách 5, 10, 20, 50, 100, 200 a 500 EUR. Fyzické rozmery bankoviek závisia od ich hodnoty. Bankovka s hodnotou 5 EUR je teda aj najmenšou bankovkou; potom sa bankovky postupne zväčšujú až po najväčšiu bankovku s hodnotou 500 EUR.

Symbol eura – €

Grafický symbol pre euro – € – bol navrhnutý Komisiou. Návrh bol inšpirovaný gréckym písmenom epsilon (ε) a vzťahuje sa na prvé písmeno v slove Európa. Dve paralelné čiary symbolizujú stabilitu eura.

* Text related to picture

Zo zasadania Európskej rady v Madride v júni 1989; v popredí predseda Komisie Jacques Delors.

ECU/EURO

ECU (European Currency Unit – Európska menová jednotka) bola zúčtovacou jednotkou v rámci EÚ a skladala sa z mien zúčastnených krajín. ECU sa používala ako zúčtovacia mena medzi centrálnymi bankami krajín EÚ a ako zúčtovacia jednotka pre určovanie spoločných cien

v poľnohospodárstve a stanovenie rozpočtu. 1. januára 1999 bola ECU nahradená eurom v pomere 1:1.

74. Čo je to HMÚ?

HMÚ (anglicky EMU) je skratka pre Hospodársku a menovú úniu. Tento pojem zahŕňa spoluprácu v EÚ, ktorá sa týka ekonomických aj menových záležitostí, t.j. spolupráce v hospodárskej politike, spoločnej mene (eure) a pri zakladaní Európskej centrálnej banky.

HMÚ pozostáva z troch etáp. Dánsko, Spojené kráľovstvo a Švédsko sa nezúčastňujú na tretej etape HMÚ, t.j. tieto krajiny nezaviedli euro.

Dánsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo nemajú euro

Dánsko a Spojené kráľovstvo majú výnimku zo zmluvy, ktorá znamená, že nie sú povinné zaviesť euro. Švédsko euro nezaviedlo preto, lebo krajina nespĺňa všetky požiadavky, ktoré musia byť splnené pre účasť na tretej etape EMÚ. Švédsko okrem iného nespĺňa požiadavku stabilného výmenného kurzu (pozri otázku č. 76). Príčinou tohto stavu je, že v roku 1997 švédsky parlament rozhodol, že Švédsko by nemalo zaviesť euro hneď od začiatku, a preto sa Švédsko nesnažilo splniť požiadavku stabilného výmenného kurzu, čo si vyžaduje vstup do ERM II.

Vo všetkých troch krajinách by prípadné zavedenie eura muselo byť schválené v referende. V Dánsku a Švédsku sa referendá o zavedení eura konali v rokoch 2000 a 2003 (pozri otázku č. 21).

HMÚ má svoje korene v zasadnutí Európskej rady v Hannoveri v roku 1988, kedy bol ustanovený výbor na prípravu správy o tom, ako by mohla byť zavedená hospodárska a menová únia so spoločnou menou.

Výbor sa skladal z vtedajšieho predsedu Európskej komisie Jacquesa Delorsa, vtedy 12 guvernérov národných a centrálnych bánk a troch nezávislých expertov. Práca výboru vyvrcholila v Delorovej správe z roku 1989.

Delorova správa navrhovala hospodársku a menovú úniu v troch etapách. Okrem toho správa navrhovala lepšiu koordináciu hospodárskej politiky, pravidlá pre výšku a financovanie deficitov národných rozpočtov a vytvorenie nezávislej inštitúcie, ktorá mala byť zodpovedná za menovú politiku EÚ.

Na Európskej rade v Madride v júni 1989 bolo na základe Delorovej správy rozhodnuté o tom, že prvá etapa Hospodárskej a menovej únie by sa mala začať realizovať 1. júla 1990.

Prvá etapa HMÚ

Prvá etapa HMÚ znamenala, že krajiny mali vo väčšej miere koordinovať svoju hospodársku politiku. Krajiny mali vzájomne dohliadať na svoje ekonomiky, aby sa zaistil jednotnejší vývoj. Centrálné banky mali vzájomne prerokúvať otázky menovej politiky a jednotlivé krajiny sa mali zúčastňovať na menovej spolupráci v Európskom menovom systéme (EMS), ktorý bol ustanovený v roku 1979 a neskôr pretransformovaný na ERM II (pozri otázku č. 76).

* Text related to picture

Ohňostrož v parku Cinquantenaire v Bruseli pri príležitosti zavedenia eura 1. januára 2002.

V decembri 1990 sa začala Medzivládna konferencia (pozri otázku č. 36), ústiaca do Maastrichtskej zmluvy, ktorá nadobudla platnosť 1. novembra 1993. Maastrichtská zmluva obsahovala okrem iného aj právny základ pre druhú a tretiu etapu HMÚ, pričom tieto ustanovenia boli veľmi blízke návrhom prezentovaným v Delorsovej správe.

Druhá etapa HMÚ

Prechod k druhej etape HMÚ sa uskutočnil 1. januára 1994. Cieľom tejto etapy bolo zaistiť stabilnejší a jednotnejší vývoj v EÚ. Aby sa to mohlo dosiahnuť, krajiny sa museli snažiť o splnenie množstva ekonomických požiadaviek – konvergenčných kritérií (pozri otázku č. 75).

Za účelom koordinácie menovej politiky posilňovaním spolupráce medzi centrálnymi bankami členských štátov a prípravy zavedenia spoločnej meny bol založený Európsky menový inštitút (EMI).

Na zasadnutí Európskej rady v Madride v decembri 1995 bol dátum začiatku tretej etapy HMÚ stanovený na 1. január 1999. Zároveň sa rozhodlo, že názov spoločnej meny by mal byť euro a že eurobankovky a mince by mali byť zavedené najneskôr v roku 2002.

V máji 1998 sa hlavy štátov a predsedovia vlád na zasadnutí v Bruseli rozhodli, že tretia etapa HMÚ by na začiatku roka 1999 mohla začať v 11 členských štátoch: Belgicku, Fínsku, Francúzsku, Holandsku, Írsku, Taliansku, Luxembursku, Portugalsku, Španielsku, Nemecku a Rakúsku.

Tretia etapa HMÚ

Tretia etapa HMÚ teda začala 1. januára 1999 pre 11 zúčastnených krajín (Grécko nebolo prijaté až do 1. januára 2001). Táto etapa znamenala, že zúčastnené štáty pevne stanovili výmenné kurzy a zaviedli euro.

V rovnakom čase boli ustanovené aj Európsky systém centrálnych bánk a Európska centrálna banka, ktoré nahradili Európsky menový inštitút (EMI). Spoločnú menovú politiku a politiku výmenných kurzov krajín dopĺňa skutočnosť, že krajiny sú povinné koordinovať svoje hospodárske politiky ako vec spoločného záujmu. Krajiny zúčastnené na tretej etape sú povinné dodržiavať ustanovenia obsiahnuté v zmluve a Štatúte Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB), pričom museli dosiahnuť vysoký stupeň udržateľnej ekonomickej konvergenencie (pozri otázku č. 75).

75. Čo sú to konvergenčné kritériá?

Konvergenčné kritériá sú ekonomické požiadavky, ktoré musia krajiny EÚ splňať pre účasť na tretej etape HMÚ a teda aj zavedenie eura. Práve na základe zhodnotenia, či boli splnené konvergenčné kritériá, krajiny EÚ rozhodnú, či daná krajina môže prijať euro.

Konvergenčné kritériá sú uvedené v článku 121 Zmluvy o založení ES a detailnejšie opísané v protokole k zmluve (Protokol č. 21 o konvergenčných kritériách – pozri otázku č. 8 o protokoloch). V poradí podľa priority môžu byť konvergenčné kritériá opísané nasledovne:

1. Požiadavka cenovej stability

Táto požiadavka znamená, že miera inflácie (zvyšovanie spotrebiteľských cien) v členskom štáte nesmie prekročiť mieru inflácie v troch členských štátoch, ktoré majú najnižšiu infláciu, o viac ako 1,5 percentuálnych bodov.

2. Požiadavka udržateľnosti verejných financií

Nesmie jestvovať nadmerný deficit vo verejnom rozpočte. To znamená, že podľa všeobecného pravidla nesmie ročný verejný deficit prekročiť 3 % hrubého domáceho produktu. Výnimočne sa môže akceptovať, ak sa deficit podstatne a trvale znižoval a dosiahol úroveň blízku 3 %, alebo ak je malé porušenie úrovne 3 % výnimočné a dočasné.

3. Požiadavka týkajúca sa verejného dlhu

Všeobecne platí, že pomer hrubého verejného dlhu k hrubému domácemu produktu nesmie prekročiť 60 % na konci predchádzajúceho finančného roka. Je možné urobiť výnimku, ak sa deficit dostatočne znižoval a približuje sa k 60 % uspokojivým tempom.

4. Účasť na ERM II v predchádzajúcich dvoch rokoch

Členský štát musí byť účastníkom Mechanizmu výmenných kurzov (ERM II) Európskeho menového systému predchádzajúce dva roky bez výrazných výkyvov a v tomto období tiež nesmie devalvovať svoju menu.

5. Požiadavka týkajúca sa dlhodobých úrokových sadzieb

Nominálne dlhodobé úrokové sadzby v členskom štáte nesmú prekročiť zodpovedajúce úrokové sadzby v troch členských štátoch, ktoré dosiahli najlepšie výsledky, pokiaľ ide o cenovú stabilitu, o viac ako dva percentuálne body.

Hrubý domáci produkt je hodnota celkovej produkcie tovarov, služieb a investícií v krajine znížená o hodnotu použitých surovín a akejkoľvek štátnej pomoci.

76. Je ERM II postava z Hviezdných vojen?

ERM II je pomerne nezrozumiteľná skratka pre európsky mechanizmus výmenných kurzov II, ktorý sa zameriava na obmedzenie výkyvov zúčastnených mien oproti euru. Prostredníctvom tejto spolupráce sú zúčastnené meny úzko naviazané na euro.

V ERM II musia zúčastnené krajiny stabilizovať svoje výmenné kurzy voči euru. Táto spolupráca znamená, že pre zúčastnené krajiny je pevný stredný devízový kurz voči euru. Vo vzťahu k strednému devízovému kurzu je odsúhlasené fluktučné pásmo, ktoré príslušným menám dovoľuje mierny pohyb voči strednému kurzu.

Krajiny, ktoré nezaviedli euro, sa môžu zúčastniť na ERM II na základe dobrovoľnosti. Po tom, ako sa Grécko 1. januára 2001 pripojilo k euru, zostalo Dánsko jediným účastníkom ERM II až do 28. júna 2004, kedy doň vstúpili tri dnešné krajiny EÚ – Estónsko, Litva a Slovinsko.

Štandardné flukтуаčné pásmo v ERM II je +/-15 %. Estónsko, Litva a Slovinsko dodržiavajú toto flukтуаčné pásmo, ale Dánsko súhlasilo s užším pásmom, takže dánske flukтуаčné pásmo je +/-2,25 %.

To značí, že dánsky centrálny kurz je 746,038 DKK za 100 EUR, pričom dánske flukтуаčné pásmo je medzi 762,824 DKK a 729,252 DKK, čo znamená, že horné a dolné flukтуаčné limity sú okolo 7,63 DKK a 7,29 DKK za euro. Ak sa výmenný kurz dánskej koruny pohne smerom k jednému zo stanovených flukтуаčných limitov, Európska centrálna banka a Nationalbanken (Dánska centrálna banka) sú povinné udržať kurz v hraniciach flukтуаčného pásma. To sa zaisťuje prostredníctvom intervencie vo forme podporného nákupu alebo predaja dánskych korún. V prípade akútneho špekulatívneho tlaku voči dánskej korune môže Európska centrálna banka poskytnúť podporu vo forme krátkodobej pôžičky v eurách, aby doplnila dánske devízové rezervy.

Podobne majú pevné flukтуаčné pásma voči euru aj meny Estónska, Litvy a Slovinska, ale na úrovni +/-15 %.

77. Čo je to Pakt stability a rastu?

Pakt stability a rastu súvisí s HMÚ (pozri otázku č. 74) a má za cieľ zaistiť, aby sa členské štáty snažili dodržiavať rozpočtovú disciplínu tak, aby mohli byť v EÚ posilnené stabilita a rast.

V súlade s Paktom stability a rastu sú členské štáty povinné udržiavať rozpočtovú disciplínu vo vzťahu k verejným financiám, čo znamená, že pri normálnych úrovniach hospodárskej aktivity by štátne rozpočty členských štátov mali byť v prebytku alebo takmer vyrovnané.

Členské štáty musia Komisii a Rade každý rok poskytnúť kľúčové ekonomické údaje, čo je súčasťou systému monitorovania dodržiavania Paktu stability a rastu. Ekonomické údaje, ktoré musia eurokrajiny poskytnúť, sa prezentujú ako stabilizačné programy, zatiaľ čo krajiny mimo eurozóny musia predkladať konvergenčné programy.

Toto okrem iného zahŕňa informácie o zámeroch štátnych rozpočtov členských štátov na niekoľko rokov dopredu, predpovedanom hospodárskom vývoji a detailoch hospodárskej politiky, ktorú bude členský štát realizovať, aby splnil ciele Paktu stability a rastu.

Na základe ekonomických údajov Komisia zhodnotí, či krajina bude mať nadmerný deficit. Ak sa Komisia domnieva, že deficit je nadmerný alebo by nadmerný deficit mohol vzniknúť, upovedomí o tom Radu.

Odporúčania Rady

DV\562918SK.doc

96/130

External translation

Je potom na Rade, aby rozhodla (kvalifikovanou väčšinou – pozri otázku č. 43), či jestvuje nadmerný deficit. Ak Rada rozhodla, že jestvuje nadmerný deficit, dá príslušnej krajine odporúčania, aby situáciu v stanovenej lehote napravila.

Napomenutie Rady

Ak krajina nedodržiava odporúčania Rady, Rada môže kvalifikovanou väčšinou prijať napomenutie vo vzťahu k tejto krajine, v ktorom ju požiada o podniknutie potrebných ekonomických opatrení na uvedenie rozpočtu do poriadku. Ak nie je napomenutiu vyhovené, Rada má k dispozícii niekoľko možných sankcií vrátane rozhodnutia o tom, že krajina musí bezúročne uložiť určitú čiastku v Európskej centrálnej banke. Táto čiastka sa stane pokutou, ak je rozpočtový deficit aj po dvoch rokoch nadmerný.

Avšak vo vzťahu k Paktu stability a rastu sa sankcie vzťahujú len na krajiny, ktoré zaviedli euro, a hlasovaní v Rade o týchto záležitostiach sa zúčastňujú len krajiny eurozóny.

Pakt stability a rastu v kríze?

V roku 2004 vznikla kontroverzná polemika okolo Paktu stability a rastu. Otázkou je, či tu opísaná monitorovacia procedúra funguje v praxi, keď majú krajiny zhromaždené v Rade urobiť politicky citlivé rozhodnutie o prijatí ekonomických opatrení a prípadne i uvalenia sankcií voči inému členskému štátu.

Stručne povedané, celá vec začala tým, že v novembri 2003 Komisia odporučila Rade, aby rozhodla, že Francúzsko sa neriadilo odporúčaním Rady, že ekonomické opatrenia Nemecka neboli dostatočné na vyriešenie zlej hospodárskej situácie krajiny a že obom krajinám by malo byť nariadené, aby prijali konkrétne opatrenia na odstránenie deficitov.

Rada prijíma rozhodnutia kvalifikovanou väčšinou, pričom v Rade táto kvalifikovaná väčšina potrebná pre prijatie rozhodnutia navrhnutého Komisiou nebola. Namiesto toho Rada prijala závery, ktoré do istej miery odrážali odporúčania Komisie, ale v istom smere procedúru prerušovali. Komisia sa vo vyhlásení sťažovala, že duch a litera Zmluvy o EÚ a Paktu stability a rastu neboli Radou dodržané a iniciovala konanie proti Rade na Európskom súdnom dvore, ktorý vyniesol svoj rozsudok v roku 2004.

Európsky súdny dvor nesúhlasil s Komisiou, že Rada mala prijať odporúčania Komisie na zasadnutí Rady v novembri, ale naznačil, že Rada by mala byť povinná prijať v istom bode procedúry odporúčanie členskému štátu, ktorý trvale porušuje Pakt stability a rastu. Táto otázka, ak by to bolo potrebné, by mohla byť rozhodnutá žalobou za nečinnosť (pozri otázku č. 52). Na druhej strane Súdny dvor prišiel k záveru, že Rada konala v rozpore s právom EÚ, keď pozastavila procedúru v súvislosti s nadmernými deficitmi a keď sa pokúšala pozmeniť už predtým prijaté odporúčania. V júni 2004 Európska rada požiadala Komisiu, aby predložila návrh, ktorý by posilnil a vyjasnil implementáciu Paktu stability a rastu. V septembri 2004 Komisia predložila správu o možných zmenách a doplneniach Paktu stability a rastu.

* Text related to picture

Ako súčasť monitorovania dodržiavania Paktu stability a rastu musia členské štáty Komisii a Rade každý rok poskytnúť kľúčové ekonomické údaje, podľa ktorých sa určuje, či má krajina nadmerný deficit.

Zľava pre Britániu

Vedúcim princípom financovania rozpočtu je, že všetky členské štáty spolu prispievajú do rozpočtu EÚ bez ohľadu na to, či je krajina celkovo, na základe prevodov z EÚ, čistým prispievateľom alebo čistým príjemcom (pozri otázku č. 79). Avšak tento princíp má modifikácie. V roku 1984 britská premiérka Margaret Thatcherová vydobyla špeciálnu zľavu pre Spojené kráľovstvo v súvislosti s financovaním rozpočtu EÚ. Briti boli nespokojní s tým, že do rozpočtu EÚ platia podstatne vyššie čiastky ako dostávajú vo forme poľnohospodárskych dotácií a pod. V súvislosti so zľavou je Spojenému kráľovstvu preplácané určité percento čistého príspevku krajiny. Zľava bola neskôr rozšírená tak, že veľkí čistí prispievatelia Nemecko, Holandsko, Rakúsko a Švédsko dostávajú zľavy na financovanie britskej zľavy. V roku 2004 Komisia prezentovala návrh na reformu systému financovania, v ktorom navrhuje, aby britská zľava bola nahradená všeobecným systémom zliav.

78. Aký veľký je rozpočet EÚ a koľko doň členské štáty prispievajú?

Rozpočet EÚ je financovaný výlučne z vlastných zdrojov EÚ. Vlastné zdroje EÚ sú čiastky vybrané v členských štátoch.

Vlastné zdroje EÚ pozostávajú zo štyroch prvkov:

1. Príjmov z ciel
2. Príjmov z daní z poľnohospodárskej výroby
3. Príjmov z DPH
4. Percenta z HNP členských štátov (maximálne 1,24 %)

Príjem z DPH sa vypočítava použitím jednotného vymeriavacieho základu, aby sa zohľadnili rozdiely medzi sadzbami DPH v jednotlivých krajinách.

V rozpočte na rok 2004 dosahujú rozpočtové príjmy 25 členských štátov celkovú čiastku 99 724,39 milióna EUR.

Rozpočet EÚ na rok 2004 bol 111 300,26 milióna EUR vo viazaných finančných prostriedkoch a 99 724,39 milióna EUR vo výdavkových rozpočtových prostriedkoch.

Podrobný rozpis výdavkov EÚ za rok 2004 (v miliónoch EUR)

Kategória výdavkov

1. Poľnohospodárstvo 45 693
2. Štrukturálne operácie 30 822
3. Vnútorne politiky 7 510
4. Vonkajšie politiky 4 950
5. Administratíva 6 039

DV\562918SK.doc

98/130

External translation

6. Rezervy 442
7. Predvstupová pomoc 2 856
8. Kompenzácie 1 409

Celkovo 99 724

Viazané finančné prostriedky ú čiasťky, ktoré v účtovnom roku zahŕňajú celkové náklady záväzkov prijatých v súvislosti s implementáciou iniciatív, ktoré sú realizované počas obdobia dlhšieho ako jeden účtovný rok. Viazané finančné prostriedky sú hornou hranicou výdavkov, ku ktorým je možné prijímať záväzky počas daného účtovného roka.

Výdavkové rozpočtové prostriedky sú čiasťky, ktoré zahŕňajú výdavky na skutočné platby v danom účtovnom roku.

79. Ktoré krajiny sú čistými prispievateľmi do rozpočtu EÚ?

Nižšie uvedená tabuľka uvádza čisté príspevky členských štátov do ročného rozpočtu EÚ za obdobie od roku 1997 do roku 2003. Zoznam zostavila Komisia a je potrebné poznamenať, že zoznam krajín, ktoré sú čistými prispievateľmi alebo čistými príjemcami, je možné vypočítať rozličnými spôsobmi, čoho výsledkom sú odlišné čiasťky.

Zoznam čistých príspevkov Komisie je založený na metóde, ktorá používa ako základ pre výpočty príspevky jednotlivých krajín vo forme vlastných zdrojov, akými sú DPH a HNP. Dane z poľnohospodárskej výroby a clá nie sú zahrnuté do príspevkov, pretože nie sú považované za príspevky konkrétnych krajín. V zozname nie sú na strane výdavkov zahrnuté administratívne náklady.

Najprv sa vypočíta rozsah príspevku DPH a HNP jednotlivkej krajiny ako percentuálny podiel celkového príspevku DPH a HNP. Výsledné percento sa použije na výpočet čiasťky, ktorú by mal členský štát dostať z EÚ, ak by mala jestvovať rovnováha platieb a príjmov medzi členským štátom a EÚ. Ak príspevok krajiny dosahuje napríklad 7 % celkových príspevkov, krajina by mala dostať čiasťku, ktorá tiež zodpovedá 7 % celkových platieb EÚ. Čistý príspevok sa potom vypočíta tak, že sa vezme čiasťka, ktorú krajina skutočne dostáva z EÚ, a od nej sa odpočíta čiasťka, ktorú by členský štát mal dostávať podľa vyššie uvedených podmienok. Nakoniec sa odráta aj príspevok jednotlivkej krajiny na financovanie zľavy pre Britániu (pozri otázku č. 78).

Je potrebné poznamenať, že ak je čiasťka, ktorá je výsledkom vyššie uvedeného výpočtu, záporná, znamená to, že krajina dostala z EÚ menej platieb ako by mala, a teda je podľa vyššie uvedeného modelu čistým prispievateľom do rozpočtu EÚ.

Čisté príspevky v miliónoch EUR

(Záporné čiasťky znamenajú, že podľa výpočtov Komisie krajina zaplatila do rozpočtu EÚ viac, ako by mala, aby jestvovala rovnováha platieb a príjmov medzi EÚ a členským štátom.)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Belgicko	-395,7	-406,5	-314,6	-214,1	-629,5	-373,2	-775,1

Dánsko	131,0	7,1	122,6	240,5	-229,0	-162,7	-213,7
Nemecko	-10 552,9	-8 044,2	-8 494,0	-8 280,2	-6 953,3	-5 041,0	-7 651,8
Grécko	4 360,5	4 735,7	3 818,0	4 433,3	4 513,2	3 389,8	3 368,2
Španielsko	5 782,8	7 141,1	7 382,4	5 346,8	7 738,3	8 880,0	8 733,2
Francúzsko	-1 284,3	-864,5	30,0	-739,4	-2 035,4	-2 163,6	-1 910,9
Írsko	2 814,4	2 379,2	1 978,7	1 720,8	1 203,1	1 578,2	1 564,6
Taliansko	-229,6	-1 410,6	-753,9	1 210,1	-1 977,9	-2 868,5	-793,6
Luxembursko	-54,3	-76,6	-85,0	-56,6	-144,1	-48,6	-56,2
Holandsko	-1 087,5	-1 539,8	-1 827,0	-1 540,3	-2 256,8	-2 181,7	-1 956,1
Rakúsko	-779,8	-629,2	-628,8	-447,8	-536,4	-223,5	-336,2
Portugalsko	2 717,3	3 018,9	2 858,2	2 168,5	1 794,2	2 694,0	3 482,0
Fínsko	39,8	-102,4	-194,8	274,5	-150,4	-4,1	-20,7
Švédsko	-1 097,7	-779,9	-897,3	-1 059,5	-973,3	-743,4	-950,4
Spojené kráľovstvo	-242,6	-3 489,3	-2 826,7	-2 985,9	707,5	-2 880,0	-2 763,3
EÚ	121,4	-60,9	167,8	70,8	70,3	-148,2	-280,1

80. Ako sa schvaľuje rozpočet EÚ?

Základným kameňom rozpočtovej procedúry je predbežný návrh rozpočtu od Komisie. Európsky parlament a Rada určia rozsah výdavkov na jednotlivé položky a potom sa konečný rozpočet schvaľuje v Európskom parlamente. Návrh rozpočtu od Komisie sa pred schválením obyčajne prejednáva dvakrát v Rade aj Parlamente. Počas týchto čítaní sa návrh preskúmava za účelom navrhovania zmien v celkových prostriedkoch alebo odlišného prerozdelenia prostriedkov. Počas tejto procedúry sa Komisia, Rada a Európsky parlament pravidelne stretávajú, aby sa pokúsili dosiahnuť dohodu o rozpočte.

Rozpočet EÚ sa stanovuje na jeden rok od 1. januára do 31. decembra, ale celkový finančný rámec (finančná perspektíva) pre rozpočet EÚ je stanovený Komisiou, Radou a Európskym parlamentom v medziinštitucionálnych dohodách na niekoľko rokov dopredu. Rozpočty na jednotlivé roky sa stanovujú s ohľadom na tieto dohody, ktoré obsahujú viacročné výdavkové

stropy pre jednotlivé kategórie výdavkov v rozpočte EÚ (pozri otázku č. 78). V súčasnosti sa rokuje o finančnom rámci na obdobie 2007 – 2013.

Základom pre schvaľovanie rozpočtu EÚ je článok 272 Zmluvy o založení ES. Okrem toho jestvujú podrobnejšie ustanovenia o prijímaní, implementácii a ostatných veciach súvisiacich s rozpočtom vo finančnom nariadení a mnohých dohodách o priebehu procedúry medzi Komisiou, Radou a Európskym parlamentom. Článok 272 teda úplne neodráža skutočný proces prijímania rozpočtu EÚ.

Komisia predkladá predbežný návrh rozpočtu

Rozpočtová procedúra začína tým, že Komisia pripraví predbežný návrh rozpočtu. Každá inštitúcia EÚ zostaví odhad svojich očakávaných výdavkov a na základe týchto odhadov Komisia pripraví predbežný návrh rozpočtu.

Podľa článku 272 Zmluvy o založení ES musí byť predbežný návrh rozpočtu od Komisie predložený Rade najneskôr 1. septembra v roku predchádzajúcom roku, ktorého sa rozpočet týka, ale inštitúcie sa dohodli na odlišnom rozvrhu, podľa ktorého musí byť návrh rozpočtu predložený najneskôr 15. júna, hoci v praxi Komisia predkladá predbežný návrh rozpočtu Rade obyčajne na začiatku mája.

Ak sa vyskytnú okolnosti, ktorých si Komisia v čase zostavovania návrhu nebola vedomá, má Komisia možnosť pozmeniť a doplniť predbežný návrh, ale len do 30 dní pred prvým čítaním návrhu v Európskom parlamente.

Prvé čítanie v Rade

Prvé čítanie v Rade sa obyčajne koná v júli, pričom po čítaní v Rade sa návrh rozpočtu predkladá Európskemu parlamentu najneskôr 5. októbra.

Až po prvom čítaní v Rade sa predbežný návrh rozpočtu nazýva „návrh rozpočtu.“

Počas prvého čítania predbežného návrhu a po konzultácii s delegáciou Európskeho parlamentu prijíma Rada návrh a akékoľvek navrhnuté pozmeňujúce a doplňujúce návrhy kvalifikovanou väčšinou.

Ak si Rada želá návrh pozmeniť alebo doplniť, musí získať stanovisko Komisie a každej inej zainteresovanej inštitúcie.

Prvé čítanie v Európskom parlamente

Rada obyčajne prijme množstvo pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov, a potom je návrh rozpočtu zaslaný Európskemu parlamentu.

Európsky parlament má potom lehotu 45 dní na vyjadrenie svojho stanoviska. Rozpočet sa považuje za definitívne schválený, ak Parlament dá svoj konečný súhlas s návrhom rozpočtu alebo ak nevyjadrí svoje stanovisko v uvedenej lehote.

Avšak oveľa bežnejšie je to, že Parlament navrhne pozmeňujúce a doplňujúce návrhy k rozpočtu. Tieto pozmeňujúce a doplňujúce návrhy môžu byť:

– pozmeňujúce a doplňujúce návrhy k návrhu rozpočtu týkajúce sa nepovinných výdavkov, ktoré sa prijímajú väčšinou hlasov Parlamentu (najmenej 367 hlasov z celkových 732)

- pozmeňujúce a doplňujúce návrhy týkajúce sa povinných výdavkov, ktoré sa prijímajú väčšinou odovzdaných hlasov

Po prijatí pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov sa pozmenený návrh rozpočtu zasiela Rade na druhé čítanie.

Druhé čítanie v Rade

Po predložení pozmeneného návrhu rozpočtu Parlamentom má Rada lehotu 15 dní na vyjadrenie svojho stanoviska. Druhé čítanie v Rade sa obyčajne koná v treťom novembrovom týždni. Ak Rada prijme všetky pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Parlamentu, rozpočet sa považuje za definitívne prijatý. Ak sa Rada rozhodne neprijat' pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Parlamentu, platí nasledovné:

Povinné výdavky

- ak pozmeňujúci a doplňujúci návrh Parlamentu neobsahuje zvýšenie celkových výdavkov inštitúcie, môže Rada pozmeňujúci a doplňujúci návrh zamietnuť len kvalifikovanou väčšinou.

Ak Rada prijme takéto rozhodnutie, môže následne kvalifikovanou väčšinou doplniť odlišnú čiastku.

Ak Rada neprijme takéto rozhodnutie, návrh rozpočtu sa považuje za definitívne prijatý.

- ak pozmeňujúci a doplňujúci návrh Parlamentu obsahuje zvýšenie celkových výdavkov inštitúcie, na prijatie pozmeňujúceho a doplňujúceho návrhu v Rade sa vyžaduje kvalifikovaná väčšina.

Ak Rada neprijme takéto rozhodnutie, návrh sa považuje za zamietnutý, pričom Rada môže kvalifikovanou väčšinou doplniť odlišnú čiastku.

Rada má posledné slovo pri schvaľovaní povinných výdavkov, ktoré už Parlamentom nemôžu byť zmenené.

Situácia je odlišná pri nepovinných výdavkoch.

Nepovinné výdavky

- Rada môže pozmeniť alebo zamietnuť pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Parlamentu k nepovinným výdavkom kvalifikovanou väčšinou.

Avšak konečné rozhodnutie o pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhoch týkajúcich sa nepovinných výdavkov prijíma Európsky parlament.

Druhé čítanie v Európskom parlamente

Návrh rozpočtu s pozmeňujúcimi a doplňujúcimi návrhmi Rady sa zasiela Európskemu parlamentu, ktorý má potom lehotu 15 dní na druhé a posledné čítanie rozpočtu. Druhé čítanie v Európskom parlamente sa obyčajne koná v decembri.

Ak parlament nevyjadří svoje stanovisko do 15 dní, rozpočet sa považuje za schválený s pozmeňujúcimi a doplňujúcimi návrhmi, ktoré navrhla Rada.

Nepovinné výdavky

Pokiaľ ide o pozmeňujúce a doplňujúce návrhy Rady k nepovinným výdavkom, Parlament môže rozhodnúť o zmene alebo zamietnutí pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov Rady väčšinou zo 732 hlasov Parlamentu za predpokladu, že to zároveň predstavuje aspoň tri pätiny odovzdaných hlasov.

Takéto rozhodnutie znamená, že rozpočet je definitívne schválený a Parlament povedal posledné slovo.

Parlament pri svojom druhom čítaní nemôže prejednávať Radou navrhnuté pozmeňujúce a doplňujúce návrhy k povinným výdavkom.

Zamietnutie rozpočtu

Avšak Parlament môže väčšinou z celkových 732 hlasov zamietnuť celý návrh rozpočtu za predpokladu, že to zároveň predstavuje aspoň tri pätiny odovzdaných hlasov. To znamená, že sa celá procedúra musí začať odznova na základe nového návrhu rozpočtu. Ak tento návrh nie je prijatý, EÚ bude vykonávať svoju činnosť na základe mesačných dotácií zodpovedajúcich jednej dvanástine rozpočtu na predchádzajúci rok (provizórny dvanásťinový systém).

V histórii EÚ Parlament zamietol rozpočet trikrát.

Ústavná zmluva a rozpočtová procedúra

V novej Ústavnej zmluve (pozri otázky č. 6 a 7) sú vo vzťahu k rozpočtu výrazné zmeny.

Zmluva stanoví finančný

Ako je spomenuté vyššie, finančný rámec EÚ sa stanovuje na niekoľko rokov do budúcnosti v medziinštitucionálnych dohodách medzi Komisiou, Radou a Európskym parlamentom. V novej Ústavnej zmluve sú pravidlá, ktorými sa riadi určovanie tohto rámca, stanovené v texte zmluvy.

V súlade s tým sa viacročný finančný rámec uplatňuje na obdobie najmenej piatich rokov. V princípe musí byť finančný rámec prijatý ako európsky zákon, kde Rada prijíma rozhodnutia jednodhlasne potom, čo dal súhlas Európsky parlament. Avšak Európska rada môže rozhodnúť, že Rada by mala hlasovať kvalifikovanou väčšinou, a nie jednodhlasne.

Rada a Parlament budú v rozpočtovej procedúre postavené na jednu úroveň

Rada a Európsky parlament budú pri jednaniach o ročnom rozpočte postavené na jednu úroveň, čo okrem iného znamená, že súčasný rozdiel medzi povinnými a nepovinnými výdavkami sa stratí. V budúcnosti bude mať teda Európsky parlament vplyv aj na poľnohospodárske výdavky,

ktoré predstavujú veľkú časť rozpočtu EÚ, a na iné povinné výdavky. Na druhej strane Rada bude mať väčší vplyv na výdavky, ktoré sa v súčasnosti označujú ako nepovinné.

Rámec rozpočtovej procedúry

Rámec rozpočtovej procedúry je stanovený v článku 272 Zmluvy o založení ES, Finančnom nariadení a medziinštitucionálnych dohodách medzi Komisiou, Radou a Európskym parlamentom.

Napríklad časové lehoty pre čítanie návrhu rozpočtu v článku 272 zmluvy boli urýchlené v dôsledku medziinštitucionálnych dohôd.

* Text related to picture

Konečný rozpočet EÚ schvaľuje Európsky parlament.

Dohody inštitúcií o rozpočte

V 80. rokoch 20. storočia začali inštitúcie EÚ uzatvárať viacročné dohody zlepšujúce rozpočtovú procedúru a zaisťujúce obmedzovanie výdavkov. Dohody stanovujú priority rozpočtu a tiež stropy pre jednotlivé kategórie výdavkov v rozpočte EÚ.

Prvá dohoda zohľadňujúca Jednotný európsky akt bola uzatvorená v roku 1988 a druhá dohoda na obdobie 1993 – 1998 bola uzatvorená v októbri 1993 po zasadnutí Európskej rady v Edinburhu. Posledná dohoda nadobudla platnosť 6. mája 1999 a vzťahuje sa na obdobie 2000 – 2006. Kvôli rozšíreniu EÚ 1. mája 2004 bola dohoda v apríli 2003 pozmenená.

Povinné/nepovinné výdavky

Rozpočtovú procedúru komplikuje skutočnosť, že sa robí rozdiel medzi povinnými a nepovinnými výdavkami, a že vplyv Európskeho parlamentu na jednotlivé typy výdavkov sa líši v závislosti od časti rozpočtu, ktorej sa týka.

Parlament má posledné slovo vo vzťahu k nepovinným výdavkom, zatiaľ čo Rada má posledné slovo vo vzťahu k povinným výdavkom.

V súlade s článkom 272 sú povinné výdavky „výdavky, ktoré nevyhnutne vyplývajú z tejto zmluvy alebo aktov prijatých v súvislosti s touto zmluvou.“

To znamená, že povinné výdavky vyplývajú zo zákona. Môžu to byť výdavky, na ktoré sú oprávnení poľnohospodári alebo výdavky, na ktoré je oprávnená tretia krajina podľa dohody s EÚ. Nepovinné výdavky sa vzťahujú k prostriedkom, ktoré môžu byť krátené. Rozdiel medzi týmito dvoma typmi výdavkov v praxi zapríčinil konflikty medzi Radou a Európskym parlamentom.

Schengen

81. Čo je to schengenská spolupráca a prečo sa tak nazýva?

Schengenská spolupráca zahŕňa spoluprácu medzi mnohými európskymi krajinami (pozri otázku č. 82), zameranú na vytvorenie spoločného priestoru bez vnútorných hraníc. Základom

schengenskej spolupráce je zrušenie hraničných kontrol pre jednotlivcov na spoločných hraniciach v rámci schengenského priestoru, doplnené spoločnými pravidlami pre prekračovanie vonkajších hraníc v rámci schengenského priestoru a spoločnými vízovými pravidlami pre občanov tretích krajín. Schengenská spolupráca tiež zahŕňa posilnenie spolupráce krajín pri boji proti cezhraničnej kriminalite, nelegálnemu prisťahovalectvu a pod.

Schengenská spolupráca je pomenovaná po meste Schengen v Luxembursku, kde bola v roku 1985 podpísaná Schengenská dohoda.

Pôvodne to bola spolupráca medzi krajinami EÚ, ktorá sa uskutočňovala mimo rámca zmlúv EÚ. Schengenské pravidlá sa stali súčasťou spolupráce v EÚ prostredníctvom Amsterdamskej zmluvy, ktorá nadobudla platnosť 1. mája 1999. Následne bol prijatý právny základ pre každé z ustanovení alebo rozhodnutí schengenských pravidiel. Ustanovenia týkajúce sa víz, prisťahovalectva a pobytov získali právny základ v nadnárodnej spolupráci v Hlave IV Zmluvy o založení ES.

Schengenská spolupráca zahŕňa okrem iného zrušenie hraničných kontrol pre jednotlivcov. Preto už napríklad nemusíte ukazovať pas, keď autom prechádzate hranicu medzi Francúzskom a Nemeckom alebo prechádzate pasovou kontrolou počas letu do Talianska alebo Fínska z Portugalska, Grécka alebo inej krajiny, ktorá sa tiež zúčastňuje tej časti schengenskej spolupráce, kam patrí zrušenie hraničných kontrol (pozri otázku č. 83).

Kaliningrad

Ruská enkláva Kaliningrad je ostrovom v zóne EÚ medzi Litvou a Poľskom bez akéhokoľvek priameho spojenia so zvyškom Ruska (pozri mapu na strane xxxx). Na vrcholnej schôdzke EÚ a Ruska v novembri 2002 bolo nájdené riešenie, ktoré umožnilo Litve a Poľsku zúčastňovať sa na schengenskej spolupráci, pričom ruským občanom tiež umožnilo cestovať medzi Kaliningradom a Ruskom.

Riešením bolo, že občania Kaliningradu budú mať namiesto skutočných víz zjednodušenú cestovnú doložku, o ktorú môžu požiadať na stanici v Kaliningrade. Má sa tiež zväziť možnosť rýchlolakového spojenia medzi Kaliningradom a Ruskom.

82. Ktoré krajiny sa zúčastňujú na schengenskej spolupráci?

V plnom rozsahu sa na schengenskej spolupráci zúčastňuje celkovo 13 krajín EÚ. Okrem týchto krajín EÚ sa na spolupráci zúčastňujú aj Nórsko a Island (pozri otázku č. 83).

Praktická časť schengenskej spolupráce, ktorá zahŕňa okrem iného zrušenie hraničných kontrol na vnútorných hraniciach, bola zavedená v 15 krajinách: Nemecku, Francúzsku, Belgicku, Holandsku, Luxembursku, Taliansku, Španielsku, Portugalsku, Rakúsku, Grécku, Dánsku, Fínsku, Švédsku a nečlenských krajinách EÚ Nórsku a Islande.

Veľká Británia a Írsko sa zúčastňujú len na niektorých častiach schengenskej spolupráce, konkrétne na policajnej spolupráci a justičnej spolupráci týkajúcej sa trestných záležitostí, na boji proti drogám a založení informačného systému (SIS).

Nové krajiny EÚ a Schengen

Schengenské pravidlá sú záväzné pre nové členské štáty od dátumu pristúpenia, ktorým je 1. máj 2004. Avšak len niektoré z pravidiel, vrátane pravidiel týkajúcich sa štandardných víz, sa budú na nové členské štáty vzťahovať od tohto dátumu. Ustanovenia týkajúce sa zrušenia hraničných kontrol medzi starými schengenskými krajinami a novými krajinami EÚ sa zatiaľ nebudú uplatňovať. To znamená, že spoločné kontroly na vonkajších hraniciach EÚ sa zatiaľ budú naďalej uskutočňovať napríklad na nemecko-poľskej hranici namiesto poľsko-ukrajinskej, ako tomu bude v budúcnosti.

Aby mohli byť zrušené hraničné kontroly, musí Rada po konzultácii tejto záležitosti s Európskym parlamentom jednohlasne schváliť zrušenie, len čo sa zaistí, že nové členské štáty splnia podmienky potrebné na implementáciu všetkých relevantných pravidiel. Aby sa novým krajinám EÚ umožnilo implementovať všetky schengenské pravidlá vrátane pravidiel týkajúcich sa kontrol na vonkajších hraniciach EÚ, boli vyčlenené prostriedky na pomoc pri ich príprave na účasť v Schengene.

Tieto prostriedky môžu okrem iného ísť na investície do výstavby, obnovy alebo zlepšenia infraštruktúry a budov na hraničných priechodoch, operačné vybavenie (laboratórne vybavenie, detekčné zariadenia, hardvér a softvér pre SIS – pozri otázku č. 85), výcvik pohraničnej stráže, atď.

Grónsko, Faerské ostrovy a Schengen

Faerské ostrovy a Grónsko sú samosprávnymi oblasťami štátu Dánsko, ale nie sú zahrnuté v dánskom členstve v EÚ a zväzkoch, ktoré Dánsko prijalo vo vzťahu k EÚ (pozri otázku č. 17). Tak ako Nórsko a Island, ani Faerské ostrovy a Grónsko sa nezúčastnili spolupráce s EÚ vo vzťahu k Schengenu (pozri otázku č. 83). Avšak dánska prístupová zmluva obsahuje ohľadne schengenskej spolupráce ustanovenie, podľa ktorého sa Dánsko zaväzuje umožniť dánskej polícii, aby vykonávala efektívne hraničné kontroly na Faerských ostrovoch a grónskych hraniciach pre krajiny mimo schengenskej spolupráce, napr. Kanadu tak, aby mohla byť zachovaná sloboda pohybu medzi Dánskom a zvyškom Dánskeho kráľovstva. Faerské ostrovy a Grónsko sú teda tiež účastníkmi škandinávskej spolupráce týkajúcej sa slobody pohybu a „pasovej slobody“ bez toho, aby sa naozaj zúčastňovali na schengenskej spolupráci.

83. Musím si so sebou zobrať pas, keď cestujem do inej krajiny EÚ?

Schengenské pravidlá rušia požiadavku predkladať pas, keď prekračujete vnútorné hranice schengenských krajín, ale stále vás môžu požiadať, aby ste sa preukázali platným identifikačným dokumentom po vstupe do krajiny Schengenskej dohody. Táto požiadavka na identifikáciu znamená, že občania v krajine Schengenskej dohody musia byť schopní preukázať svoje občianstvo. Preto by ste si mali vždy, keď cestujete medzi krajinami Schengenskej dohody, zobrať so sebou pas alebo preukaz totožnosti, aj keď na hranici, letisku a podobne nie je žiadna pasová kontrola. Tiež by ste si mali zapamätať, že letecké spoločnosti často požadujú, aby ste mali nejaký preukaz totožnosti.

Hraničné kontroly neboli zrušené vo Veľkej Británii a Írsku a v krajinách, ktoré do EÚ vstúpili 1. mája 2004.

Nie všetky krajiny EÚ majú preukazy totožnosti. To sa týka napríklad Dánska. Požiadavka identifikácie teda pre Dánov znamená, že by mali so sebou nosiť pas, keď cestujú do iných krajín Schengenskej dohody.

Avšak v dôsledku Severskej pasovej únie dánski občania niekedy nemusia nosiť pas, keď cestujú do iných škandinávskych krajín (Švédsko a Fínsko a nečlenské krajiny EÚ Island a Nórsko).

Severská pasová únia

Severská pasová únia je spoluprácou medzi piatimi škandinávskymi krajinami a je založená na rovnakých základných princípoch ako schengenská spolupráca. Pri cestovaní v Škandinávii jednotlivci obyčajne nie sú podrobovaní pasovej alebo inej policajnej kontrole a medzi policajnými a imigračnými orgánmi škandinávskych krajín jestvuje úzka spolupráca, ktorá znamená, že občania škandinávskych krajín sú oprávnení cestovať v rámci škandinávského regiónu bez toho, aby nosili so sebou pas.

Aby krajiny Schengenskej zmluvy umožnili Islandu a Nórsku, ktoré sú členmi Severskej pasovej únie, ale nie EÚ, plne sa zúčastňovať na praktických aspektoch schengenskej spolupráce, uzavreli s týmito krajinami dohodu o spolupráci.

84. Čo je to schengenské vízum?

Schengenské vízum je dokument, ktorého držiteľmi musia byť občania z mnohých krajín mimo schengenského systému, aby mohli cestovať v krajinách Schengenskej dohody. Schengenské vízum vydané ktoroukoľvek z krajín Schengenskej dohody sa vzťahuje na všetky krajiny Schengenskej dohody a poskytuje oprávnenie cestovať až tri mesiace po všetkých krajinách Schengenskej dohody.

Nie všetci občania z krajín mimo Schengenu musia mať víza, aby mohli cestovať v schengenskom priestore. EÚ schválila zoznam krajín, ktorých občania musia mať vízum („negatívny zoznam“) a zoznam krajín, ktorých občania sú vyňatí z požiadavky vlastniť vízum („pozitívny zoznam“).

Veľká Británia a Írsko sa nezúčastňujú na tejto časti schengenskej spolupráce a vízové pravidlá EÚ sa teda na tieto dve krajiny nevzťahujú.

85. Zaznamenávanie akých informácií je súčasťou schengenskej spolupráce?

Ústredná časť schengenskej spolupráce je založená na boji proti kriminalite a zaistení adekvátnych kontrol na vonkajších hraniciach krajín Schengenskej dohody. Na posilnenie spolupráce medzi krajinami bol vytvorený spoločný informačný systém – Schengenský informačný systém (SIS).

SIS krajinám Schengenskej dohody umožní rýchlo si vymieňať informácie týkajúce sa hľadaných osôb a predmetov. SIS umožňuje napr. dánskej polícii a colným orgánom získať prístup k hláseniam z iných krajín Schengenskej dohody, týkajúcich sa napríklad deportovaných alebo hľadaných osôb, ukradnutých vozidiel a zbraní atď.

SIS pozostáva z národnej časti s databázou v každom členskom štáte (nazývaná N.SIS) a centrálnej služby technickej podpory s centrálnou databázou (C.SIS), ktorá je umiestnená vo francúzskom meste Štrasburg. V SIS existujú dve kategórie informácií: hľadané osoby a hľadané predmety. Osobné informácie hlásené národnými úradmi sa týkajú:

- osôb, ktoré majú byť deportované
  - cudzincov, ktorým je odopretý vstup
  - nezvestných osôb alebo osôb, ktoré by mali byť dočasne zaistené pre ich vlastnú bezpečnosť atď.
  - svedkov alebo osôb, ktoré boli predvolané pred súd, alebo voči ktorým má byť vyneseny trestný rozsudok alebo ktoré majú byť povolané na výkon trestu odňatia slobody
  - osôb alebo predmetov, ktoré majú byť monitorované alebo kontrolované
- Takisto sa hlásia hľadané predmety, ktoré majú byť zadržané alebo použité ako dôkazy v trestnoprávnom konaní.

Národné vládne orgány poskytujú informácie a môžu vyhľadávať informácie obsiahnuté v SIS. Všetky hlásenia a požiadavky na informácie musia byť v súlade s príslušnou národnou legislatívou a medzinárodnými pravidlami týkajúcimi sa ochrany údajov a jednotlivcov.

V každej krajine existujú orgány dohľadu ako aj spoločný schengenský úrad dohľadu, ktorý pozostáva z dvoch predstaviteľov z každého národného úradu dohľadu.

Spoločná politika

86. Čo je to SPP?

SPP (anglicky CAP) je skratkou pre „spoločnú poľnohospodársku politiku“ a označuje systém poľnohospodárskych predpisov v EÚ.

Spoločná poľnohospodárska politika pozostáva z pravidiel a mechanizmov, ktoré upravujú produkciu, predaj a spracovanie poľnohospodárskych výrobkov v EÚ. Poľnohospodárska politika bola jednou z kľúčových politík EÚ už od založenia Európskeho hospodárskeho spoločenstva v roku 1958 (pozri otázku č. 2).

Hlavné princípy poľnohospodárskej politiky EÚ môžu byť zhrnuté nasledovne:

- Jednotný trh, ktorý znamená, že musí byť umožnené vymieňať poľnohospodárske výrobky medzi krajinami EÚ voľne a bez bariér.
- Preferencia Spoločenstva, v súlade s ktorou poľnohospodárske výrobky produkované v EÚ majú prednosť pred výrobkami importovanými do EÚ z tretích krajín a v súlade s ktorou poľnohospodárske výrobky EÚ musia byť chránené pred výkyvmi na svetovom trhu a pred výrobkami importovanými za nízke ceny z tretích krajín.
- Finančná solidarita, ktorá znamená, že všetky výdavky na spoločnú poľnohospodársku politiku musia byť financované prostredníctvom rozpočtu EÚ.

Aby bolo možné dosiahnuť ciele spoločnej poľnohospodárskej politiky (pozri rámček), musia sa zakladať spoločné organizácie trhu pre poľnohospodárske výrobky, ktoré môžu mať v závislosti od typu výrobku jednu z nasledujúcich foriem:

- spoločné pravidlá súťaže
- povinnú koordináciu rôznych národných organizácií trhu
- európsku organizáciu trhu.

Účel spoločnej poľnohospodárskej politiky

Základ pre SPP možno nájsť v článkoch 32 – 38 Zmluvy o založení ES (pozri otázku č. 9). Ciele spoločnej poľnohospodárskej politiky stanovuje článok 33 ods. 1 Zmluvy o založení ES:

1. Cieľom spoločnej poľnohospodárskej politiky je:

- zvýšiť produktivitu poľnohospodárstva podporovaním technického pokroku a zabezpečením racionálneho rozvoja poľnohospodárskej výroby a optimálneho využívania výrobných faktorov, najmä pracovnej sily;
- zabezpečiť týmto spôsobom primeranú životnú úroveň poľnohospodárov, najmä zvýšením individuálnych príjmov jednotlivcov pracujúcich v poľnohospodárstve;
- stabilizovať trhy;
- zabezpečiť včasné zásobovanie;
- zabezpečiť dodávky spotrebiteľom za primerané ceny.

Od roku 1962 boli organizácie trhu zavedené pre množstvo výrobkov. Organizácie trhu boli najprv zavedené pre obilie a následne pre bravčovinu, ovocie a zeleninu, a v súčasnosti existujú organizácie trhu pre väčšinu poľnohospodárskych výrobkov EÚ. Základným princípom organizácií trhu je, že ceny poľnohospodárskych výrobkov v EÚ by mali byť udržiavané na stabilnej úrovni na základe politicky stanovených cien. Organizácie trhu majú za cieľ odstrániť prekážky obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami medzi krajinami EÚ. Zároveň musia tieto organizácie chrániť poľnohospodárske výrobky krajín EÚ proti výrobkom z krajín mimo EÚ prostredníctvom spoločných colných bariér.

Poľnohospodárska politika EÚ je financovaná z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EAGGF), ktorý preberá podstatnú časť rozpočtu EÚ (pozri otázku č. 78). EAGGF bol ustanovený v roku 1962 a v roku 1964 bol rozdelený na dve sekcie:

1. Usmerňovacia sekcia je štrukturálnym fondom, ktorého cieľom je podporovať regionálny rozvoj a znižovať rozdiely medzi rozličnými regiónmi EÚ. Usmerňovacia sekcia prispieva k štrukturálnym reformám v poľnohospodárstve a rozvoji vidieckych oblastí (napr. investíciami do nového vybavenia a nových technológií).

2. Záručná sekcia je dôležitejšia z oboch sekcií, keďže financuje výdavky na organizácie trhu. Toto sa deje okrem iného prostredníctvom vývozných náhrad pri exporte do tretích krajín, aby sa podporil poľnohospodársky export, alebo prostredníctvom intervencie na reguláciu poľnohospodárskych trhov. To znamená vykupovanie alebo skladovanie prebytočnej produkcie. Výdavky na záručnú sekciu sú v rozpočte EÚ povinnými výdavkami (pozri otázku č. 9).

Hoci poľnohospodárska politika EÚ môže byť v mnohých smeroch označená za príspevok k zlepšeniu poľnohospodárskej produkcie a produktivity v EÚ a k stabilizácii trhov, zaisteniu dodávok a ochrane poľnohospodárov v EÚ proti výkyvom na svetových trhoch, mala aj nechcené vedľajšie účinky a problémy. V niektorých obdobiach neboli ponuka a dopyt v rovnováhe a poľnohospodári v EÚ vyprodukovali viac, ako mohol trh pohltiť, čo vyústilo do veľkých prebytkov a zvýšených výdavkov na poľnohospodárstvo. Spoločná poľnohospodárska politika preto prešla niekoľkými reformami, z ktorých návrh poslednej bol schválený v júni 2003.

Reforma poľnohospodárskej politiky bola pomerne stálym predmetom diskusií od 60. rokov 20. storočia. Poslednú reformu je potrebné vnímať v úzkej súvislosti s rozšírením EÚ, keďže výdavky na poľnohospodársku politiku by podstatne vzrástli, ak by nové členské štáty mali ťažiť z poľnohospodárskeho podporného systému, ktorý existoval v čase rokovania o pristúpení týchto krajín. V súvislosti s pristúpením desiatich nových členských štátov EÚ bola stanovená horná hranica pre výdavky na poľnohospodárstvo až do roku 2013.

Na zasadnutí Európskej rady 24. – 25. októbra 2002 sa rozhodlo, že ročné výdavky na poľnohospodársku politiku nesmú prekročiť výdavky na rok 2006 (odsúhlasené v Berlíne v roku 1999) zvýšené o 1 % ročne v období 2007 – 2013. Reforma poľnohospodárskej politiky z júna 2003 by mala byť udržaná v tomto rámci.

* Text related to picture

Poľnohospodárska politika je jednou z pôvodných politík v systéme spolupráce EÚ

História spoločnej poľnohospodárskej politiky

Pôvodná Zmluva o EHS (pozri otázku č. 9) vytýčila všeobecné ciele spoločnej poľnohospodárskej politiky, pričom jej princípy boli stanovené na konferencii v talianskom meste Stresa v júli 1958. Mechanizmy pre spoločnú poľnohospodársku politiku boli potom prijaté šiestimi pôvodnými členskými štátmi (pozri otázku č. 2) v roku 1960 a v roku 1962 Rada schválila prvé nariadenia týkajúce sa spoločnej poľnohospodárskej politiky za účelom založenia vnútorného trhu pre poľnohospodárske výrobky a finančnej solidarity prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EAGGF).

Poľnohospodárska politika EÚ a „júnová reforma“

Po náročných rokovaní Rada nakoniec schválila reformu poľnohospodárskej politiky EÚ kvalifikovanou väčšinou (Portugalsko dohodu nepodpísalo) 26. júna 2003. Rozličné časti reformy nadobúdajú účinnosť v priebehu rokov 2004 a 2005.

Jedným z centrálnych prvkov reformy je postupné znižovanie prevažnej časti priamej podpory, pretože podporné platby už viac nebudú závislé od objemu príslušnej výroby. Cieľom je prinútiť európskych poľnohospodárov, aby vyrábali produkty, ktoré žiada trh a nezameriavali svoju produkciu na podporu, ktorá je pre ňu dostupná. Aby sa zabránilo úplnému zanechaniu niektorej výroby, členské štáty môžu rozhodnúť o zachovaní súvisu medzi podporou a produkciou za jasne definovaných podmienok a v rámci jasne vymedzených oblastí. Táto platba je naviazaná na dodržiavanie noriem týkajúcich sa životného prostredia, bezpečnosti potravín, zdravia rastlín a zvierat a životných podmienok zvierat a na požiadavku, že všetka poľnohospodárska pôda je udržiavaná v dobrom poľnohospodárskom a environmentálnom stave (krížová podmienenosť).

* Text related to picture

Základným princípom organizácie trhu EÚ je, že ceny poľnohospodárskych výrobkov v EÚ musia byť udržiavané na stabilnej úrovni na základe politicky stanovených cien.

Ústavná zmluva a poľnohospodárska politika

Podľa novej Ústavnej zmluvy (pozri otázky 6 a 7) získava Európsky parlament podstatne väčší vplyv na poľnohospodársku politiku. Ako možno vidieť z otázky 91, Európsky parlament a Rada sú v rozpočtovej procedúre postavené na jednu úroveň zrušením rozdelenia na povinné a nepovinné výdavky, čo znamená, že Európsky parlament sa podieľa na rozhodovaní o poľnohospodárskych výdavkoch. Okrem toho je všeobecná legislatívna procedúra (procedúra pre spoločné rozhodovanie) zavedená pre schvaľovanie spoločnej organizácie trhu a iných ustanovení potrebných na implementáciu spoločnej poľnohospodárskej politiky. Rada si však zachováva svoj rozhodujúci vplyv na určovanie cien, dávok, podpory a kvantitatívnych obmedzení a pridelovanie a rozdeľovanie práv na rybolov.

87. Čo je to Lisabonská stratégia?

Lisabonská stratégia sa vzťahuje k skutočnosti, že Európska rada na svojom mimoriadnom zasadnutí v Lisabone v marci 2000 rozhodla o novom strategickom ciele, v súlade s ktorým by v roku 2010 EÚ mala byť najkonkurencieschopnejšou a na najnovších poznatkoch založenou ekonomikou sveta. Aby sa mohol dosiahnuť tento cieľ, krajiny EÚ musia uplatniť otvorenú metódu koordinácie, ktorá je doplnkom k tradičnej legislatíve EÚ. Otvorená metóda koordinácie je založená na národných akčných plánoch, spoločných cieľoch a diskusii EÚ o jednotlivých oblastiach politiky.

Lisabonská stratégia bola podrobená polčasovej revízii, pričom výsledky sa ukázali byť neuspokojivé. Na zasadnutí Európskej rady 22. – 23. marca 2005 sa rozhodlo o tom, ako sa má stratégia vyvíjať v budúcnosti.

Otvorená metóda koordinácie

Otvorená metóda koordinácie v praxi funguje stanovovaním spoločných cieľov a pravidiel na európskej úrovni, ktoré sú potom implementované na národnej a regionálnej úrovni.

Implementácia je ponechaná na jednotlivé členské štáty. EÚ vykonáva neustále hodnotenie výsledkov členských štátov. Dôraz sa kladie na uplatňovanie otvorenej metódy koordinácie v súlade s princípom subsidiarity (pozri otázku č. 61). Otvorená metóda koordinácie znamená, že:

1. Komisia predkladá návrhy cieľov a pravidiel v rámci danej oblasti politiky, ktoré sú následne schválené Radou.
2. Navrhnu sa ukazovatele, ktoré uľahčia porovnanie úrovne členských štátov v určitej oblasti.
3. Členské štáty implementujú pravidlá v regionálnej a národnej politike.
4. EÚ monitoruje a hodnotí výsledky.

Výňatok zo záverov mimoriadneho zasadnutia Európskej rady v Lisabone 23. – 24. marca 2000:

Únia si dnes stanovila nový strategický cieľ na nové desaťročie: stať sa najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou, na najnovších poznatkoch založenou ekonomikou sveta, ktorá bude schopná udržateľného hospodárskeho rastu s väčším počtom pracovných miest a lepšou sociálnou súdržnosťou. Dosiachnutie týchto cieľov vyžaduje celkovú stratégiu zameranú na:

- prípravu na prechod k ekonomike a spoločnosti založenej na poznatkoch zlepšovaním politiky pre informačnú spoločnosť a výskum a vývoj, ako aj zrýchlením procesu štrukturálnej reformy smerom ku konkurencieschopnosti a inováciám prostredníctvom dokončenia vnútorného trhu;
- modernizáciu európskeho sociálneho modelu, investície do ľudského kapitálu a boj proti sociálnej diskriminácii;
- udržiavanie dobrých hospodárskych vyhliadok a priaznivých perspektív rastu uplatňovaním vhodnej makroekonomickej politiky.

88. Čo je to vnútorný trh?

Vnútorný trh je jedným z kľúčových pojmov EÚ. Cieľom je odstrániť prekážky kladené voľnému pohybu tovarov, osôb, služieb a kapitálu medzi členskými štátmi EÚ, čím vznikne „vnútorný trh“ v rámci EÚ, v ktorom absentujú tradičné bariéry voľnej výmeny služieb a osôb medzi krajinami EÚ.

Okrem základného princípu slobody pohybu tovarov, osôb, služieb a kapitálu je vnútorný trh doplnený princípmi a pravidlami, ktoré zaisťujú, že súťaž v rámci vnútorného trhu nie je

narúšaná a že predpisy členských štátov sú zjednotené do miery potrebnej na fungovanie vnútorného trhu. Okrem toho hrajú dôležitú úlohu vo fungovaní vnútorného trhu takzvané podporné politiky – zahŕňajúce ochranu životného prostredia, sociálnu politiku a politiku zamestnanosti.

Colná únia/zóna voľného obchodu

Colná únia je odlišná od zóny voľného obchodu, akou je napr. EZVO (pozri otázku č. 96) v tom, že ruší colné tarify medzi členskými krajinami a zároveň zavádza spoločný colný sadzobník pre dovoz tovarov z krajín mimo colnej únie a spoločnú obchodnú politiku.

V EZVO sú colné tarify zrušené pre obchod medzi krajinami EZVO, ale neexistuje spoločný colný sadzobník alebo obchodná politika, takže pri obchode medzi krajinami EZVO sa stále rozlišuje medzi tovarmi pochádzajúcimi z krajiny EZVO a tovarmi pochádzajúcimi z krajín mimo systému spolupráce EZVO.

* Text related to picture

Vnútorný trh – sloboda pohybu tovarov, osôb, služieb a kapitálu medzi členskými štátmi EÚ.

História vnútorného trhu

Už Zmluva o založení EHS (známa tiež ako Rímska zmluva – pozri otázku č. 9) hovorila, že by mal byť ustanovený „spoločný trh,“ ale bez akéhokoľvek bližšieho náznaku toho, čo by mal spoločný trh zahŕňať. Avšak ustanovenie colnej únie medzi krajinami ES bolo jedným zo základných kameňov spoločného trhu.

Colná únia nadobudla účinnosť 1. júla 1968, pričom boli zrušené zostávajúce clá na obchod v rámci ES. Colná únia tiež znamenala, že národné clá krajín ES na obchod s krajinami mimo ES by mali byť nahradené spoločným colným sadzobníkom a že by mala byť zavedená spoločná obchodná politika.

Vlastný rámec pre vnútorný trh bol prvýkrát stanovený s prijatím Jednotného európskeho aktu, ktorý nadobudol platnosť 1. júla 1987. Podľa neho by mal byť ustanovený vnútorný trh so slobodou pohybu tovarov, osôb, služieb a kapitálu, a celá paleta ustanovení stanovila rámec a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa.

V Európskej rade (pozri otázku č. 33) jestvovala v niekoľkých prípadoch na začiatku 80. rokov 20. storočia zhoda o potrebe posilniť vnútorný trh ES ako prostriedok posilnenia ekonomiky krajín ES. Európska rada preto na samite v marci 1985 vyzvala Komisiu, aby vypracovala detailný program s konkrétnym časovým rozvrhom pre vytvorenie veľkého jednotného trhu v rámci ES do roku 1992.

Pod vedením predsedu Jacquesa Delorsa Komisia neskôr v roku 1985 uverejnila Bielu knihu o dokončení vnútorného trhu. Biela kniha bola veľmi podrobná a obsahovala 279 legislatívnych iniciatív zameraných na odstránenie prekážok v obchode medzi krajinami EÚ. Biela kniha navrhla ako konečný termín dokončenia vnútorného trhu 31. december 1992.

Po Bielej knihe Komisie o dokončení vnútorného trhu nasledovalo pozmenenie a doplnenie zmluvy vo forme Jednotného európskeho aktu. Aby bolo možné ustanoviť vnútorný trh do 31. decembra 1992, bolo do Zmluvy o založení ES zavedené nové ustanovenie (šl. 95 Zmluvy

o založení ES – pozri otázku č. 94), podľa ktorého mohla Rada schvaľovať predpisy pre vytvorenie vnútorného trhu kvalifikovanou väčšinou. Ustanovenie malo za cieľ zaistiť, aby rozhodovací proces EÚ nebol zablokovaný rozhodnutiami, ktoré na svoje prijatie vyžadovali jednodhlasnosť (pozri otázku č. 43). Avšak nie všetky rozhodnutia boli prijaté alebo implementované do 1. januára 1993.

Otázky 89 – 94 na mnohých prípadoch ukazujú, ako sa niektoré z hlavných princípov vnútorného trhu uplatňujú.

Biele knihy

Biela kniha je dokument Komisie s konkrétnymi a detailnými návrhmi na to, ako možno formulovať politiku v určitej oblasti. Biele knihy často plnia funkciu formy akčného plánu, po ktorom nasledujú vlastné návrhy legislatívnych opatrení.

SOLVIT

Aby vnútorný trh fungoval tak, ako má, je dôležité, aby členské štáty dodržiavali prijaté nariadenia EÚ. Jedna vec je mať predpisy o slobode pohybu, iná vec je uplatňovať ich v praxi. Firmy niekedy narážajú na protiprávne prekážky v obchodnej činnosti, pretože vládne úrady nejakej krajiny alebo úrady v inej krajine zle uplatňujú predpisy o vnútornom trhu.

Komisia preto založila sieť na riešenie týchto problémov. Sieť pozostáva z koordinačného centra v každej krajine. Cieľom siete SOLVIT je dosiahnuť rýchle a neformálne riešenie pre občanov a firmy, ktoré narazia na problémy týkajúce sa pravidiel vnútorného trhu.

Viac sa môžete o SOLVITe dočítať a zistiť, či je váš prípad možné riešiť prostredníctvom siete SOLVIT, na webovej stránke SOLVITu:

http://europa.eu.int/solvit/site/index_en.htm

89. Čo má Kir Royal spoločné s vnútorným trhom? (tovary)

Kir Royal je nápoj pozostávajúci zo šampanského a crème de cassis (likér z čiernych ríbezlí). Jedným z kľúčových rozhodnutí EÚ, ktoré viedlo k prijatiu Jednotného európskeho aktu a predpisov pre vnútorný trh, bol rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev v prípade Cassis de Dijon v roku 1979. Rozsudok potvrdzuje princíp vzájomného uznávania národných predpisov v tom zmysle, že tovary, ktoré sú zákonne vyrábané a uvádzané na trh v jednej krajine EÚ, musia byť povolené aj v ostatných krajinách EÚ.

Prípad Cassis de Dijon

Prípad Cassis de Dijon vzišiel zo skutočnosti, že nemecká legislatíva ukladala požiadavku určitého minimálneho obsahu alkoholu v ovocnom likéri, čo znamenalo, že francúzsky likér z čiernych ríbezlí Cassis de Dijon sa na nemeckom trhu nemohol predávať.

Prípad bol na Súdny dvor ES predložený na predbežné rozhodnutie (pozri otázku č. 50) nemeckým súdom. Žalujúca strana v prípade chcela importovať zásielku Cassis de Dijon z Francúzska a predat ju v Nemecku, ale nemecké úrady pre dovoz jej neudelili dovoznú

licenciu. Dôvodom bolo, že percentuálny objemový obsah alkoholu v likéri bol príliš nízky, a teda nebolo prípustné predávať ho na nemeckom trhu.

Podľa nemeckých predpisov by ovocné likéry, akým je napríklad Cassis de Dijon mali mať minimálny obsah alkoholu aspoň 25 %, aby sa v Nemecku mohli predávať ako ovocný likér. Cassis de Dijon obsahoval len 15 % až 20 % alkoholu.

Žalujúca strana tvrdila, že nemecká požiadavka na určitý minimálny obsah alkoholu bola prekážkou pre voľný pohyb tovarov medzi členskými štátmi, keďže znamenala, že známe liehové výrobky z iných členských štátov sa v Nemecku nemohli predávať.

Súd rozhodol, že národné predpisy krajiny by mohli byť v istých prípadoch prijateľné napriek tomu, že by narúšali voľný pohyb tovarov medzi krajinami EÚ. To sa týkalo prípadov, kedy národné predpisy boli nevyhnutné a potrebné v záujme najmä účinnej daňovej kontroly, ochrany verejného zdravia, slušných obchodných praktík a ochrany spotrebiteľa. Nemecká vláda predložila rôzne argumenty, aby dokázala, že nemecké predpisy boli potrebné, ale Súd to uzavrel tým, že predpisy vyžadujúce určitý minimálny obsah alkoholu v alkoholických nápojoch neslúžili verejnému záujmu takým spôsobom, aby mohli mať prednosť pred obavou o slobodu pohybu tovarov, čo bol jeden zo základných princípov Spoločenstva.

Súd ďalej prišiel k záveru, že takéto predpisy v praxi poskytovali výhodu pre alkoholické nápoje s vyšším obsahom alkoholu, keďže z národného trhu vylučovali výrobky z iných členských štátov, ktoré nespĺňali túto podmienku. Jednostranné predpísanie minimálneho obsahu alkoholu členským štátom ako podmienky pre predaj alkoholických nápojov teda predstavovalo prekážku pre obchod, ktorá nebola prijateľná z vyššie uvedeného dôvodu. Neexistoval teda žiadny právoplatný dôvod na to, aby sa bránilo importu alkoholických nápojov, ktoré sú zákonne vyrábané a uvádzané na trh v jednom členskom štáte do iných členských štátov, pričom nebolo prípustné uplatňovať zákonný zákaz predaja týchto výrobkov, podľa ktorého bolo protizákonné predávať nápoje s nižším obsahom alkoholu, ako stanovoval národný zákon.

Minimálny obsah alkoholu v ovocnom likéri 25 % v záujme verejného zdravia

Jedným z argumentov nemeckej vlády bolo, že táto minimálna požiadavka bola založená na obave o ochranu verejného zdravia. Minimálna požiadavka mala zabrániť, aby bol nemecký trh zaplavený alkoholickými nápojmi, a zvlášť nápojmi s nízkym obsahom alkoholu, keďže takéto výrobky mohli viesť k závislosti na alkohole ľahšie ako výrobky s vyšším obsahom alkoholu. Súd tento argument zamietol s poukázaním na to, že nemeckým zákazníkom bola napriek tomu ponúkaná veľmi široká paleta výrobkov s nízkym alebo stredným obsahom alkoholu a že podstatná časť nápojov s vysokým obsahom alkoholu predávaných na nemeckom trhu bola obvykle používaná v zriedenej forme.

Kir Royal

Nalejte jednu odmerku Crème de Cassis do pohára a opatrne pridajte päť odmeriek šampanského.

90. Čo má vnútorný trh spoločné s pravidlami prestupov medzi futbalovými klubmi? (osoby)

Jedným zo základných princípov vnútorného trhu (pozri otázku č. 88) je slobodný pohyb osôb, vrátane voľného pohybu pracovných síl. Princíp slobody pohybu pracovných síl znamená, že akékoľvek diskriminačné zaobchádzanie z dôvodu štátnej príslušnosti zamestnancov z krajín EÚ vo vzťahu k zamestnaniu, mzde a ostatným pracovným podmienkam musí byť zakázané. Jedným prípadom, v ktorom bol uplatnený princíp slobody pohybu pracovných síl, bol takzvaný Bosmanov prípad.

Prípad Bosman

Podstatou prípadu bolo, že starý futbalový klub belgického profesionálneho futbalistu Jean-Marca Bosmana mohol podľa prestupových pravidiel požadovať určitú peňažnú čiastku, ak by bol Bosman, ktorého zmluva vypršala, angažovaný novým klubom.

Okrem toho sa prípad týkal otázky, či národné alebo medzinárodné športové organizácie alebo asociácie môžu mať pravidlá, ktoré by obmedzovali prístup na ich zápasy pre zahraničných hráčov – občanov krajín EÚ.

Bosman požiadal o rozhodnutie národného súdu konštatujúce, že prestupové pravidlá a takzvané ustanovenia o cudzincoch naňho nie je možné uplatniť, pretože porušovali ako pravidlá EÚ o hospodárskej súťaži, tak aj ustanovenia EÚ o slobode pohybu pracovných síl. Tieto otázky boli predložené Súdnemu dvoru ES na predbežné rozhodnutie (pozri otázku č. 50).

Súdny dvor ES prišiel v rozsudku k prípadu Bosman k záveru, že prestupové pravidlá boli v rozpore s ustanoveniami Zmluvy o založení ES o slobode pohybu pracovných síl, keďže prestupové pravidlá sa priamo dotýkali prístupu hráčov na trh práce v iných členských štátoch a mohli teda predstavovať prekážku pre voľný pohyb pracovných síl. Súd zamietol argumenty, že pravidlá môžu byť odôvodnené v záujme udržiavania ekonomickej a konkurenčnej rovnováhy medzi klubmi a podpory mladých hráčov, keďže tieto ciele je možné dosiahnuť aj inými prostriedkami, ktoré neobmedzujú voľný pohyb pracovných síl.

Ďalej prišiel Súd k záveru, že podľa ustanovení Zmluvy o ES o slobode pohybu pracovných síl nie je možné, aby športové asociácie prijímali pravidlá, podľa ktorých môžu futbalové kluby používať len obmedzený počet profesionálnych hráčov, ktorí sú občanmi iných členských štátov v oficiálnych zápasoch, ktoré tieto asociácie organizujú.

Okrem 25 krajín EÚ sa tento rozsudok uplatňuje aj na Islande, v Lichtenštajnsku a Nórsku, ktoré sú členmi EHP (pozri otázku č. 96). Dohoda o EHP dáva zamestnancom a samostatne zárobkovo činným osobám právo voľného pohybu a usadzovania sa v EÚ. Švajčiarsko nie je členom EHP, ale uzavrelo s EÚ dohodu o slobode pohybu medzi EÚ a Švajčiarskom.

Viac o rozsudku v prípade Bosman sa môžete dočítať na:

http://europa.eu.int/comm/sport/sportand/markt/bosman/b_bosman_en.html

Prechodné ustanovenia týkajúce sa slobody pohybu

V súvislosti s pristúpením desiatich nových krajín k EÚ 1. mája 2004 majú krajiny možnosť zachovávať prechodné ustanovenia o slobode pohybu až sedem rokov. To sa označuje ako ustanovenie 2+3+2. Toto ustanovenie sa však netýka Malty a Cypru (pozri otázku č. 22).

91. Čo má tipovanie spoločné s vnútorným trhom? (služby)

Rozsudok v tzv. prípade Gambelli z roku 2003 zameriaval pozornosť Komisie na národné monopoly na hazardné hry v rozličných krajinách EÚ. Komisia je teda v procese skúmania, či legislatíva mnohých krajín o národných monopoloch na hazardné hry nie je v rozpore s predpismi EÚ o slobode pohybu služieb a slobode usadzovania sa.

Rozsudok v prípade Gambelli

Prípado sa týkal skutočnosti, že taliansky príjemca stávk Gambelli spolu s niekoľkými ďalšími dodával pre anglickú stávkovú kanceláriu stávkové služby prostredníctvom internetu. Taliansky štát mal monopol na hazardné hry a sťahoval Gambelliho a ostatných za poskytovanie neoprávnených stávkových služieb. Avšak Gambelli pred talianskym súdom tvrdil, že talianske predpisy boli v rozpore s princípmi práva EÚ o slobode výmeny služieb a slobode usadzovania sa, následkom čoho taliansky súd požiadal Súdny dvor ES o predbežné rozhodnutie o tom, ako by mali byť v tomto ohľade vykladané ustanovenia Zmluvy o založení ES (pozri otázku č. 50).

Súdny dvor ES prišiel k záveru, že monopol talianskeho štátu na hazardné hry bol v rozpore s predpismi EÚ o slobode usadzovania sa, slobode výmeny služieb a práve prijať alebo využiť službu. Súdom potom ponechal na talianskom súde, aby zhodnotil, či boli obmedzenia odôvodnené, keďže ich účelom bolo chrániť spotrebiteľov a spoločnosť a či neboli neprimerané, čím zároveň naznačil rámec, ktorý sa mal použiť pre takéto zhodnotenie.

Podľa rozsudku Súdu mohli byť obmedzenia odôvodnené, ak boli potrebné na ochranu spotrebiteľov a spoločnosti. Pri ich hodnotení musia byť zohľadnené morálne, náboženské a kultúrne aspekty a morálne a ekonomicky škodlivé dôsledky pre jednotlivca a spoločnosť (napr. nutkavé hranie hazardných hier, hráčska závislosť). Okrem toho, hlavným účelom obmedzení musí byť prevažujúci verejný záujem, napríklad zredukovanie hráčskych zariadení. Obmedzenia nesmú prekročiť mieru potrebnú na zohľadnenie prevládajúceho verejného záujmu a musia sa uplatňovať bez rozdielu. Vytváranie príjmov pre štátnu pokladnicu nebolo prijateľným účelom.

Súd zdôraznil, že ak členský štát poskytol podporu účasti na lotériách, hazardných hrách alebo stávkach za účelom zvýšenia príjmov z nich, nemôže sa daný štát opierať o udržanie verejného poriadku ako o dôvod obmedzení.

92. Čo majú majstrovstvá sveta vo futbale spoločné s predpismi EÚ o hospodárskej súťaži? (hospodárska súťaž)

Aby sa zaistilo, že vnútorný trh funguje čo možno najúčinnejšie, nie je firmám dovolené zneužívať dominantné postavenie, ak to ovplyvňuje obchod medzi krajinami EÚ.

Zneužitie dominantného postavenia vzniká napríklad vtedy, keď je firma schopná konať bez ohľadu na konkurentov, dodávateľov a odberateľov výrobkov firmy, núti odberateľov prijať neodôvodnené ceny, obmedzuje produkciu a predaj a uplatňuje rozličné podmienky pre dodávky rovnakej hodnoty.

Príklad zneužitia dominantného postavenia sa vyskytol v súvislosti s organizáciou majstrovstiev sveta vo futbale vo Francúzsku v roku 1998. Francúzsky výbor CFO mal monopol na

organizáciu šampionátu a organizoval predaj lístkov na zápasy šampionátu tak, že uprednostňoval fanúšikov s trvalým pobytom vo Francúzsku, pričom futbaloví fanúšikovia žijúci mimo Francúzska mali problémy so získaním lístkov na tieto zápasy.

Pre verejnosť bolo sprístupnených celkovo 1 547 300 lístkov. CFO to zorganizoval takým spôsobom, že zákazníci v roku 1996 a väčšine roku 1997 mohli lístky kúpiť len priamo od CFO (pričom v roku 1998 mohli lístky kúpiť aj prostredníctvom národných futbalových asociácií a niektorých cestovných kancelárií).

Podmienkou pre zakúpenie lístka od CFO v rokoch 1996 a 1997 bolo, že kupujúci museli uviesť poštovú adresu vo Francúzsku, na ktorú CFO mohol lístky zaslať. Táto požiadavka znamenala, že veľmi veľké množstvo futbalových fanúšikov mimo Francúzska si nemohlo kúpiť lístky, ktoré boli ponúkané priamo CFO (celkovo takmer 575 000 lístkov).

V rozhodnutí Komisie z roku 1999 sa konštatuje, že CFO zneužil svoju dominantnú pozíciu na trhu pre predaj lístkov na futbal, keď v rokoch 1996 a 1997 uplatňoval metódy predaja, ktoré diskriminovali občanov žijúcich mimo Francúzska. Požiadavka poštovej adresy vo Francúzsku predstavovala neodôvodnenú podmienku predaja a viedla k obmedzeniu predaja lístkov futbalovým fanúšikom mimo Francúzska.

Obyčajne Komisia v takýchto prípadoch ukladá vysoké pokuty zohľadňujúce závažnosť a trvanie priestupku, ale keďže diskriminačný systém predaja lístkov korešpondoval s praxou uplatňovanou aj na predchádzajúcich majstrovstvách sveta a pravidlá neboli dostatočne jasné, Komisia sa rozhodla, že CFO uloží len symbolickú pokutu 1 000 euro.

Rozhodnutie by napriek tomu malo byť vnímané ako signál, že Komisia v budúcnosti od organizátorov očakáva, že zaistia, aby ich opatrenia týkajúce sa lístkov boli v súlade s predpismi EÚ o hospodárskej súťaži a nediskriminovali občanov z iných krajín EÚ.

„Smernica o službách“

V roku 2004 Komisia predložila kontroverzný návrh smernice o službách na vnútornom trhu. Cieľom smernice je odstrániť prekážky pre slobodu usadzovania a voľnú výmenu služieb na vnútornom trhu. Predstavuje súčasť Lisabonskej stratégie, podľa ktorej sa má EÚ do roku 2010 stať najkonkurencieschopnejšou a na najmodernejších poznatkoch založenou ekonomikou sveta (pozri otázku č. 87).

93. Môže byť na výrobu kondómov poskytnutá štátna pomoc? (štátna pomoc)

V zásade znie odpoveď „nie“. Štátna pomoc komerčným firmám môže narušiť hospodársku súťaž a brániť fungovaniu vnútorného trhu – preto je štátna pomoc v EÚ v princípe zakázaná. Avšak zákaz štátnej pomoci nie je absolútny.

Členské štáty EÚ môžu v niektorých prípadoch poskytnúť štátnu pomoc. Tieto prípady sa týkajú situácií, v ktorých sa očakáva, že pomoc bude mať pozitívny vplyv na EÚ ako celok a je motivovaná záujmom regionálneho rozvoja alebo potrebou podpory politických cieľov v oblastiach, ako je životné prostredie, vzdelávanie, zamestnanosť atď. V princípe musia členské štáty Komisiu informovať o akejkolvek plánovanej štátnej pomoci (oznámenie – pozri otázku č. 66) a získať súhlas Komisie skôr, ako sa pomoc poskytne.

Avšak existuje aj výnimka z požiadavky, že Komisia musí dať vopred súhlas na takúto pomoc. Táto výnimka sa nazýva pravidlo „de minimis“ a znamená, že pomoc neprekračujúca určitú čiastku môže byť firme poskytnutá bez predchádzajúceho upovedomenia Komisie, keďže sa predpokladá, že pomoc neprekračujúca určitú čiastku neohrozí hospodársku súťaž medzi členskými štátmi.

V rozhodnutí z roku 1999 Komisia informovala Nemecko, že si je vedomá, že Nemecko poskytlo pomoc firme vyrábajúcej kondómy bez predchádzajúceho upovedomenia Komisie o tejto skutočnosti, čo malo Nemecko urobiť podľa predpisov o štátnej pomoci. Nakoniec však Komisia prišla k záveru, že pomoc bola v súlade s podmienkami pre štátnu pomoc.

Možné formy štátnej pomoci

Hoci je štátna pomoc v princípe zakázaná, je možné poskytnúť určité formy štátnej pomoci, ktoré sa nepovažujú za protirečiacie pravidlám EÚ:

- pomoc sociálneho charakteru pre jednotlivých spotrebiteľov
- pomoc na nápravu škôd spôsobených prírodnými katastrofami
- pomoc, ktorej cieľom je
  - podporiť rozvoj znevýhodnených regiónov
  - podporiť projekty spoločného európskeho záujmu alebo zabrániť vážnemu narušeniu ekonomiky členského štátu
  - podporiť rozvoj určitých odvetví alebo hospodárskych regiónov
  - podporiť kultúru a zachovanie kultúrneho dedičstva.

Okrem toho môže Rada na žiadosť členského štátu rozhodnúť o schválení konkrétnej pomoci, aj keď nie je celkom v súlade s predpismi EÚ o štátnej pomoci.

94. Čo je to environmentálna záruka (environmentálna výnimka)?

„Environmentálna záruka“ je populárny názov ustanovenia v Zmluve o založení ES, ktoré za určitých podmienok umožňuje členským štátom zachovať národné predpisy, hoci jestvujú požiadavky EÚ na harmonizáciu vnútorného trhu. Podľa tohto ustanovenia je tiež možné, aby členský štát zaviedol nové národné predpisy založené na vedeckých dôkazoch o ochrane životného prostredia alebo ochrane pracovného prostredia v súvislosti s problémom, ktorý je špecifický pre daný členský štát.

Článok 95 obsahuje právny základ pre harmonizáciu národnej legislatívy, aby sa zaistilo fungovanie vnútorného trhu. Okrem toho článok 95 ods. 4 obsahuje výnimku, podľa ktorej si môže krajina zachovať špeciálne národné predpisy týkajúce sa životného prostredia, pracovného

prostredia, zdravia atď. a článok 95 ods. 5 krajine za určitých podmienok umožňuje zaviesť národné predpisy.

Ak členský štát Komisiu informuje, že si chce zachovať národné predpisy v určitej oblasti alebo zaviesť nové predpisy, má Komisia šesť mesiacov na to, aby schválila alebo zamietla dané národné ustanovenia na základe preskúmania, či sú tieto predpisy prostriedkom svojvoľnej diskriminácie alebo skrytým obmedzením obchodu medzi krajinami EÚ, a či tieto predpisy predstavujú prekážku pre správnu činnosť vnútorného trhu.

Ak Komisia v lehote šiestich mesiacov nerozhodla, národné ustanovenia sa považujú za schválené. Komisia tiež môže informovať daný členský štát o tom, že lehota na preskúmanie sa predlžuje o maximálne ďalších šesť mesiacov, ak je problém komplikovaný alebo nejestvuje riziko pre ľudské zdravie.

Ak je na základe environmentálnej výnimky členskému štátu povolené zachovať alebo zaviesť národné ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od určitých požiadaviek na harmonizáciu, Komisia okamžite záležitosť preskúma, aby rozhodla, či má navrhnúť pozmenenie predpisov EÚ.

Rozsah environmentálnej výnimky bol predmetom diskusie medzi jej odporcami a zástancami z radov EÚ. Kritériá pre uplatňovanie environmentálnej výnimky sú stanovené zvyklosťami Komisie a precedenčným právom Súdneho dvora. Príklad debaty o rozsahu environmentálnej výnimky nám poskytuje tzv. prípad potravinárskych prísad (pozri nižšie).

Environmentálna výnimka podľa článku 95 ods. 4 a 5 Zmluvy o založení ES

4. Ak po prijatí zosúlad'ovacích opatrení Radou alebo Komisiou členský štát, z dôležitých dôvodov uvedených v článku 30 alebo dôvodov týkajúcich sa ochrany životného alebo pracovného prostredia, považuje za nevyhnutné zachovať vnútroštátne ustanovenia, upovedomí o nich Komisiu a uvedie dôvody ich zachovania.

5. Okrem toho, bez toho, aby bol dotknutý odsek 4, ak po prijatí zosúlad'ovacích opatrení Radou alebo Komisiou považuje členský štát za nevyhnutné zaviesť na základe svojich špecifických problémov nové vnútroštátne ustanovenia vychádzajúce z nových vedeckých poznatkov na ochranu životného alebo pracovného prostredia, upovedomí o týchto ustanoveniach Komisiu a uvedie dôvody ich zavedenia.

Dôležité dôvody podľa článku 30: dôvody verejnej morálky, verejného poriadku, verejnej bezpečnosti, ochrany zdravia a života ľudí a zvierat, ochrany rastlín, ochrany národného kultúrneho bohatstva, ktoré má umeleckú, historickú alebo archeologickú hodnotu, alebo ochrany priemyselného a obchodného vlastníctva.

Prípado potravinárskych prísad (C-3/00)

Dánsko sa snažilo uplatniť environmentálnu výnimku, aby si mohlo zachovať súčasné dánske predpisy o používaní dusitanov, dusičnanov a siričitanov ako potravinárskych prísad namiesto zavedenia ustanovení EÚ obsiahnutých v smernici Európskeho parlamentu a Rady č. 95/2/ES z 20. februára 1995 o potravinárskych prídavných látkach iných ako farbivá a sladidlá (smernica o rôznorodých prísadách).

Počas diskusií o smernici Dánsko upozornilo na zdravotné problémy vyplývajúce z rozšíreného používania dusitanov, dusičnanov a siričitanov, na ktoré poukazoval návrh, ale smernica bola napriek tomu schválená. Dánska vláda sa teda rozhodla uplatniť environmentálnu výnimku a zachovať existujúce dánske ustanovenia o týchto troch látkach okrem oblastí, kde boli ustanovenia smernice prísnejšie. V októbri 1999 Komisia dánsku vládu informovala, že Komisia v tomto prípade neprijme uplatnenie environmentálnej výnimky zo strany Dánska. Dánsko preto zaviedlo voľnejšie predpisy EÚ o dusitanoch, dusičnanoch a siričitanoch.

Dánska vláda následne začala konanie proti Komisii na Súdnom dvore ES, kde sa snažila o zrušenie rozhodnutia Komisie, pretože bolo prijaté na chybnom základe (pozri otázku č. 50). Podľa rozsudku Súdneho dvora z 20. marca 2003 bolo Dánsku povolené zachovať si prísnejšie predpisy o množstve dusitanu a dusičnanu v potravinách, ale rozsudok nepotvrdil názor Dánska týkajúci sa požiadavky pre siričitany. Rozsudok bol preto v mnohých prípadoch interpretovaný ako polovičné víťazstvo a polovičná porážka Dánska. Na druhej strane Júnové hnutie osvetlilo fakt, že rozsudok by nemal byť interpretovaný ako víťazstvo pre environmentálnu výnimku, ktorá by mala zaručiť právo jednotlivých krajín na uplatňovanie prísnejších predpisov. Júnové hnutie poukázalo na to, že Súdny dvor svoj rozsudok ohľadom dusitanov a dusičnanov podporil odvolaním sa na fakt, že Vedecký výbor EÚ pre potraviny (SCF) odporučil, aby EÚ sprísnila svoje predpisy v tejto oblasti. Naopak, Vedecký výbor neodporučil prísnejšie predpisy pre siričitany.

(Júnové hnutie možno stručne opísať ako nadstranícke hnutie zoskupujúce zástancov, ako aj odporcov pôvodného členstva v ES, pričom sa všetci zhodujú, že vývoj Spoločenstva smerom k superštátu nie je v záujme Dánska ani Európy.)

EÚ a tretie krajiny

95. Čo zahŕňa Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ?

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ sa často skrakuje ako SZBP (pozri otázku č. 41). Od nadobudnutia platnosti Zmluvy o Európskej únii (Maastrichtskej zmluvy) 1. novembra 1993 tvorí Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ súčasť zmluvného rámca.

Dokonca aj pred nadobudnutím platnosti Maastrichtskej zmluvy, od roku 1970, sa členské štáty EÚ podieľali na medzinárodnej politickej spolupráci nazvanej Európska politická spolupráca (EPC), v rámci ktorej sa snažili harmonizovať svoje postoje k dôležitým medzinárodným otázkam. Európska politická spolupráca nadobudla formu tradičnej medzivládnej spolupráce (pozri otázku č. 11). Táto spolupráca bola formalizovaná v roku 1986 prijatím Jednotného európskeho aktu (JEA), ale bez zmeny charakteru spolupráce alebo procedúr, ktoré ju sprevádzali. Rozhodujúci pokrok v tejto oblasti priniesla Maastrichtská zmluva, ktorá do

zmluvného rámca po prvýkrát zahrnula ciele a prostriedky spoločnej zahraničnej politiky. Európska politická spolupráca bola nahradená a v Zmluve o Európskej únii bolo zahrnuté ustanovenie o prípadnom formovaní spoločnej obrannej politiky, ktorá by časom mohla viesť k spoločnej obrane.

Ustanovenia o SZBP boli revidované v Amsterdamskej zmluve, ktorá nadobudla platnosť 1. mája 1999. Medziiným bol zavedený post Vysokého predstaviteľa pre SZBP (pozri otázku č. 41), ktorý má zvýšiť účinnosť a zviditeľniť zahraničnú politiku EÚ.

EBOP

Amsterdamská zmluva tiež priniesla spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku (Európsku bezpečnostnú a obrannú politiku, EBOP), ktorá pokrýva všetky otázky týkajúce sa bezpečnosti EÚ vrátane postupného budovania spoločnej obrannej politiky. Spoločná bezpečnostná a obranná politika tvorí súčasť Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Táto spoločná obranná politika môže viesť k spoločnej obrane, ak tak rozhodne Európska rada (pozri otázku č. 33) a členské štáty EÚ schvália a ratifikujú (pozri otázku č. 13) takéto rozhodnutie. Zmluva o Európskej únii hovorí, že EBOP neovplyvní špecifický charakter bezpečnostnej a obrannej politiky niektorých členských štátov (neutrálnych/neangažovaných štátov) a bude kompatibilná s politikou vytýčenou v rámci NATO.

Zmluva z Nice ustanovila nové stále politické a vojenské štruktúry v rámci Rady, aby sa zaistila politická kontrola a strategický krízový manažment, konkrétne Politický a bezpečnostný výbor a Vojenský výbor. Politický a bezpečnostný výbor odvtedy vykonáva politickú kontrolu a strategické riadenie úloh krízového manažmentu pod dohľadom Rady. Bol ustanovený aj Vojenský štáb zložený z vojenských expertov pridelených sekretariátu Rady z členských štátov. Vojenský štáb sa nachádza pod vojenským velením Vojenského výboru, ktorému pomáha.

EÚ tiež formulovala systém, ktorý dáva tretím krajinám (európskym členom NATO mimo EÚ a ďalším kandidátom na vstup do EÚ) a iným potenciálnym partnerom príležitosť zúčastňovať sa na vojenskom krízovom manažmente EÚ.

Bol vytvorený aj stály systém pre konzultáciu a spoluprácu medzi EÚ a NATO. Zástupcovia EÚ a NATO sa pravidelne stretávajú, aby prediskutovali niektoré špecifické otázky, takže v prípade potreby EÚ môže podniknúť kroky s použitím prostriedkov a kapacít NATO (najmä plánovacích kapacít a využitia velenia).

SZBP a Zmluva zakladajúca Ústavu pre Európu

Nová Zmluva zakladajúca Ústavu pre Európu, alebo Ústavná zmluva (pozri otázky č. 6 a 7), zavádza post ministra zahraničných vecí EÚ, ktorý bude stálym predsedom Rady pre zahraničné veci a ktorého hlavnou úlohou bude viesť Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ (pozri otázku č. 41).

Hoci Zmluva zakladajúca Ústavu pre Európu hovorí, že základom má byť riadna legislatívna procedúra, pre Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku zostávajú špeciálne rozhodovacie procedúry, ktorých základom je, že Európska rada a Rada ministrov budú rozhodnutia naďalej prijímať jednohlasne. V rámci Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky nebude možné prijať európske zákony alebo rámcové zákony (pozri otázku č. 62).

Avšak Európska rada bude môcť jednohlasne rozhodnúť, že Rada môže prijímať rozhodnutia kvalifikovanou väčšinou s výnimkou rozhodnutí s vojenskými alebo obrannými dôsledkami (pozri otázku č. 43).

Zmluva zakladajúca Ústavu pre Európu tiež umožňuje, aby členské štáty, ktorých vojenské kapacity spĺňajú určité kritériá, začali to, čo je známe ako stála štruktúrovaná spolupráca v rámci EÚ. Zmluva zakladajúca Ústavu pre Európu tiež obsahuje nové ustanovenie, ktoré hovorí, že v prípade, že sa členský štát EÚ stane obeťou ozbrojeného útoku na svojom území, ostatné členské štáty mu poskytnú pomoc a podporu všetkými dostupnými prostriedkami v spolupráci s NATO. Toto ustanovenie sa nedotýka špecifického charakteru bezpečnostnej a obrannej politiky niektorých členských štátov.

Zmluva zakladajúca Ústavu pre Európu tiež obsahuje ustanovenie zakladajúce agentúru pre rozvoj obranných spôsobilostí, výskum a výzbroj (Európska obranná agentúra). Európska rada dostala inštrukcie na podniknutie krokov potrebných na založenie takejto agentúry v priebehu roka 2004, avšak v záveroch z Európskej rady z júna 2003; a tak založenie agentúry nezávisí od nadobudnutia platnosti Ústavnej zmluvy.

Základ pre SZBP v Zmluve o Európskej únii

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika tvorí druhý pilier Európskej únie (pozri otázku č. 12). Ustanovenia o SZBP možno nájsť v článkoch 11–28 Zmluvy o Európskej únii. Ciele SZBP sú definované v článku 11, pričom tieto ciele majú byť dosahované s použitím niektorých špeciálnych prostriedkov a procedúr (pozri otázku č. 64), ktoré musia byť jednohlasne schválené v Rade.

Petersberské úlohy/úlohy krízového manažmentu

„Petersberské úlohy“ tvoria ústrednú časť SZBP. Sú to úlohy krízového manažmentu pomenované po mieste, kde v júni 1992 zasadala Ministerská rada Západoeurópskej únie, alebo ZEÚ, a kde boli tieto úlohy definované. Petersberské úlohy sú humanitárne a záchranné úlohy, úlohy pre udržanie mieru a úlohy bojových síl pri krízovom manažmente, vrátane zabezpečenia mieru. Európska rada skonštatovala, že v tomto ohľade musí EÚ „mať kapacitu na samostatné konanie podložené vierohodnou vojenskou silou, prostriedky na rozhodovanie o ich použití a ochotu použiť ich, aby mohla reagovať na medzinárodné krízy bez ohľadu na akcie NATO.“

Na Helsinskom zasadnutí Európskej rady v decembri 1999 sa vytýčili všeobecné ciele pre vojenské kapacity. Ciele, ktoré sa mali uskutočniť do roku 2003, zahŕňali schopnosť EÚ rozmiestniť do 60 dní a na dobu aspoň jedného roka až 60 000 osôb schopných vykonávať kompletný rozsah petersberských úloh. To však neznamenalo vytvorenie európskej armády, pretože rozhodnutia o povolání a rozmiestnení národných jednotiek sa prijímajú na úrovni členských štátov.

Ministri zahraničných vecí EÚ na zasadnutí Rady v decembri 2003 vyhlásili, že helsinské ciele boli splnené, hoci bolo zdôraznené, že existujú isté nedostatky vo vzťahu ku kapacite a rýchlosti rozmiestnenia. Nové ciele prijaté na Európskej rade v júni 2004, s názvom Headline Goal 2010, sa preto zameriavajú skôr na požiadavky kvality a špecifických schopností ako na kvantitu.

Dánska obranná výnimka

Dánsko má výnimku týkajúcu sa účasti na príprave a implementácii rozhodnutí a opatrení v rámci EÚ s dôsledkami pre obranu.

Táto výnimka znamená, že Dánsko sa nezúčastňuje na vojenských operáciách krízového manažmentu vedených EÚ ani na prijímaní dokumentov k špecifickým operáciám. Avšak výnimka nevylučuje účasť Dánska na všeobecných diskusiách o posilnení európskeho krízového manažmentu, a preto je Dánsko zastúpené v orgánoch EÚ zaoberajúcich sa spoločnou bezpečnostnou a obrannou politikou. Dánsko sa tiež zúčastňuje na civilnej časti tejto politiky, ktorá pokrýva operácie civilného krízového manažmentu, ako napríklad policajné misie EÚ v Bosne a Hercegovine a Macedónsku.

ZEÚ

ZEÚ je skratka pre Západoeurópsku úniu, ktorá je organizáciou so zameraním na spoluprácu v oblasti obrany. Marseillská deklarácia zo 17. novembra 2000 zredukovala väčšinu obranných právomocí ZEÚ, a preto Zmluva z Nice odstraňuje zo zmluvného rámca všetky zmienky o spolupráci ZEÚ a EÚ.

96. Čo sú EZVO a EHP?

EZVO (Európske združenie voľného obchodu) je medzinárodnou organizáciou voľného obchodu so štyrmi členskými štátmi – Islandom, Lichtenštajnskom, Nórskom a Švajčiarskom.

EHP (Európsky hospodársky priestor) je termínom pre spoločný hospodársky priestor ustanovený dohodou vytvárajúcou Európsky hospodársky priestor (Dohoda o EHP) medzi tromi krajinami EZVO a EÚ. Tieto tri členské štáty EZVO – Nórsko, Island a Lichtenštajnsko – uzavreli s EÚ dohodu o spolupráci, známu ako Dohoda o EHP, podľa ktorej sa ustanovenia EÚ o vnútornom trhu vzťahujú aj na tieto krajiny (pozri otázky č. 102 a 104).

„Krajiny EHP“ je teda termín pre všetky členské štáty EÚ plus tri krajiny EZVO – Nórsko, Island a Lichtenštajnsko.

História EZVO

EZVO vzniklo v roku 1960 ako združenie voľného obchodu medzi Spojeným kráľovstvom, Dánskom, Nórskom, Švédskom, Švajčiarskom, Rakúskom a Portugalskom. Základom pre túto spoluprácu bol, a stále je, Dohovor o EZVO, tiež známy ako Štokholmský dohovor. EZVO bolo vytvorené v reakcii na spoluprácu v rámci Spoločenstva, založeného roku 1957 (pozri otázku č. 2).

V 60. rokoch 20. storočia Spojené kráľovstvo, Dánsko, Nórsko a Írsko požiadali o členstvo v Spoločenstve, ale v tom čase francúzsky prezident Charles de Gaulle blokoval pristúpenie týchto krajín. Po de Gaulleovej rezignácii v roku 1969 Spojené kráľovstvo, Dánsko, Nórsko a Írsko

opakovane požiadali o členstvo v Spoločenstve. Spojené kráľovstvo, Dánsko a Írsko vstúpili do Spoločenstva 1. januára 1973, pričom vystúpili z EZVO. Avšak v nórskom referende väčšina ľudí hlasovala proti členstvu v Spoločenstve, a tak sa Nórsko členom nestalo (pozri otázku č. 18). V roku 1986 vstúpilo do Spoločenstva Portugalsko a tiež vystúpilo z EZVO. Fínsko sa stalo plnoprávnym členom EZVO v roku 1986, ale v roku 1995 vstúpilo spolu so Švédskom a Rakúskom do EÚ a teda vystúpilo z EZVO.

EZVO sídli v Ženeve, pričom má kancelárie aj v Bruseli a Luxemburgu. Viac sa o EZVO môžete dočítať na webovej stránke organizácie: www.efta.int.

Švajčiarsko

Dohoda o EHP bola podpísaná v máji 1992 medzi EÚ a vtedy šiestimi krajinami EZVO (Rakúskom, Fínskom, Islandom, Nórskom, Švédskom a Švajčiarskom). Avšak vo švajčiarskom referende v roku 1992 väčšina ľudí hlasovala proti uzavretiu Dohody o EHP a následkom toho Dohoda nadobudla platnosť až v roku 1994, ale bez účasti Švajčiarska. 50,3 % voličov hlasovalo proti, 49,7 % za; účasť voličov bola 79 %.

Následne začali rokovania medzi Švajčiarskom a EÚ o dohodách v siedmich oblastiach. Tieto dohody boli vo Švajčiarsku schválené v referende zo 6. mája 2000, pričom platnosť nadobudli 1. júna 2002. Dohody tvoria ucelený balík, čo znamená, že všetky nadobudli platnosť v rovnakom čase a ich platnosť vyprší, ak bude čo len jedna z nich zrušená. Ďalšie dohody medzi EÚ a Švajčiarskom sú v procese prípravy.

Týchto sedem dohôd medzi EÚ a Švajčiarskom sa týka voľného pohybu osôb, pozemnej a leteckej dopravy, verejného obstarávania, vedeckej a technologickej spolupráce, vzájomného uznávania vo vzťahu k posudzovaniu zhody (vzájomného uznávania výsledkov povinných procedúr posudzovania zhody vyžadovaných pre prístup na trh na území zmluvných strán) a obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami.

97. Čo sú to Lomské konvencie (Konvencie z Lomé) a Dohoda z Cotonou?

Lomské konvencie sú dohody ustanovujúce rámec pre spoluprácu na rozvojovej politike a obchode medzi EÚ a „krajinami AKT“ (krajiný Afriky, Karibiku a Tichomoria – pozri rámček).

23. júna 2000 boli Lomské konvencie nahradené takzvanou Dohodou z Cotonou, ktorá nadobudla platnosť 1. apríla 2003.

Od samého počiatku Spoločenstva (pozri otázku č. 2) tvorila spolupráca s krajinami AKT dôležitú súčasť rozvojovej politiky EÚ. Od roku 1975 bol rámec pre túto spoluprácu stanovený v špeciálnej medzivládnej dohode (pozri otázku č. 11) nazývanej Lomská konvencia. Táto dohoda bola niekoľkokrát znovu prejednaná, pričom štvrtá a posledná v tejto sérii (Lomé IV) bola podpísaná v roku 1989 na obdobie 10 rokov.

23. júna 2000 boli Lomské konvencie nahradené novou dohodou, tentokrát na 20 rokov, o partnerstve medzi členskými štátmi EÚ na jednej strane a krajinami AKT na druhej strane, ktorá bola podpísaná v hlavnom meste Beninu, Cotonou – odtiaľ názov Dohoda z Cotonou.

Dohoda z Cotonou nadväzuje na skúsenosti s Lomskými konvenciami, ale pridáva aj niektoré nové prvky. Cieľom Dohody z Cotonou je zredukovať a časom odstrániť chudobu, a tiež podpora trvalo udržateľného rozvoja a postupnej integrácie krajín AKT do globálnej ekonomiky.

Ťažiskom spolupráce medzi členskými štátmi EÚ a krajinami AKT je hospodárska a obchodná politika a oblasť rozvoja doplnená o politickú dimenziu.

Obchod

V rámci obchodnej spolupráce zrušila EÚ clá na mnohé tovary vyvážené krajinami AKT, zatiaľ čo krajiny AKT dostali povolenie zachovať clá na tovary z EÚ. Dohoda z Cotonou prináša zmeny v obchodnej spolupráci v tom, že medzi EÚ a rôznymi kombináciami krajín AKT majú byť ustanovené regionálne dohody o hospodárskom partnerstve s cieľom zlepšiť prístup krajín AKT na trh EÚ a zároveň posilniť regionálnu spoluprácu medzi krajinami AKT. Dohody o partnerstve podľa Dohody z Cotonou majú nadobudnúť platnosť najneskôr 1. januára 2008.

Nadobudnutie platnosti Dohody z Cotonou

Oneskorenie ratifikačného procesu Dohody z Cotonou (pozri otázku č. 13) viedlo k tomu, že platnosť nadobudla až 1. apríla 2003. Štvrtá a posledná Lomská konvencia prestala platiť 29. februára 2000, a tak bola spolupráca s AKT regulovaná sériou prechodných opatrení, až kým nenadobudla platnosť Dohoda z Cotonou.

Rozvoj

Hlavným cieľom rozvojovej spolupráce je zníženie chudoby. Dohoda z Cotonou stanovuje nové princípy distribúcie zdrojov založené na potrebách a realizácii cieľov rozvojovej spolupráce.

Hlavným zdrojom financovania rozvojovej spolupráce podľa Dohody z Cotonou je Európsky rozvojový fond. Na túto spoluprácu bolo na päťročné obdobie so začiatkom 1. marca 2000 vyčlenených 15,2 miliardy EUR.

Politika

Spolupráca s AKT má okrem dimenzií rozvojovej pomoci a obchodu aj politickú dimenziu. Medzi krajinami sa uskutočňuje napríklad neustály politický dialóg o ľudských právach, demokracii a správnom spôsobe vlády. V tomto smere obsahuje Dohoda z Cotonou aj niektoré inovácie.

Novinkou je, že Dohoda z Cotonou umožňuje ako posledné riešenie dočasne prerušiť spoluprácu s krajinou v prípadoch obzvlášť vážneho porušovania ľudských práv, princípov demokracie alebo uplatňovania práva po predchádzajúcich konzultáciách o tomto porušení.

Riadenie spolupráce AKT

Na zabezpečenie spolupráce medzi EÚ a AKT boli zriadené tri inštitúcie: Rada ministrov AKT, Výbor veľvyslancov a Spoločné parlamentné zhromaždenie.

Rada ministrov AKT pozostáva z členov Rady ministrov Európskej únie, jedného člena z každej krajiny AKT a jedného komisára. Rada ministrov AKT je miestom, kde sa konajú politické rokovania prijímajú rozhodnutia o uskutočnení dohôd.

Výbor veľvyslancov je výborom predstaviteľov, ktorých úlohou je podporovať a skvalitňovať prácu Rady ministrov.

Spoločné parlamentné zhromaždenie sa skladá z členov Európskeho parlamentu a členov parlamentov z krajín AKT. Je to poradný orgán, ktorý má do problematiky prispievať dialógom a inováciami. Slovo „spoločný“ sa vzťahuje na výbory, rady a pod., ktoré majú rovnaký počet zástupcov na oboch stranách.

Krajiny AKT

„Krajiny AKT“ je skratka označujúca krajiny Afriky (subsaharské), Karibiku a Tichomoria, s ktorými EÚ dohodla špeciálnu spoluprácu na rozvojovej politike.

Keď bola v roku 1975 podpísaná prvá Lomská konvencia, zúčastnilo sa 46 krajín z Afriky, Karibiku a Tichomoria. Odvtedy sa k nim pridalo mnoho nových účastníkov, a tak dnes Dohoda z Cotonou pokrýva 78 krajín AKT uvedených nižšie. Okrem nich sa na niektorých častiach spolupráce zúčastňuje Kuba.

Štáty AKT (okrem najmenej rozvinutých štátov AKT):

Južná Afrika (nie plne), Antigua a Barbuda, Bahamské ostrovy, Barbados, Belize, Botswana, Kamerun, Kongo (Brazzaville), Cookove ostrovy, Pobrežie slonoviny, Dominika, Dominikánska republika, Fidži, Gabon, Ghana, Grenada, Guyana, Jamajka, Keňa, Marshallove ostrovy, Maurícius, Mikronézia (Federatívne štáty), Namíbia, Nauru, Nigéria, Niue, Palau, Papua Nová Guinea, Sv. Krištof a Nevis, Sv. Lucia, Sv. Vincent a Grenadíny, Senegal, Seychelské ostrovy, Surinam, Svazijsko, Tonga, Trinidad a Tobago, Zimbabwe.

Najmenej rozvinuté krajiny AKT (podľa prílohy VI k Dohode z Cotonou):

Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Kapverdy, Stredoafriická republika, Čad, Komory, Konžská demokratická republika, Džibutsko, Etiópia, Eritrea, Gambia, Guinea, Guinea-Bissau, Rovníková Guinea, Haiti, Kiribati, Lesotho, Libéria, Malawi, Mali, Mauretánia, Madagaskar, Mozambik, Niger, Rwanda, Samoa, Sv. Tomáš a Princov ostrov, Sierra Leone, Šalamúnove ostrovy, Somálsko, Sudán, Tanzánia, Východný Timor, Tuvalu, Togo, Uganda, Vanuatu, Zambia.

Najmenej rozvinuté krajiny AKT majú podľa Dohody z Cotonou nárok na špeciálne zaobchádzanie, keďže v niektorých z týchto krajín sa len nedávno skončili konflikty a preto majú zvláštne rozvojové potreby. V týchto krajinách sa preto prikladá špeciálny význam niektorým oblastiam, napríklad posilneniu regionálnej spolupráce, rozvoju dopravnej a komunikačnej infraštruktúry a dodávkam potravín.

EÚ V ČÍSLACH

98. Koľko ľudí žije v EÚ?

Rozšírenie EÚ z 1. mája 2004 zvýšilo počet obyvateľov EÚ z približne 380 miliónov na približne 457 miliónov.

Počet obyvateľov k 1. januáru 2004

EÚ celkovo 456 448 500
Belgicko 10 396 000
Česká republika 10 211 500
Dánsko 5 397 600
Nemecko 82 538 600
Estónsko 1 350 600
Grécko 11 041 100
Španielsko 42 197 900
Francúzsko 59 900 700
Írsko 4 024 600
Taliansko 57 804 100
Cyprus 730 700
Lotyšsko 2 319 200
Litva 3 445 900
Luxembursko 451 600
Maďarsko 10 116 700
Malta 399 900
Holandsko 16 254 900
Rakúsko 8 114,0
Poľsko 38 190 6
Portugalsko 10 474 900
Slovinsko 1 996 400
Slovensko 5 380 100
Fínsko 5 219 700
Švédsko 8 975 700
Spojené kráľovstvo 59 515 700

Údaje boli prevzaté z webovej stránky Eurostatu, štatistického úradu Komisie:
<http://europa.eu.int/comm/eurostat>. Niektoré údaje sú predbežné alebo odhadované.

99. Akú plochu zaberá EÚ?

Rozloha členských štátov EÚ v štvorcových kilometroch (rok: 2000) (v tisícoch)

Belgicko 31
Česká republika 79
Dánsko 43
Nemecko 357
Estónsko 43
Grécko 132
Španielsko 505
Francúzsko 544
Írsko 70

Taliansko 301
Cyprus 9
Lotyšsko 65
Litva 65
Luxembursko 3
Maďarsko 93
Malta 0,3
Holandsko 34
Rakúsko 84
Poľsko 313
Portugalsko 92
Slovinsko 20
Slovensko 49
Fínsko 305
Švédsko 411
Spojené kráľovstvo 244

Údaje sú prevzaté z ročenky Eurostatu za rok 2002

100. Koľko ľudí žije v EÚ na jednom štvorcovom kilometri?

Najhustejšie zaľudneným členským štátom EÚ je Malta, kde je hustota obyvateľstva približne 1 220 ľudí na štvorcový kilometer. Fínsko má priestoru viac: priemerný počet obyvateľov na kilometer štvorcový tam dosahuje 17.

Počet obyvateľov na štvorcový kilometer (v roku 2001)

Belgicko 337,1
Česká republika 129,7
Dánsko 124,3
Nemecko 230,6
Estónsko 30,2
Grécko 83,1
Španielsko 79,8
Francúzsko 108,8
Írsko 54,6
Taliansko 192,2
Cyprus -
Lotyšsko 36,5
Litva 53,3
Luxembursko 170,9
Maďarsko 109,5
Malta 1220
Holandsko 473,7
Rakúsko 95,8
Poľsko 123,6
Portugalsko 112,1
Slovinsko 98,3
Slovensko 109,7

Fínsko 17,0
Švédsko 21,6
Spojené kráľovstvo 241,3

Údaje sú za rok 2001 a sú prevzaté z webovej stránky Eurostatu, štatistického úradu Komisie:
<http://europa.eu.int/comm/eurostat>.

101. Aká je priemerná dĺžka života v EÚ?

Za normálnych podmienok sa novonarodený občan EÚ dožije približne 81 rokov, ak je to dievča, alebo približne 75 rokov, ak je to chlapec.

Priemerná dĺžka života v rokoch Ženy / muži

EÚ celkovo 81,1 / 74,8
Belgicko 81,1 / 75,1
Česká republika 78,7 / 72,1
Dánsko 79,5 / 74,8
Nemecko 81,2 / 75,4
Estónsko 77,1 / 65,3
Grécko 80,7 / 75,4
Španielsko 83,5 / 75,8
Francúzsko 83,0 / 75,8
Írsko 80,3 / 75,2
Taliano 82,9 / 76,8
Cyprus 81,0* / 76,1*
Lotyšsko 76,0 / 64,8
Litva 77,5 / 66,3
Luxembursko 81,5 / 74,9
Maďarsko 76,7 / 68,4
Malta 81,0 / 75,9
Holandsko 80,7 / 76,0
Rakúsko 81,7 / 75,8
Poľsko 78,7 / 70,4
Portugalsko 80,5 / 73,8
Slovinsko 80,5 / 72,7
Slovensko 77,8 / 69,9
Fínsko 81,5 / 74,9
Švédsko 82,1 / 77,7
Spojené kráľovstvo 80,5 / 75,9

Údaje sú prevzaté z webovej stránky Eurostatu, štatistického úradu Komisie:
<http://europa.eu.int/comm/eurostat> a sú za rok 2002, okrem údajov pre Cyprus, ktoré sú za rok 2001. Niektoré údaje sú predbežné alebo odhadované.